

PNL la guvernare - VIII -

apr. '34 –

Guvern Tătărescu .Legislatura PNL. Sesiunea a II -a ordinară .15 nov.'34- 20 apr.'35

Guvern Tătărescu .Legislatura I. Sesiunea ordinară. 1 febr.'34 - apr.'34

- continuare -

[LD : după legile represive - stare de asediu, apărarea statului -
după legile de protecție socială - conversiunea și chiriașii -
guvernul PNL a venit cu o suită de legi dedicate cu precădere tineretului ,
urmărind , pe de o parte , **ridicarea standardului de pregătire liceală și
stoparea accesului facil spre universități** . prin **legea bacalaureatului** ;
pe de altă parte , **o educație și disciplinare** în pas cu modele de care tineretul se simțea atras ,
prin **premilitărie și oficiul de educație al tineretului** .
În limbaj popular , am traduce astefel măsurile : **la carte , la învățătură !**
Pentru cheful de joacă de-a armata , de-a războiul : **la premilitărie !**
Pentru patosul eroic , pentru setea de dreptate : **la acțiunile educative !**
Din acest p.d.v, programul guvernului PNL merită o atenție deosebită .]

1.) **Modificarea art. din legea învățământului secundar (din 15 mai '28 -PNȚ ;**

cu modificările legii din 29 iun.'31 - Iorga ; cu modif. din 22 iul.'32 -PNȚ) , 16 apr.'34

dr.C.Angelescu: Expunere de motive

(DAD, MO 40, șed. din 16 apr.'34 , p. 1157-1158)

[LD : fără echivoc, fără ipocrizii " democratice" , **ideea de selecție , ideea de elită intelectuală ,
obținută prin seriozitatea învățământului secundar .]**

C.Angelescu / 16 apr.'34

▣ **Importanța învățământului secundar**

" Una din **problemele cele mai importante ale învățământului este - și a fost în toate vremurile - problema selecționării elementelor capabile de a urma studii superioare și de a se dedica , astfel , îndeletnicirilor intelectuale "**

" **Toate legiurile școlare au stăruit , în trecut și azi, să dea acestei probleme o soluție cât mai sigură , prin mijloace eficiente , pentru a împiedica intrarea elementelor nepregătite în școlile superioare , și pentru a înlătura crearea unei pletori intelectuale care poate să devină un pericol social "**

C.Angelescu / 16 apr.'34

▣ Evoluția bacalaureatului

Odată cu încheierea și consolidarea învățământului românesc , și legiurile noastre au trebuit să instituie un mijloc cât mai eficace și sigur pentru verificarea cunoștințelor , cu care elevii bat la porțile universității.
/ Prin legile din 1864 și 1892 - această verificare s-a făcut prin bacalaureat.
/ Legea de la 1902 - a introdus examenul de absolvire , care a fost o simplă formalitate ,
/ În 1925 s-a instituit un nou examen de bacalaureat ,
în scopul de a verifica cunoștințele liceale ,
și de a constata influența lor asupra personalității intelectuale a absolvenților.
"Noul " bacalaureat nu era cel de odinioară (până la 1898) , întemeiat pe memorizare ,
ci este un examen asupra cunoștințelor fundamentale , cercetându-se , mai ales ,
puterea de judecată a elevilor.
În ultimii ani (1929 - PNȚ ; 1931 - Iorga) , s-au făcut unele modificări în organizarea bacalaureatului , care au slăbit eficacitatea lui, examenul trecându-se cu mare înlesnire .
Statistică [-----]

Urmărilor se pot vedea ușor : o nouă urcare a nr. studenților , cu cunoștințe insuficiente din cursul secundar , " un nou balast" , pentru învățământul superior , și , în același timp ,
" o primejdie socială" prin faptul că viața noastră de stat , nu poate asigura
asezarea corespunzătoare unui număr atât de mare de licențiați și doctori. "

C.Angelescu / 16 apr.'34

▣ Legea C.Angelescu

" Se impune revenirea la bacalaureatul serios, din 1925- 1928,
pentru a institui o severă și justă verificare a cunoștințelor ,
înainte de intrarea în Universitate .

" Acestui scop servește legea de față , care readuce examenul selectiv la bacalaureat ,
pentru a opri pătrunderea elementelor nereserioase în învățământul superior "

S-a introdus în lege :

- examenul de sfârșit de an , la clase ;
- examenul de admitere de la cursul inferior la cel superior .

Prin menținerea facilității de promovare din clasă în clasă ,
se creează un număr de " declasați" care , la momentul oportun ,
ar putea fi îndrumați spre rosturi mai potrivite , în raport cu aptitudinile ce le au ,
ajutându-le să devină elemente folositoare , în viața noastră economică.

Prin examenul de la cursul inferior, la cel superior , se pot alege elevii cei mai capabili
pentru studii liceale , iar ceilalți pot fi îndrumați spre învățământul practic sau aplicat .
Prin legea de față , acestui examen i se dă seriozitatea avută în 1928.

Prin asta , se va înlătura balastul care coboară nivelul școlii,
" menită să pregătească elita intelectuală a neamului nostru "

Legea inv.secundar / 16 apr.'34

2.) Lege pentru dobândirea și pierderea naționalității române, 27 apr.'34

Gh. Fotino (inițiator, raportor , susținător)

(DAD, MO 49., șed de vineri, din 27 apr.'34, p. 2511- 2413)

[LD : Era vinerea mare , din postul Paștelui. Proiect de lege din **inițiativă parlamentară** .

Expunere de motive și argumente , Gh.Fotino . Un profund sentiment naționalist, românesc, străbate argumentarea lui Fotino . L.am cunoscut pe omul acesta la " Magazin istoric" : mi-a adus teatru antic grecesc (tradus de el) , m-a fermecat ,mi-a povesti cu destulă seninătate și eleganță

despre anii lui de pușcărie , mi-a promis să revie la redacție , după o operație ...

A murit în operație , la spitalul 9 ! Extrag câteva informații.]

/ Expunerea de motive / conjuncturi internaționale / **românii din Balcani** /

/ Necesitatea legii : **acordarea cetățeniei** , pentru coloniști /

/ Sarcina polit.externe : **românii din Macedonia și Banatul Sârbesc** /

/ Românii din Peninsula Balcanică - **m-ții Pind și văile Macedoniei** /

/ Colonizarea românească în **Caliacra și Durostor** / **Neacordarea cetățeniei** //

/ Discordanțe **legislative și constituționale** /

/ **Cetățenia Română** - noțiune, sens , valoare /

/ Concluzii - valoarea încetățenirii coloniștilor /

Doc. integral - **fișier Români peste hotare**

▣ Expunere de motive

În județele **Caliacra și Durostor** au fost aduse **cca 10.000 români , macedoneni și bănățeni**, care sunt încă supuși străini : **Grecia , Bulgaria, Iugoslavia.**

Legea asupra colonizării (iul 1930) , **este inoperantă în unele situații.**

Prezentul proiect are scopul de **a clarifica și legaliza situația stranie**

pe care o au coloniștii străini, români de origine, veniți din alte state .

Ei au fost **acceptați să vie în țară , li s-a vândut câte un lot de 10-15 ha**,

dar **continuă să fie considerați cetățeni străini.**

[-----]

▣ Legea.

Pr.de lege - este convins - **întrunește unanimitatea adeziunilor parlamentare** - de aceea el va fi foarte succint în prezentare .

Cu toate acestea trebuie să prezinte problema cadru

[----- **explică situația** -----**vezi mai jos** -----]

Era nevoie de intervenția legiuitorului pentru reglementarea situației

celor **câteva zeci de mii de suflete românești** așezate pe pământul țării noastre ,

legate de acest pământ, **chemate la îndeplinirea unei acțiuni de românizare**

în cadrul acestui stat românesc, dar **lipsite până astăzi de calitatea de cetățean român și**

nesupuse îndatoririlor care decurg din calitatea de cetățean român. "

[-----]

▣ Românii din Macedonia și Banatul sârbesc.

▣ Sarcina politicii externe a României.

[-----]

Războiul cel mare și războaiele balcanice au răsturnat raporturile existente

până atunci în Balcani. **În locul vechei stăpâniri unitare otomane ,**

care fusese tolerantă , erau acum **mai multe stăpâniri** care,

în ciuda tratatelor și a multor **pacte de amicitie**, semnate până astăzi,

se arată, dacă nu de dreptul **dușmănoase** față de elementul românesc din Balcani,

cel puțin de **o curioasă neînțelegere a nevoilor cultural-religioase ale Românilor din**

Macedonia și din Banatul sârbesc.

" Față de aceste elemente românești din Balcani, **politica noastră externă are o**

datorie de îndeplinit : să vegheze cu toată atențiunea ca existența și viața culturală și religioasă a acelor români , să fie asigurată , așa cum a fost întotdeauna în tradiția politicii noastre externe ."

" Când **România cea Mică** nu cunoștea ce este sfiiciunea, atunci când era vorba de afirmarea Românilor din Sudul Dunării , **România cea Mare** nu ar putea , încă mai puțin, s-o cunoască " (**aplauze**)
< **În apărarea drepturilor noastre** - spunea acum 30 de ani [1904] , de pe tribuna Parlamentului, **Ion I.C.Brătianu** , referindu-se la românii din Macedonia - **ne vom feri a jigni interesele legitime ale oricui.**
Dar oricare ar fi simpatiile noastre pentru alte neamuri , facem din reciprocitate o condiție sine qua non a bunelor și amicalelor noastre relațiuni cu oricine . >

Prin urmare , **soarta românilor din sudul Dunării** ridică o mare problemă : **o problemă de politică externă și anume, de a asigura Românilor rămași în afara hotarelor noastre de stat , puțința de a-și păstra ființa lor etnică , așa cum au făcut-o atâtea veacuri , mărturisind prin însăși acest fapt , trăinicia și perseverența spiritului românesc în acele regiuni . "**

Gh.Fotino / 27 apr.'34

▣ **Românii din Peninsula Balcanică**

▣ **Văile Macedoniei , Pind**

▣ **Colonizarea în Caliacra și Durostor.**

" **Situația Românilor din Balcani** - din Macedonia în deosebi - **ridică o problemă de o mai mare acuitate.** Mai ales după ce războiul cel mare , cu epilogul lui din **Asia Mică**, a dus la **lichidarea elenismului din Asia Mică** și la **transplantarea lui masivă în Grecia Nouă , situația românilor luase forme tragice .**

Problema condițiilor de viață ale românilor din Peninsula Balcanică **cerea o deslegare deosebit de urgentă .Energii românești ,** de nebanuite virtuți, erau sortite să dispară , în **văile Macedoniei și pe culmile Pindului.**

Atunci, **Ion I.C.Brătianu , și-a pus problema utilizării acestor energii românești ,** care aveau să fie chemate a veni cu aportul lor de **acțiune și spiritualitate ,** la marea operă de consolidare a României.

Ion I.C.Brătianu a avut viziunea micii patrii macedonene , aducându-și efectiv **contribuția ei la consolidarea mării patrii românești .**

" Și astfel, începând încă din **1925** , odată cu **miile de plugari din Vechiul Regat ,** câteva mii - între **10 - 15.000 - români macedoneni ;** iar mai în timpul din urmă, au fost aduși și **români bănățeni .**

Au fost așezați pe liziera de sud a Dobrogei Noi , pentru a **asigura fortificarea etnică a frunatriei noastre și pentru a româniiza ținutul acela,** legându-l astfel pentru totdeauna de țara noastră.

" **Românii din Vechiul Regat ,** precum și **acei macedoneni și bănățeni ,** aduși și statorniciți în județele **Caliacra și Durostor ,** **îndeplinesc acolo o operă de sudură românească ,** o acțiune care hotărăște definitiv **integrarea acelu ținut în hotarele noului stat român.**

Prin diversitatea însușirilor care caracterizează , pe de o parte, pe **coloniștii din Vechiul Regat ,** care aduc cu ei **atavica pasiune a plugăriei și nesfârșita dragoste de brazdă ,** pe de altă parte, pe **românii macedoneni** care aduc cu ei **un spirit deosebit de întreprid , o mobilitate de inteligență și o tenacitate de acțiune deosebită ,** precum și pe **românii bănățeni,** care aduc cu ei un **un spirit gospodăresc** cu totul remarcabil,

prin diversitatea acestor elemente de colonizare a Dobrogei Noi,
suntem încredințați că **se va ajunge în acea regiune**, al cărei aspect românesc suferea, **la crearea unei vieți românești** de o deosebită intensitate și de originalitate deosebită "
(aplauze) [-----]

Gh.Fotino / 27 apr.'34

▣ Acordarea cetățeniei române

[LD : un profund sentiment naționalist, românesc, străbate argumentarea lui Fotino .

" Noțiunea de **cetățean român trebuie să fie o noțiune bine definită.**

Cei care avem cetățenia română **s-o păstrăm cu orgoliu și s-o acordăm cu zgârcenie .**

Tuturor celor care , prin strămoșii lor, prin aspirațiunile lor - cum este cazul **Românilor macedoneni și bănățeni - sunt legați de neamul românesc , să le-o acordăm.**

Tuturor care nu au nimic cu neamul acesta , să le-o refuzăm.

Larghețe și generozitate , când este vorba de **ființa noastră etnică,**

nu se poate îngădui. (aplauze)

" Este preferabil ca de pe urma unei **legi restrictiv concepută ,**

să rămână în afară de beneficiul ei , un român autentic,

decât ca , printr-o lege generos concepută , să se strecoare la beneficiul cetățeniei române toți veneticii din cele patru vânturi ." (aplauze)

Cei pentru care noi aducem această lege , vor înțelege că **este chiar în interesul lor de a nu fi înnecați** - prin simplificări procedurale încă și mai mari - în marea masă a tuturor rătăciților din această lume.

În **chiar interesul românilor macedoneni și bănățeni** , am întocmit acest proiect de lege, așa cum l-am întocmit , **pentru ca nu orice fel de rătăcit ,**

cu nume de rezonanță levantină sau cu atavisme care nu-și găsesc legătură cu neamul acesta , să se strecoare la beneficiul cetățeniei române,

pe care nu o refuzăm nimănui cui i se cade ,

dar pe care o refuzăm oricui nu i se cade. " (aplauze)

Gh.Fotino / 27 apr.'34

▣ Concluzii

" Legând noțiunea de naturalizare de aceea de colonizare ,

legând dreptul de a fi cetățean român ,

de dreptul de stăpânire a unui pământ românesc ,

nu numai că **rezervăm coloniștilor români de origine - macedoneni și bănățeni -**

beneficiul cetățeniei române , dar dăm acestei cetățenii și un caracter deosebit

și respectăm și o tradiție românească.

Când în trecutul nostru românesc **se dăruia** de către Țară , de către Domnul țării,

o moșie cuiva , pentru slujbele aduse țării, sau pentru a-l îndemna să slujească

țara, **acela căpăta** , prin însăși această danie, **și o boierie.**

Proiectul de față vine și ca **o reînviere a unei vechi tradițiuni istorice .**

Legând și noi astăzi **dreptul de cetățenie al colonistului** chemat să slujească țării ,

de **dreptul de a stăpâni moșia** care i s-a hărăzit de către țară, cetățenia lui va însemna pentru el , nu numai **recunoașterea unui drept**, ci și **câștigarea unei boierii românești** .În sufletul lui,

calitatea de cetățean român va răsuna, astfel, cu **sensul unei noblețe "**

[-----]

Gh.Fotino / 27 apr.'34

3.) Legea ptr.Oficiul de Educație al Tineretului Român , 28 apr.'34

Dr.C.Angelescu (ministr.Instrucțiunii, cultelor și artelor)
a.) **Radu Lascu** (PNL-g) - **M.Condrus** (PNL)
b) **Petre Andrei** (PNT) - **dr.Angelescu** (PNT)
c) dr. **C.Angelescu** (PNL)- **ACCuza** (LANC)
(DAD, MO 50, șed de sâmbătă , din 28 apr.'34, p. 2620-2624)
[LD : **Discuția generală și pe articole** .Era sâmbăta Învierii , ultima zi a sesiunii parlamentare .
După legile represive , această lege a educației tineretului în timpul extrașcolar ,
vădea îngrijorarea dar și preocuparea guvernului pentru canalizarea tineretului
spre acțiuni "sănătoase" naționale, culturale și sportive .]
Doc. integrale la **fișier Învățământ , Cultură**

R.Lascu - M.Condrus / 28 apr.'34

▣ **Instituția OETR**

- **Radu Lascu** (PNL-georgist) : [**contra legii - lipsă text .**]
- **M.Condrus** (PNL) : " **ORTR corespunde într-adevăr unei necesități** ,
care este menit **să adune pe copiii noștri** - și vorbesc în calitate de părinte -
de pe căile pe care se duc fără nici un control,
îi adună la olaltă, ca să- supună unei **supravegheri** și pentru a le da **o educație** și în
direcțiunea **națională** și în direcțiunea **sportivă** și în direcțiunea **culturală**, în afară de școală ,
astfel **încât** statul , cu organele de conducere ale ministerului ,
să poată supraveghea în mai de aproape activitatea copiilor.
Și atuncidvs **vă revoltați împotriva acestui proiect .Se poate ?** (**aplauze la majoritate**)
Legea aceasta nu este ca celelate legi , care vin de obicei în discuția noastră ;
ea vrea să canalizeze educația tineretului nostru pe căi mai bune .
Și atunci dvs **veniți să protestați !?** (**aplauze la majoritate**)
Spuneți : **să facem noi regulamentul ! ***
Astăzi, cum am spus, **copii se duc pe la diferite cluburi** , se înscriu de ex la Macabi
[LD **club evreesc**] sau mai știu eu la ce societate ,
de la care **capătă insigne cu cap de mort** [**club naționalist**] , etc.
Ei bine, când **legea aceasta prevede că toți copiii vor fi adunați la olaltă**
pentru a fi supravegheați, în mod oficial și îndrumați , **dvs protestați ?**
(**aplauze la majoritate**)
Notă* -----
Erau lucruri de detaliu , care să fie **uniforma** , pantaloni lungi sau scurți,
ciorapi lungi sau scurți, **insignele** - brad sau cocoș ! -----

M.Condrus / 28 apr.'34

▣ **MSRegele - în fruntea OETR**

" Și , în afară de aceasta , **mai protestați și contra faptului că este amestecat numele
MSRegelui în această acțiune** . Dar în toate țările din lume familia regală, Regele ,
se află în capul instituțiilor de educație , de binefacere, sportive...
- **Radu Lascu** : **Sunteți în greșeală , d-le deputat .**
Nimeni n-a pus în discuție această chestiune. Mergeți prea departe !
- **M.Condrus** : " **S-a pus în discuție faptul de ce amestecăm pe MSRgele în această
chestiune. Ei bine, ce vă supără pe dvs. ,că MSRgele vrea să controleze și să
îndrumeze această activitate ?**
Aceasta înseamnă **o grijă în plus pe care** , spre bucuria noastră, **și-o ia MSRgele**.
Ce vă supără că MSRgele se găsește în fruntea acestei mișcări ?
Din contră , **ar trebui să vă bucore că MSRgele se ocupă până în cele mai mici amănunte**

de această mare problemă .

Pregătirea premilitară / 28 apr.'34

4.) " Afacerea Skoda" , în dezbateră Parlamentului , 28 apr.'34

a) C.Dimitriu (PNL) - concluzii la dezbateră

(DAD, MO 50, șed. din 28 apr.'34, p. 2.701 - 2.703)

Dimitriu / "8 apr.'34

▣ Madgearu : Poziția PNT ,

Ora este târzie, este sâmbăta Paștelui ! A crezut că se va discuta numai propunerea sa inițială , de constituire a unei Comisii parlamentare .

Dar Madgearu a găsit de cuviință să facă un întreg proces politicii de înzestrare militară a guvernelor. " Cred, d-lor , că a fost o eroare "

- **Madgearu** : Eroarea a fost de partea lui Dimitriu , care a propus Comisia, înainte de a dezvolta el interpelarea .
- **Dimitriu** : A fost o greșeală , pentru că **a atras replica lui Lunian**, care a provocat ... **"un mauvais quart d'heure "...**
- **Armd.Călinescu** : Ca membru al guv.Vaida, poate spune că ceea ce a încercat Lunian, **" este pur și simplu o insinuațiune "** Prin demersurile guvernului, s-au adus multe lămuriri , încât să nu planeze calomniile asupra PNT
- **Dimitriu** : Cum nimeni nu atăcase politica PNT , cum **dl.Madgearu** a fost de acord cu propunerea Comisiei , **s-ar fi putut opri aici dar ...** el a trecut la **atăcarea politicii militare a PNL ...** și de aceea el este obligat să iasă din rezerva pe care și-a dorit-o .

Dimitriu / 8 apr.'34 , retro 1919-1928

▣ Politica militară a PNL

[LD : Nu mă pricep eu la chestiuni militare ... dar parcă mă gândesc că ... în fond , după război, România Mare pornea la drum , din toate p.d.v, aproape de la zero , și că este un miracol că a reușit în numai 20 de ani să ajungă unde a ajuns.

Cât despre înzestrarea militară ... opiniile mele sunt atât de nonconformiste, încât mă străduiesc să nu pun pecetea lor pe judecățile istorice.

Să-i las, de aceea, pe bărbații de stat ai României, pe generalii săi, să-și spună părerea ...]

Informațiile oficiale, emanând de la birourile conturilor din Ministerul de război, arată că

între 1921- 1928 , s-a dat din **bugetele ordinare** ale statului **cca 35 miliarde lei** .

"Nimeni nu va putea susține că **aceste sume nu au mers la destinația lor "**

- **I.Răducanu** : Bugetele sunt cunoscute .Cifra este impresionantă. Dar reprezintă bugetele de întreținere a armatei - hrană, îmbrăcăminte etc etc

Interesează bugetele extraordinare , cele destinate armamentului .

- **Dimitriu** : " Imediat după terminarea războiului, **situația noastră militară era dezastruoasă.**

Nu aveam nici cadre, nici muniții, și nici trupe suficiente . Evident că guvernul era silit să

facă față nevoilor urgente, din bugetul ordinar, **alte resurse nu existau atunci,**

încât cu aceleași mijloace am alimentat și cheltuielile de înzestrare .

În afară de bugetele ordinare, **am deschis și credite extraordinare** ,

care se ridicau iarăși la **câteva miliarde.**

După război, nu mai rămăsese nimic. A trebuit să recreem totul.

Bugetul Armatei , în 1921, era de **900 milioane** ,

iar la plecarea de la guvern, în 1928, era de **8 miliarde** .

Ministerul Apărării Naționale , din ziua când am încheiat pacea

și până am plecat de la guvern, a dezvoltat o activitate ordonată ,

activitate pe care o rezum în **patru puncte principale** :

/ Reorganizarea armatei întregi,

potrivit întinderii teritoriului și noilor condiții și fruntării ale țării .

/ Înzestrarea armatei , conform noilor cerințe pe care ni le evidenția trecutul război, și perfecționarea armamentului . Dotarea armatei cu armament , cu munițiuni .

/ Înființarea de școli de ofițeri, de diverse arme : aviație, aeronautică, pilotaj, gaze, marină .

S-au creat unități de artilerie grea, o divizie de cavalerie cu artilerie călărească,

o nouă brigadă de cavalerie, s-a creat **corpul vânătorilor de munte** .

/ Înființarea industriei militare .

Dimitriu / 8 apr.'34 , retro 1919-1928

▣ **Industria militară**

▣ **Începuturi - PNL**

▣ **Lovituri - PNT**

[**LD** : fără nici o rezervă, consider , la acest capitol, **politica PNT o politică distructivă, pătimașă** . Opus ei, **apreciez politica PNL** , cu toate scăderile ei de creștere ...]

" **Ni s-a obiectat** că, în loc de **acrea aceste industrii, ne puteam duce în Franța** , pentru a cumpăra din munițiile rămase , care erau atunci disponibile.

Mulți au fost de părere să dotăm armata cu aceste materiale rămase din Franța.

De ce am încercat să facem fabricile din țară ? Din propria noastră fantezie ? Nu !

"Am să citez aici cuvintele a două autorități.

În primul rând, voi cita **cuvintele mareșalului Foch** care, venind aici în țară, și consultat asupra modului nostru de utilare militară Franța , **ne-a răspuns** :

< n'achetez pas, c'est de la vieille ferraille .Ați trecut prin momente grele , nu mai puteți trece prin greutatea prin care ați trecut .

Căutați să vă dotați în țară cu tot ce aveți nevoie .

Cu prețul oricăror sacrificii , să vă instalați la dvs fabricile de care aveți nevoie .>

"Am început să lucrăm în această direcție .

S-au făcut uzinele de la **Copșa Mică și Cugir ; I.A.R ;**

s-au organizat **secțiuni speciale** la celelate **fabrici metalurgice** , cum a fost **Reșița** .

Toate acestea s-au făcut numai în vederea de a putea, la momentul oportun,

să facem față nevoilor cu mijloacele noastre .

" Este evident, că în **primele luni** și chiar în **primii ani** ai instalării, nu puteam să construim **armamentul necesar, deci a trebuit să ne ducem în străinătate.**

" Acest mod al nostru de a proceda , a fost , **oare ,**

continuat de dvs cu grija cu care a început ?

Înșuși d-l ministru de Război, de pe vremuri, **generalul Samsonovici, a declarat**

că fabricile de la Copșa Mică și Cugir nu pot să funcționeze ,

pentru că **o mare parte din acele materiale șed și astăzi pe cheiurile de la Constanța !**

" Ați întrebuitat toate mijloacele posibile ca această industrie ,

pe care o socoteați dvs că era o industrie națională liberală ,

deși nu avea nimic comun cu interesele noastre politice , ci cu acelea generale ale țării ,

să moară în fașă "

Are un rezumat al unui **Raport** făcut de un **director** despre **societatea Copșa-Mică Cugir** , în 1933 , pe vremea guvernării PNT :

< Situația de astăzi : fabrica închisă, toți lucrătorii și tot personalul tehnic concediat , aproape toți funcționarii concediați, păstrând numai personalul de pază, iar la centrală , numai directorul și 3 funcționari. Societatea este lipsită complet de mijloacele financiare, fiind în imposibilitatea de a achita salariile funcționarilor și având polițe protestate . >

"Noi plecaserăm de 4 ani de la guvern .Datoria dvs era să continuați politica onestă

și națională , de a dota armatra cu mijloacele necesare , în țară .
Vina nu este a noastră , ci a dvs "

Dimitriu / 8 apr.'34 , retro 1930 - '34

▣ **Comenzile la Skoda .**

"În primul rând, **nu am făcut nici un fel de imputare că s-au făcut comenzi la Skoda. Uzinele Skoda au o reputație cunoscută** , se putea comanda acolo, după cum se putea comanda în altă parte. Noi am cercetat și discutat cu toată obiectivitatea și fără să învinuim pe nimeni. În nici una din cuvântările ținute de noi, de **Duca**, de d-l **Tătărăscu**, de mine, **n-am formulat nici un fel de acuzațiuni** , **am constatat numai faptele** și am cerut actele necesare ca, pe baza lor, să putem face o cercetare serioasă .

" **Dvs răspundeți** că ați făcut contracte care însă nu s-au putut executa din cauza relei voințe a celor care ne-au uramat . Dar bine, d-lor, **partidul dvs a lipsit numai un an de la cârmă**. Ați venit apoi, imediat , după guvernul Iorga. **Ce ați făcut ca să reparați greșala celor care vă precedaseră și reaua voință a ministrului respectiv ?** Care este opera dvs activă ?

[**citează din doc.ale Direcțiunii armamentului , care atestă că Skoda nu onorase comenzile**]

< **Contractul Skoda , după doi ani nu s-a primit nimic** . S-au fixat condițiuni , dar acestea **nu s-au acceptat încă de Uzine** [-----]

Contractul cu fabrica Zbroiowska nu s-a putut face pentru că ministerul a semnat caietul de sarcini abia după 9 luni [-----] direcțiunea armamentului consideră **situațiunea actuală a comenzilor ca foarte neliniștitoare** . >

"Iată fapte precise [-----] nici până astăzi aceste contracte n-au început să se execute .2

Dimitriu / 8 apr.'34 , retro 1930 - '34

▣ **Procesul Seletzki**

▣ **Răspunderile .**

Răspunderile trebuie stabilite ; trebuie să cunoaștem misterele , enigmele care au înconjurat afacerea Skoda. Încercările de care vorbea **Armand Călinescu**, discursul lui **Madgearu**, în loc să lumineze chestiunea, **au dus la confuzii , la dezorientare** .
Țara vrea să cunoască adevărul ! Nici până azi **nu se știe cine a dat ordin să se îndepărteze garda de la domiciliul lui Seletzki !**

- **Armand Călinescu** : La procesul Selezki , dl lct.col. prim **comisar regal Pomponiu** a declarat că el este cel care a ordonat ridicarea santinelor .
- **Dimitriu** : Se îndoieste că , dl comisar care a făcut descinderea, care a descoperit documentele compromițătoare, care a pus sigiile... tot el a înlăturat sentinelele !
- **Armd.Călinescu** (**citând din stenograma la proces , din declarația lui Pomponiu**) :
< **Eu** , în calitate de șef al parchetului militar , am găsit , dat fiind că mă găseam într-o casă cu renume mondial, **să nu mai pun santinele** și să nu mai las santinele , după ce am dat totul în primire **secretarului Macek** . [-----]
Eu am fost acela care **am îndepărat santinela** de la **imobilul din str.Batiștei , nr. 6** . >
- **Dimitriu** : ... da-ți mi voie să **nu cred** că dl comisar regal Pomponiu a luat din propria d-sale inițiativă , această măsură.
- **Călinescu** : **Sunteți liber să nu credeți** pe dl comisar Pomponiu , deoarece este rudă cu dvs . (**ilaritate**)
- **Dimitriu** : **Cine a ridicat acele acte** , care interesau Ministerul de Finanțe și Ministerul Apărării , pentru că **astăzi , acele acte nu se mai găsesc !**
Cine a ridicat cifrul ? Unde este cifrul și cine sunt persoanele care au fost interesate direct sau indirect în această afacere ?
Toate aceste lucruri le va stabili Comisia .

----- C.Dimitriu / 28 aprilie '34 -----

4 b) C.Xeni (ministru secretar de stat) - concluzii la dezbateri

(DAD, MO 50, șed. din 28 apr.'34, p.2.703 -2706)

▣ Dezbateri parlamentară

Discuția a luat proporții inutile . După greșala de tactică a d-lui **Madgearu** , a venit răsturnarea făcută de **Gr.Iunian** ...

- **Voce** : **Ați neglijat exhibiția d-lui dr.Lupu !**

- **Xeni** : **Dr Lupu a trebuit să retracteze interpelarea sa de anul trecut ...**

Propunerea strecurată de dl Șeicaru ... nu o putem primi (ilaritate, zgomet, la PNT)

deoarece , cf. Regulamentului Camerei (art. 133) , se pune la vot prima propunere .

O asemenea anchetă, ar paraliza ancheta Skoda.

- **Madgearu** : **protestează față de aprecierile lui Xeni ; recapitulează evoluția acestei interpelări ;**

propune să se facă 2 comisii : una să se ocupe de Skoda,

alta de toate contractele care s-au făcut din 1920 , până azi.

" Dacă nu veți accepta voi demasca în fața țării fuga de reponsabilitate a guvernului și a Partidului Național-Liberal "

- **Xeni** : D-lor deputați, nu vreau să irit dezbaterile câtuși de puțin ; dar veți simți fiecare ,

în conștiința dvs , ce regretabilă , ce nepolitică diversiune vrea să producă d-l Madgearu. "

[-----] În toate parlamentele din lume , anchetele parlamentare sunt acte care

se produc foarte rar în viața politică, fiindcă foarte rar Parlamentul ,

care nu este o putere judecătorească , se poate desbrăca de atributul său constituțional ,

și să se transforme în supremă curte de justiție [-----]

A avut **Madgearu**... îndoieli privind furniturile militare după război ?! **De ce a așteptat până azi,**

să vină cu acest lucru Pamfil Șeicaru ? dacă altcineva ar veni cu propunerea să se facă

controlul de la 1877 , de la 1848 ?! Dacă are îndoieli, să vină cu documente ,

și guvernul va lua măsuri .

- **Ion Mihalache** : V-ați angajat să aduceți **dosarul Skoda** în dezbaterile parlamentului.

" V-ați angajat la acest lucru , și totuși ați voit să închideți Parlamentul , fără să lăsați loc

acestor dezbateri, grăbindu-vă să puneți la vot o propunere de anchetă parlamentară ,

în lipsa unor dezbateri. Ori tocmai regulamentul , prevede că o anchetă parlamentară

este rezultatul unor dezbateri în Parlament, nu în fața justiției "

[argumentează de ce este bine să se extindă ancheta parlamentară ; să se facă 2 comisii]

- **Xeni** : Explică din nou de ce **nu este cazul** să se facă aceste **două comisii...**

- **Mihalache** : " **Dle Xeni , nu există un surd mai surd decât acela care nu vrea să audă.**

Repet : poftesc pe toți să ceară anchetă în prima ședință viitoare "

[-----]

NNSăveanu : **pune la vot propunerea lui C.Dimitriu** de formare a **Comisiei parlamentare .**

Citește lista celor 31 deputați din Comisie , din toate partidele, printre care :

Alimănișteanu , Bentoiu Aurelian, Armand Călinescu, Mircea Cancicov, Constantinescu -Bordeni,

Gh.A.Cuza, Gh.Fotino, I.Hudiță, Șeicaru Pamfil, Eug.Titeanu, etc etc.

Afacerea Skoda / 28 apr.'34

Vacanța parlamentară

5.) Consfătuire ministerială acasă la Dinu Brătianu, 9 mai '34

("Dimineața " , 10 mai '34)

[LD : cred că , în aceeași zi, Gh.Brătianu denunța tratativele pentru reîntregirea PNL]

La locuința lui Dinu Brătianu, șeful PNL, a avut loc o **consfătuire** la care au luat parte **toți membrii guvernului** , în frunte cu Gh.Tătărăscu .
Ministrii au avut un schimb de păreri cu șeful PNL, asupra tuturor problemelor la ordinea zilei, în special privitor la **alcătuirea bugetului pe exercițiul 1934 / 1935** .
Rostul consfătuirii a fost de a se păstra o **strânsă legătură între guvern și conducerea partidului**, pentru a se menține **coeziunea partidului**.
Șeful guvernului a ținut ca șeful partidului să fie informat despre toată acțiunea guvernului și astfel **legătura dintre partid și guvern să fie reală și armonică** .
Consfătuire PNL-Guvern / 9 mai ' 34

6.a) Gh.Brătianu , ședința C.C.al PNL / denunțarea tratativilor de reântregire / , 9 mai '34

(" Dimineața " , 10 mai ' 34 ; "Adevărul" , 12 mai '34 . + foto Gh.Brătianu)
[LD : în aceeași zi, la Dinu Brătianu , acasă, se ținea **consfătuirea ministerială** ,
cu participarea întregului guvern, demonstrând armonia perfectă partid- guvern .
Presa timpului a numit episodul **Gh.Brătianu** ca fiind "**criza din Mai** " .
Ea a făcut oarecari valuri și... s-a stins, făcând parte din atâtea și atâtea fapte efemere ,
care apar contemporanilor ca având proporții de "eveniment " .
În evoluția ulterioară , episodul nu a fost decât un puseu de furie , fără consecințe.]
Doc.integral - **fișier PNL-g**

Gh.Brătianu a convocat **toți șefii de organizație**; a avut loc **ședința CC** .
Lupta continuă și, de aceea , el **se simte dator să le prezinte poziții ferme și situații limpezi** .

Gh.Brătianu / 9 mai'34

▣ **Tratativilor de reântregire a PNL**

▣ **Espectativa , eșecul, perspectivele**

" În ultimul timp, o **problemă** a dominat preocupările opiniei publice, și **ne-a impus o expectativă** , care **trebuie să ia sfârșit** și pe care **vreau să v-o lămuresc** astăzi.

" **S-a vorbit** cu insistență de **reântregirea partidului național liberal** .

Această chestiune nu este nouă pentru noi, ea s-a așezat de mai de mult printre **preocupările noastre esențiale**.

Față de împrejurările din ultimul timp, și de **dorințele** incontestabile ale **opinieii publice** , am socotit că **nu era numai o datorie către un nume și o tradiție** ce îmi sunt scumpe , **dar o rațiune superioară de stat** , că din partea noastră **să nu se ivească nici o piedică** unei **regrupări de forțe politice** , care să așeze viața noastră publică pe **temelii mai sigure și mai sănătoase**.

" Sunt astăzi în măsură să afirm , **după mai bine de 4 luni** de la ultima noastră întrunire , că **am făcut în acest scop tot ce era politicește și omeneste posibil**.

Nu noi, ci **alții au recunoscut** [**aluzie la Dinu Brătianu**] că , pentru a nu împiedica o apropiere , **atitudinea noastră în parlament a fost de o desăvârșită obiectivitate** ,
prea adesea **am stăpânit o pornire legitimă** împotriva samavolnicilor din trecut ,
ca și în contra greșitelor îndrumări de guvernare ale prezentului .

Pentru acest obiectiv, **am amânat alte propuneri și alte soluții** de o mare însemnătate ,
ce se ofereau acțiunii noastre .

Ne-am abținut de la o serie de **alegeri parțiale** , pentru ca , nici pe această cale,
să nu deslănțuim , în aceste momente, o luptă de la partid la partid.

Am lăsat să treacă evenimente de o deosebită gravitate , fără a da expresiunea deplină
punctului nostru de vedere , **în speranța** că o reacțiune sănătoasă va trebui să se producă

în rândurile partidului , care suportă actuala formațiune guvernamentală . "

Gh.Brătianu / 9 mai'34

▣ Declarațiile lui Dinu Brătianu

[LD : Atenție la ce ar fi dorit Gh,Brătianu ! Sigur , nu se pot trage concluzii de pe această declarație, dar ... este foarte greu de înțeles înverșunarea lui Gh.Brătianu. Poate, poate , cu timpul o voi deslega .]

" La un moment dat , **am avut nădejdea că această reacțiune se produce ;** ea s-a manifestat nu numai în ochii noștri , ci ai țării, **în declarațiunile făcute de d. Constantin I.C.Brătianu , la recenta sa întoarcere în țară .** Fără să fi avut loc nici o înțelegere , **instinctul de viață al partidului a vorbit în d-sa , și l-a îndemnat la o atitudine care deschidea țării și partidului perspective de înnoire și nădejde mântuitoare .**

" Eu mă refer aici atât la cuvintele care priveau acțiunea noastră , cât mai ales la **afirmațiunea d-sale că nu-și mai ia răspunderea alături de guvernul actual** Pentru motive pe care nu vreau să le cercetez acum, **acest glas al instinctului și al conștiinței național -liberale** , care așezase această problemă în cadrul intereselor permanente ale vieții de stat , ce întotdeauna au călăuzit pe înaintașii noștri , **acest glas a fost înăbușit ."**

Gh.Brătianu / 9 mai'34

▣ Să luăm noi steagul partidului !

[LD : față de un asemenea atac pătimaș, critica istorică nu are ce opera . Prezint documentul și ... Dumnezeu să- l ierte pe Gh,Brătianu pentru această furie.]

" **Precumpănește**, desigur, o constatăm cu durere , **presiunea acelor care vor să folosească** peste orice limită și cu orice preț , **avantajele trecătoare ale unei guvernări compromise.** " Sunt liberi s-o facă , noi însă, **nu putem rămâne indiferenți față de procesul tragic de descompunere și înstrăinare al partidului,** din care **și noi ne tragem obârșia,** și al cărui trecut se identifică cu dezvoltarea însăși a României .

" Printr-o potrivire a împrejurărilor , se împlinesc acum aproape zi de zi, **4 ani de când străzile Capitalei** au văzut în jurul regretatului **Vintilă Brătianu** acea demonstrație uriașă care a fost **ultima manifestare a forțelor unite ale partidului național liberal .**

" La această aniversare , atunci când **totul în jurul nostru pare zdruncinat,** când **institutiile fundamentale ale țării sunt amenințate ,** ne este dat nouă, ca și în alte clipe grele, **să luăm cu hotărâre în mână steagul partidului național liberal,** pe care **nu-l putem lăsa răpit și întinat de profitorii unor situații de guvernare fără răspundere și fără conștiință ."**

Gh.Brătianu / 9 mai'34

▣ Lupta împotriva guvernului

" **Am făcut până acum toate eforturile și toate sacrificiile** , pentru ca să nu ridicăm piedici în calea întregirii , pe care **alții o doreau mai mult decât noi .**

Lupta pe care o începem , cere însă **un drum neted, și un obiectiv lămurit .** Înlăturând din preocupările noastre o problemă pe care nici timpul, nici împrejurările,

nici bunăvoința noastră n-au putut-o rezolva , noi continuăm lupta fără cruțare și fără șovăire **împotriva guvernului** care , prin directivele și atitudinile sale, **stirbește prestigiul unei tradițiuni și descopere așezămintele fundamentale ale statutului** , ca și împotriva acelor care sprijină acțiunea sa nefastă. [-----]

" Vântul furtunei răscolește pleava , dar tot el mătură la urmă și construcțiunile șubrezi [-----] Noi nu ne temem de suflarea vijeliei [-----]

Mai hotărâți și mai uniți ca oricând , pornim la luptă încredințați că izbânda se apropie și că ea va strânge în cele din urmă în jurul nostru , tot ce mai păstrează în împrejurările tulburi de azi , **conștiința chemării naționale a partidului național liberal** , și credința în **destinele sale de ieri , de azi și de mâine .**

" La luptă, deci, și cu Dumnezeu înainte "

-----Gh.Brătianu / 9 mai '34 -----

6.b .) Gh.Brătianu - mareșal Averescu : acord de opoziție , 12 mai '34

(" Dimineața " , "Adevărul" (Scrutator) cf. "Mișcarea " , " Îndreptarea " , 12- 13 mai '34)

Din declarațiile pe care Gh.Brătianu le-a făcut în fața C.Ex. al partidului său, a reieșit că **d-sa părăsește** , pentru moment , **ideia reântregirii cu vechiul PNL.**

S-a produs un fapt politic destul de important , care arată că Gh.Brătianu **este pe punctul de a lua altă orientare politică .**

Preocupările sale s-au întâlnit cu cele ale mareșalului Averescu.

În cele două oficioase - "**Mișcarea** " și "**Îndreptarea** " - a apărut următorul **Comunicat :**

< **Față de evenimentele politice** din ultimul timp și de posibilitatea unor **împrejurări grave** ce se pot ivi în viața noastră politică, d.**Mreșal Averescu** , președintele partidului poporului și d. **Gh.Brătianu** , președintele partidului național liberal, **au examinat împreună situațiunea politică** pentru a stabili **bazele unei complete înțelegeri** și au hotărât adoptarea , pe aceste baze , a unei **atitudini comune .** >

Cercurile averescane și georgiste refuzau să dea precizări . Din informațiile care circulau, se părea că este vorba de un "**acord de opoziție** " care ar fi putut duce

la un "**acord de guvernare** " , **determinat** , în mare parte ,

de **înțelegerea ivită între liberali și țărâniști , pentru punerea în aplicare a așa zisei "rotative"**

[LD : urmau **supozițiile, speculațiile : comunicatul a provocat "surprindere" în opinia publică ; ce înseamnă "împrejurări grave" ? ; comunicatul poate produce o stare de "alarmism" !]**

/ Pentru amicii **georgiști și averescani** , actul anunțat însemna **pregătirea formulei de guvernare** ,când se va dovedi că liberalii nu fac față , iar țărâniștii nu sunt pregătiți să preia guvernarea ; Ar fi vorba de o **a treia forță de guvernământ** , **indicația unui succesor.**

Gh Brătianu a făcut două greșeli : când a respins oferta de împăcare făcută de IGDuca, în vara '33 și că nu a acceptat revenirea în PNL , fără condiții.

/ **Dinu Brătianu** afirmă, repetă , asigură constant : nu s-a întâlnit nici o dată cu Gh.Brătianu ; nu a tratat cu nimeni, deci nu au fost discuții sau convenții ; declarațiile de la Timișoara corespundeau impresiilor sale ...

Gh.Brătianu - Averescu / 12 mai

7.) Gr.Iunian , Declarațiile de la Tg- Jiu, 24 mai '34

("Dimineața" , 27 mai '34)

Congresul județean Gorj, al PRT . Au luat parte **delegații din județ și fruntașii partidului din București .** **Doc.integral- fișier PRT**

Iunian/ 24 mai

▣ Partide "mari " - partide "mici "

▣ Partide "tari" - patide" slabe"

"S-a făcut obiceiul în această țară ca să se împartă partidele în partide **mari** și partide **mici** .
Ce înseamnă aceasta ? Nu există decât partide **tari** și partide **slabe** .

Sunt **tari** , **partidele care au o credință** ;
sunt **slabe** , **partidele care n-au decât doritori de procopseală** .

Toate îmbierile, pe care vi le-au făcut **liberalii** sau **național-țărăniștii** ,
aveau la bază **un program mai bun ca al nostru ? Nu !**

Vi s-a cerut **să vă vindeți conștiința** pentru o procopseală trecătoare .

PNL ...

Ce înfățișează PNL ? Pretinde că e istoric și că își trage origina din acțiunea lui
Tudor Vladimirescu . [LD : ??] Acest partid avea înainte un bun , **avea un simțământ de
mândrie** , care-l împiedica de la multe rele . **Această mândrie acum a pierdut-o** .

A avut **o părere despre conducerea țării** [**aluzie laMSR**] **Acum și-a schimbat-o** .

Ca să vină la putere , după această schimbare ,

s-a adresat poporului , **ca să-i dea încrederea lui ? Nu !**

Și , după ce a venit la putere , **care e priveriștea acestui partid ?**

E divizat în două fracțiuni : una cu d. **Dinu Brătianu** , alta cu d. **Tătărăscu** .

Când unul spune **hăis** , celălalt pune **cea** .

O fracțiune din partid face opoziție celeilalte fracțiuni .

[-----]

lunian / 24 mai

▫ Pericolul de dictatură

" **Această nepricepere în conducerea treburilor publice e singurul titlu pe care pot să și-l
aroge partidele zise mari** .

Incapabile să lucreze , **ele ajută celor care cred în binefacerile dictaturii** .

Dictatura nu este bună , căci cine stăpânește fără control , nu stăpânește bine .

Gvernul actual , care se servește de cenzură , de stare de asediu , etc ,

nu e guvern de dictatură ? " [-----]

Gr.lunian / 24 mai '34

Gh.Tătărăscu . **Legislatura PNL** . **Sesiunea extraordinară** . **14 nov.-**

8.) Ședința festivă în cinstea lui Louis Barthou , Senat și Cameră , 21 iunie '34

(DAD , MO 3 , șed. din 21 iun.'34 , p. p.61- 69 ; " Lupta " , an XIII , 23 iun.'34 .)

a) NNSăveanu (președ.Cameră) :

[**LD : discurs consistent , subliniind ceea ce România datorează Franței** .

Este ca un răboj al recunoștinței , rostit cu demnitate și loialitate .]

" Ați venit în mijlocul nostru ca **ministru al unei țări amice** . [-----]

Țara ce reprezentați e **între toate scumpă inimilor noastre** ;

ne leagă de ea , pe lângă **o comună obârșie** , **amintiri** ce nu se pot uita . [-----]

După 20 de ani de apăsare austriacă , **ni se redă Oltenia , la 1738 : pacea de la Belgrad**
este **opera marchizului de Villeneuve** , ambasadorul Franței la Constantinopol .

În **1857 Moldova și Valahia** doresc unirea . Alegerile din Moldova fuseseră falsificate de
caimacanul Vogoride . Ele trebuiau anulate . **Franța** o cere cu insistență , sultanul refuză .

Ambasadorul Thouvenel amenință cu plecarea , coboară steagul de pe ambasada

de la Constantinopol . Sultanul cedează , au loc noi alegeri ,

și se proclamă unirea celor două principate .

Alexandru Cuza , **ales domn** , merge să se prezinte Sultanului ; vechiul ceremonial în uz pentru

Domnii noștri e părăsit , el e primit cu onoruri neobișnuite ...

Aceasta se datorește , în mare parte, **diplomației franceze, marchizului de Lavalette .**

La 1859, pentru organizarea țării și a armatei, aveam nevoie de specialiști .

Consulul Franței, Victor Place, se duce la Paris, de unde **ne aduce specialiști** , în organizarea finanțelor, justiției, poștă, administrației .

După audiența lui **Vasile Alecsandri**, la **Napoleon al III-lea**,

bricul sard "Maria " a părăsit Marsilia , cu cele **10.000 de puști** , pe care ni le dăruise Franța ;

Ofițerii români sunt primiți ca **stagiari în școlile militare franceze** , și ni se trimite **o misiune militară** care **ajută pe generalul Florescu**

la organizarea armatei române ;

Tinerimea română , doritoare să se instruiască pe **malurile Senei**. **Cartierul Latin** adăpostește **generații multe de studenți** , care dau apoi țării străluciți **oameni de știință și litere** , **parlamentari** de frunte, **profesori** renumiți, mari **avocați și magistrați**, **ingineri** distinși, **medici** iscusiți, **intelectuali**, cari au fost podoaba și gloria României de ieri.

Tot în țara voastră generoasă au găsit adăpost și o primire frățească **cei plecați în exil**, din cauza unei societăți înapoiate , care nu-l înțelegea , și lua drept revoluționare, năzuințele lor de progres.

Acum de curând, în timpul războiului mondial, când armata noastră avea nevoie să se refacă, Moldova văzu răsărind pe plaiurile ei **o misiune militară franceză**. Ea avea în frunte pe bravul **general Berthelot**, **cetățeanul de onoare** de mai târziu al țării noastre ...

Ziua istorică când **Regele Ferdinand și Regina Maria** , **reintrară în București** , având alături pe **generalul Berthelot** [-----]

... **dvs reprezentați una din personalitățile strălucite** , unul din ambasadorii cei mai fini **ai literelor și spiritului francez** . [-----]

Dați-mi voie oaspe scump inimilor noastre, de a vă spune , în numele Adunării deputaților , bine ați venit ! Trăiască Franța ! ----- NNSăveanu -----

b) Leonte Moldovanu (președ. Senat)

[**LD : discurs care pune accent pe valorile spiritual -politice și instituțiile pe care românii le-au asimilat de la francezi : libertatea, dreptatea, democrația și parlamentarismul . În fond, crezul revoluției pașoptiste care a alcătuit ideologia, doctrina,platforma și acțiunea în spiritul cărora a evoluat PNL .]**

" ----- suntem legați de Franța prin sânge , prin inimă și prin gândire . [-----]

Toată formațiunea contemporană a României poartă pecetea tradițiilor dvs. cele mai nobile.

Revoluția noastră de la 48 nu este decât **ecoul revoluției pe care ați făcut-o în Franța**.

Prima noastră **unire națională**, poartă într-însa mișcătoarea amintire a lui **Napoleon al III-lea** , al cărui **principiu al naționalităților** este și astăzi **Constituția Europei moderne**. [-----]

" Dar n-am vrut să ne făurim istoria numai de rudenie și sentimente.

Am făcut astfel ca **formațiunea noastră spirituală și politică să decurgă din geniul Franței** , din **concepțiunea democratică** [-----]

De aceea suntem și rămânem un popor **legat de democrație și de regimul parlamentar** , de **tradițiunile de libertate și de dreptate** [-----]

În aceasta constă **rudenia noastră morală cu Franța**. "

d) CICBrătianu (PNL)

[**LD : elogiul adus dragostei pentru libertățile individuale și naționale ale Franței ; omagiu personalității lui Barthou]**

" **Dragostea pentru libertățile publice și generozitatea sufletului** , sunt tradițiile de căpetenie care alcătuiesc **gloria Franței** și care izbesc mai mult pe observatorul străin.

Această generozitate a făcut ca **nobila dvs țară** să fie

luptătorul fără frică și fără prihană **al cauzelor celor asupriți**.

Libertățile individuale și naționale , **libertățile de gândire și de conștiință** ,

au găsit oricând în **Franța ajutor, sprijin și adăpost** .

" **Franța cruciadelor** , **Franța de la 1789**, precum și **cea de la 1848**,

și-a însușit **revendicările cele mai înalte ale inimii și spiritului omenesc**.

Ea și-a însușit aspirațiile poporului românesc, a cărui istorie este asemenea unui șir de lupte pentru cucerirea libertăților și a realizării unității naționale.

"Cultura dvs și spiritul dvs francez au călăuzit și luminat pe **părinții noștri**.
Cultura și spiritul dvs ne-a călăuzit și luminat **pe noi**, precum va luminași călăuzi și pe fiii fiilor noștri. **Asemenea legături spirituale sunt sortite să dăinuiască în veci.**

Nemurirea lor se leagă de **nemurirea spiritului însuși** [-----]

"**Prietenia** care unește **popoarele noastre** s-a încheiat luând o înfățișare mișcătoare, mai ales în timpul marelui război. Ea a pătruns în cele mai adânci straturi ale națiunii române.
Orice francez se poate considera **în România** oarecum **la el acasă. El are acest drept.**
Și **orice român**, în **Franța**, se poate privi **la el acasă. El are chiar datoria** s-o facă. [-----]
nimic nu poate despărți națiunile noastre, aliate ieri într-un război de apărare,
aliate astăzi pentru ofensiva creatoare de pace rodnică,
întemeiată pe sentimente de demnitate și securitate.

" **Poporul român** este unul din cele mai tolerante de pe lume. El nu cunoaște nici gelozie, nici ură. **El uită -poate - prea repede răul, însă nici o dată binele ce l s-a făcut.**
Niciodată nu va uita ce datorează Franței. Un sentiment de dragoste recunoscătoare îl leagă de marea dvs țară, de această **Franță eternă** pe care **dvs o reprezentați** astăzi printre noi cu strălucire a unui talent și al unui prestigiu personal fără seamăn.
Noi salutăm în **persoana dvs**, dle președinte, pe **prietenul înțelept și binevoitor** al țării noastre, pe **marele ministru** al unei mari națiuni, pe omul care, în ajunul marelui război, ca ministru al Apărării Naționale, a știut să dea Franței mijloacele de apărare care i-au permis să reziste invaziunii și să -i asigure mai târziu izbânda, pe **omul de stat** care întrunește finețea spiritului de umanist cu autoritatea **omului de acțiune**, pe **omul curajos și prevăzător**, care **conduce astăzi destinele politicii externe ale Franței, adică destinele păcii** [-----]
Ați arătat unei Europe înfricoșate că pacea poate fi întărită, fără a se recurge la renunțări și părăsiri; voi spune chiar că **pacea poate fi întărită** tocmai fiindcă nu s-a recurs la renunțări și părăsiri, și că **drumul securității este cel ce duce la salvarea Europei.**

1) **Gh.Tătăărăscu** (prim-ministru)

[**LD : discurs** exemplar prin concizie, sinteză, stil și elocvență.

Prin explicațiile date, parcă, a mai atenuat impresia că oratorii fuseseră purtați de valul unei euforii supradimensionate.

Dimpotrivă, ridică semnificația momentului, într-o expresie a demnității și recunoștinței, ca atribute de înaltă moralitate în relațiile dintre popoare.]

" Voi încheia aceste entuziaste declarații încercând să le precizez semnificarea.

Sarcina mea nu va fi grea și executarea ei mă mândrește.

Ați voit, d-lor, să exprimați simțămintele poporului nostru,

glorificând azi **o țară, un om, o idee.**

O țară : Franța.

Franța - patria libertății și locul de refugiu al idealului,
Franța profeților și a martirilor, care de-a lungul veacurilor **s-au jertfit pentru triumful dreptului.**

Franța reformatorilor și a inovatorilor îndrăzneți,
care și-au irosit viața **în căutarea dreptății sociale.**

Franța marilor genii a marilor constructori,
cari au îndrumat omenirea pe **calea civilizației și a progresului.**

Franța artiștilor prodigioși,
care au creat formule noi de frumusețe și armonie.

Franța, țară de ordine, de măsură și de lumină
stabilă eternă împotriva violenței și împotriva întunericului.

Apoi Franța soldaților,
care s-au bătut pe toate câmpiile lumii, pentru popoarele asuprite
și care, în timpul marelui război, pe malurile Siretului,
și-au amestecat sângele cu sângele soldaților noștri. (aplauze prelungite)

Da, această Franță ați voit să fie cinstită la ordinea de zi a națiunii noastre !

" **Franța, și în același timp, pe mesagerul ei, Louis Barthou, omul a cărui viață**
poate fi rezumată în această deviză : < Franța și umanitatea > (aplauze prelungite)
Căci, lăsați-mă să o proclam, d-le președinte, **v-ați consacrat viața și toate nobilele dvs**

sforțări Franței, dar în același timp , **umanității**.

Lunga, marea serie a **străduințelor dvs**, toate campaniile și toate luptele **au servit cauza Franței** , dar , în același timp, **au servit și cauza partilor mutilate**.

În fiecare lege făurită prin inițiativa dvs , popoarele însetate de dreptate revendică în dvs **un propovăduitor și un campion**, iar **ultima luptă ce ați dat și la Geneva** , pentru securitatea lumii, a răsunat în toate inimile , **înviind nădejile moarte și reântărind încrederea zdruncinată.** (aplauze prelungite) [-----]

Gh.Tătărăscu / 21 iun.'34

▣ Crezul României

"În acest mare război, vom rămâne, ca întotdeauna, **cot la cot**, sunt **stindardele justiției** , care sunt și **stindardele păcii** . (aplauze prelungite)

Nu avem nimic de invidiat altor neamuri, nu voim decât **să păstrăm și să apărăm ceea ce ne-a dat dreptatea**. Considerăm era **nedreptăților istorice închisă** ; considerăm **pacea ca supremul bun** , războiul , **ca suprema ofensă**. Suntem, voim să rămânem , **soldații păcii** .Iată d-lor ce vrea să spuie strigătul de " Trăiască Franța ! " , care răsună de două zile în toate unghiurile țării noastre ; iată **sensul acestor manifestațiuni parlamentare** ,cari au luat proporțiile unei **manifesrtațiuni naționale** , în care vibrează însuși sufletul poporului român.

Gh.Tătărăscu /

▣ Barthou -cetățean de onoare

De aceea , interpretând simțămintele acestei Adunări, mă simt autorizat să fac o propunere .

Iată textul : < **Senatul și Camera reunite, proclamă pe Louis Barthou, cetățean de onoare al României** . >

Se supune la vot, **se adoptă în unanimitate** .

Dle președinte, **Parlamentul român v-a dăruit în această ședință solemnă , o nouă patrie**. **Acceptați acest dar simbolic** - darul unui popor care nu uită trecutul și care privește cu încredere și nădejde viitorul " (ovații, aplauze îndelung repetate)

PNL / 21 iun.'34

9.) Fierbe "cazanul " partidelor politice / culise politice / , 23 iun.'34

(rev. "Parlamentul românesc " , an V, nr. 146-148, p 33)

lorga lansase cândva formula " fierbe cazanul "

Astăzi fierb mai multe " cazane" , și toate fierb cu înverșunare .

/ În lagărul guvernamental , fricțiuni între " tineri" și " bătrâni" ,

încât guv,Tătărăscu ... nu-i pe de-a- ntregul al PNL ,

dar nici cu totul al altcuiva (aluzie la Rege?)

O epidemie de inconștiențe cum nu s-a mai pomenit în România !

10.) Sever Paschievici (?) : nereguli la PNL.sector Galben , București , 25 iun.'34

N.Batzaria - replică

(DAD, MO 6 , 25 iun.'34 , p.119)

[LD : episod pentru alegerile locale , ca ex., de aducere la rampă a unor probleme locale]

- **Paschievici** : întreabă prim-ministrul și ministrul de Interne , dacă **Lista nr.1**

a candidaților comunali din **sectorului Galben** a fost verificată , înainte de a fi dusă la tribunal ?

O bună parte din consilieri sunt ...**analfabeți** , **unul are cazier**

(judecat pentru bătaie , scandal, devastare , omucidere ... Văcărești)

- **N.Batzaria** : El a fost ales (la parlamentare) pe **Lista nr.1** a sectorului Galben, el știe că , **la acest sector, PNL se bucură de o fortăreață inexpugnabilă** ... încât Pașchievici se înșală ...

11.) dr. N.Hasnaș, întrebare pentru Gh.Tătărescu (Apărare Națională) , 28 iun.'34

/ recruți și pensionari militari , bolnavi de tuberculoză /

(DAD, MO 9, 28 iun.'34, p. 477)

Ce măsuri înțelege să ia ministrul Apărării Naționale ,
atât **pentru recruții** - care **se înrolează sănătoși și se îmbolnăvesc de tuberculoză în timpul serviciului militar [!!!]** și **trebuie ținuți în sanatorii până la vindecare** ,
întrucât ei **răspândesc tuberculoza în populația rurală** -
cât și asupra **ofițerilor** care **se îmbolnăvesc de tuberculoză în timpul serviciului, [!!!]**
care ar trebui pensionați cu pensia gradului .

De răspunsul primit, va depinde dacă va transforma întrebarea în interpelare .

12.) Dinu Brătianu - Iuliu Maniu , întrevedere , 26 iun.'34

("Adevărul" , an 48, nr. 15.478 , 29 iun.'34 - Scrutator)

Scrutator /

Întrevederea Dinu Brătianu - Iuliu Maniu continuă să formeze
obiectul preocupărilor și comentariilor cercurilor politice.

După 2 zile de note informative, este momentul unui **mic comentariu** .

Aceasta cu atât mai mult cu cât este necesar să se precizeze **sensul și însemnătatea reală**
a întrevederii, și **să se înlăture confuzia** între obiectul real urmărit de cei doi oameni politici,
și realizările politice care ar putea să rezulte de pe urma unui **eventual acord**.

Astfel, **se vorbește de un guvern național** , format de **forțele reale ale țării,**
atașate regimului parlamentar și constituțional.

Or, această chestiune n-a fost pusă ! Ea ar putea forma , eventual, obiectul unor discuții ,
când împrejurările ar fi propice. Astăzi nu acest punct este în discuție , ci cu totul altceva .

S-a pretins , apoi, că **demersul d-lui Dinu Brătianu** ar constitui **un avertisment** ,
nu numai pentru **factorii din afara partidului liberal** ,
ci și pentru unii factori importanți din partid , care **s-ar fi abătut** - în ultimul timp -
de la tradiția liberală și, prin **atitudinile lor servile [Carol ?]** , ar fi compromis
forța de care depinde **menținerea unui regim cinstit parlamentar și constituțional.**

Scrutator /

▣ Apropierea PNL-PNT

Deși **inițiativa** a fost a d-lui **Brătianu** (prin Armand Călinescu) ,

ea **a fost dorită și de Iuliu Maniu**. **Discuția** a avut loc în **conduțiuni de prealabil consens**.

În trecut , **Maniu s-a întâlnit cu Ionel Brătianu, cu Vintilă Brătianu**

Dar atunci deosebirile de vederi erau atât de profunde,
încât nu a putut avea loc înțelegerea .

De fapt, **după terminarea alegerilor și moartea tragică a lui IG Duca,**
s-au făcut primii pași spre o înțelegere .

Pe cale instinctivă, **cele două mari forțe politice atașate regimului parlamentar ,**
au înțeles de unde vine primejdia , și cât de mare este această primejdie .

Instinctul de conservare le-a determinat pașii și acțiunea.

Ceea ce s-a întâmplat în mai ["**criza**" din mai !] , a constituit momentul hotărâtor.

O înțelegere , adusă de împrejurări, **exista deci și mai înainte** ca cei doi să se fi întâlnit.

Întrevederea de acum , de sigur, **n-a fost determinată** numai de **primejdiile din afara** celor
două partide, **ci și din primejdiile din interiorul lor.**

Cu alte cuvinte, întru reușita scopului urmărit ,

s-a convenit că este nevoie de **atitudini perfect unitare** din partea **celor două forțe,**
adică **să nu se admită nici în partidul de guvernământ** slăbiciuni cari ar ușura aventurile,
nici în partidul național-țărănesc să nu se admită

posibilitatea unor adeziuni la formule ocazionale sau meșteșugite.

Cele două partide **să fie fixate și perfect unitare** în privința unui singur lucru :

asigurarea menținerii regimului parlamentar ;

excluderea posibilităților de încercări aventuriere .

Rezultă limpede :

1. **Deosebirea** enormă între **acordul tacit** de până acum , care și-a găsit obârșia în sentimentul primejdiei comune , și **acordul** ce se propune , **bazat pe o clară concepție politică.**
2. Că nu sunt în discuțiune chestiuni privitoare la constituirea de guverne naționale, ci de **constituirea de FRONTURI UNICE , care să împiedice aventurile :**
3. Că întru realizarea acestor postulate , este absolută nevoie de **atitudini unitare ,** nu numai **între cele două forțe politice, ci și în sânul acestor partide.**

Scrutator /

▣ Fronturi democratice

— Așa pusă problema, oricine își dă seama cât de mari sunt **dificultățile și asperitățile .**

Această acțiune, pe cale de desfășurare , **nu va fi o operă grăbită.**

Nu ! .D.Brătianu va încerca **să vadă pe toți acei conducători politici**

care s-au fixat **pe linia parlamentarismului democrat**

) Și în această direcție, **se prevăd dificultăți.**

Unii au aprehensiunea că tot ce se pregătește , **ar constitui manevre pentru asigurarea rotativei guvernamentale . Eroare !**

Încercările pentru constituirea de stări politice de natură să întrunească

guvernări constituționale și parlamentare cinstite , nu se fac în vederea rotativei.

Dacă s-ar putea realiza minunea ca un guvern național , de pildă, să poată înfăptui revizuirea

Constituției , **în sensul întăririi regimului democratice ,**

nici liberalii și nici național-țărăniștii , nu vor pune înaintea egoismul lor de partid .

Dinu Brătianu -Iul.Maniu / 26 iun.'34

13.)Legea Utilizarea elementului românesc în întreprinderi.,2,3 iul.'34

ing. **N.Todorescu** (ministr. Industr. și comerț) , **Eug.Titeanu** (raportor) , 2-3 iul.'34

- a) **dr.N.Hasnaș** (DAD, MO 12, 2 iul,'34, p. 855-856)
- b) **N.Rizescu - Brănești** (PNL , industriaș) : liberalism , accent autohtonist ;
- c) **Flaviu Șuluțiu** (PNL, ardelean, "Liga antirevizionistă ") : accent antiminoritar ;
- d) **Al.Alimănișteanu** (PNL liberalism tradițional , accent autohtonist ;
- e) **M.Plătăreanu** (PNL) : armonizare și solidarism social economic ;
- f) **Petre Bejan** (PNL) : armonizare și solidarism social -economic ;

[LD: atenție la **dozajul de citate și comentarii** să nu te repeți.Am dispersat aceste p.d.v. la diverse fișiere : **Legiferare, Parlament , Guvern, Economie, Naționalism**,ș.a

Ai grijă cum extragi problematic și **alternează rezumatul** (ptr context) **cu citatul** (ptr accentul punctual problematic)]

a) **dr.N.Hasnaș**

(DAD, MO 12, 2 iul,'34, p. 855-856)

[LD : Pentru mine, dr.Hasnaș este prototipul " liberalului român " sincer, obișnuit .

În studenție , a fost socialist , fiind exclus pentru " antisemitism " !

Este unul din parlamentarii cei mai activi, deseori impulsiv cu adversarii, pe care-l pune la punct.

Nu este un " teoretician " ,un " doctrinar" Dar tocmai de aceea ... susținerea ideilor liberale , prin el, capătă o consistență populară, accesibilă, convingătoare ,fără ocolișuri și speculații .

Este bucuros că legea este prezentată de ing.Teodorescu,

pe care îl cunoaște de când era student, om ridicat prin munca sa .]

dr.Hasnaș /

▣ Concepția PNL

Legea . este " răzbușarea imanentă a nevoilor țării " ; este " **concepția și continuitatea PNL** " care a căutat să dezvolte cât mai mult **elementul românesc**. "... când Partidul Liberal venea cu o **concepție românească a industriei românești** și a **capitalului românesc** , cu concepția de a introduce **elementul românesc** în toate industriile și muncile ,

găseam în spatele nostru Partidul Conservator , care opunea toată forța și toată energia pentru dărâmarea acestei concepții " (**aplauze la majoritate**)

Când bătrânul **Costinescu** a creat **fabrica de cuie** ,

a fost **înjurat pe toate tărâmurile** , pentru că a îndrăznit să facă asta .

dr.Hasnaș /

#Mentalitate conservatoare : pizma !

▣ Mentalitate liberală : munca și bunăstarea

" **Această concepție a PL** , de a dezvolta industria și comerțul, a **găsit totdeauna opunere** , la elementele ascunse ..." **Așa este firea românului !**

Când vede un român că se îmbogățește și prinde cheag , îl **pizmuiește** :

cum s-a îmbogățit românul acesta ?! ; iar când vede **un jidan** - vorba d-lui Cuza - , pe un străin, un **neamț** sau un **ungur** , că s-a îmbogățit, zice :

săracul , a muncit! " (**ilaritate**)

" **Această concepție trebuie schimbată** ; fără dor și poate că, mult mai aproape de **pielea mea este cămașa decât haina**, și atunci mă gândesc mai mult la **fratele meu, la mama mea, la copiii mei**, ca să-i aduc **la o stare cât mai bună** , căci ei sunt mai aproape de mine și muncesc de valma cu mine. **Această țară trăește prin vigoarea vlăstarelor ei românești** și

s-a dezvoltat prin sângele pe care această națiune l-a răspândit **în fiecare colțișor de țară** .

Nu există deal sau vale , în țara aceasta să nu fie stropit de **sângele acesta românesc** ,

care să nu fie răscolit de **truda aceasta a noastră**.

Dacă lucrurile stau așa, este **datoria fiecărui guvern care se respectă** ,

să caute să ridice cât mai mult elementul românesc , să-l apropie de nivelul cultural general, făcându-l **să prospereze**. Prin urmare , **salut din toată inima această lege**

pe care o aduce **Partidul Liberal**, care dovedește , și de data aceasta , **că a știut să fie alături de nevoile Țării Românești. Aceasta este concepția și continuitatea PNL "**

dr.Hasnaș /

▣ Prin noi înșine !

▣ Porți deschise !

" **Primele legiuiri** de protegiere a elementului românesc au fost **întocmite de Partidul Liberal**.

Atât legea din **1887**, cât și legea din **1904, 1909**, se datoresc Partidului Liberal.

Cine nu-și mai amintește **cât a luptat pentru protegierea elementului național**,

Vintilă Brătianu ? Nu a fost el botezat de xenofob ?

A încurajat cu toată energia **industria românească și munca românească**.

Capitalul străin

Cereau d-nealor , țărăniștii , înaintea de a veni la putere , să vină capitalul străin , și spuneau că din cauza xenofobiei liberale nu vine capitalul în țară.

Au venit d-lor la putere și capitalul străin tot n-a venit ! (ilaritate la PNL)

" Și bine a făcut acest capital străin că n-a venit , pentru că **acest capital străin , când vine într-o țară , n-are decât un singur obiectiv acela de a câștiga cât mai mult.**

Înțeleg capitalul străin în țara noastră , cum înțelegea și Vintilă Brătianu , alături de noi, frățeste , să ne ajute și să-și ajute , luând un câștig omenesc.

Să lase străinul pe român să conducă acest capital . Alături de el .

Așa înțeleg eu colaborarea cu capitalul străin . "

dr.Hasnaș /

▣ Autarhia

După război, **fiecare țară se închide în carapacea sa ;** fiecare popor caută să producă în țara lui ceea ce are nevoie . Această politică, pe care **Vintilă Brătianu a urmărit-o** cu atâta strășnicie, **este singura politică sănătoasă.**

Dovadă că este așa, este faptul că **bulgarii**, mai practici decât noi , **și-au închis de mult granițele ; jugoslavii**, de asemenea , **exportă cât mai mult , dar importă cât mai puțin ;** de asemenea , **polonezii și-au închis granița** pentru multe articole.

De sigur că **închiderea granițelor ar fi o măsură foarte gravă ,** pe care **nu o cerem . Suntem o țară agricolă .** Dar **dacă vom căuta să dezvoltăm numai agricultura ,** nu știu dacă **în momentele grele** vom putea face față tuturor nevoilor .

Germania, țară eminentamente industrială, și-a dezvoltat cultura de cartofi și seacă !

Anglia, își dezvoltă și ea agricultura !

Rusia nu și-a închis granițele ?!

Noi, deci, **nu trebuie să dezvoltăm țara noastră numai în direcția agricolă , trebuie să dezvoltăm și industria ,** fiindcă numai atunci **vom putea trăi prin noi înșine,** fără ajutorul străinătății.

Înainte vreme, țările agricole făceau numai agricultură , țările industriale numai industrie .

Rusia nu și-a închis granițele ?! A murit ea ? Trăește foarte bine !

- **ACCuza :** Vai de capul rușilor cum trăesc !

- **Hasnaș :** Au murit numai câțiva ovrei .

- **ACCuza :** Nenorocirea este că tocmai ovreii n-au murit !

dr.Hasnaș /

▣ Străinii ; minoritarii

▣ Problema ovreească

[**LD : ajunge la această paranteză , presat de Cuza**

. Împarte pe evrei în " buni" și "păcătoși" (la fel ca și pe alți străini) față de care ar dori măsuri diferite . Cuma anume să se facă această triere ... nu o spune]]

- **Hasnaș :** Rusia nu și-a închis granițele ?! A murit ea ? Trăește foarte bine !

- **ACCuza :** Vai de capul rușilor cum trăesc !

- **Hasnaș :** Au murit numai câțiva ovrei .

- **ACCuza :** Nenorocirea este că tocmai ovreii n-au murit !

- **Hasnaș :** " **Ovrei , ovrei : aceasta este marota d-tale. D-l Cuza agită și provoacă cu problema ovreească .** Admiteți paranteza. **Să avem curajul s -o examinăm** cu toată strășnicia , pentru că se face pe această temă foarte **multă demagogie.**

D-lor deputați, **eu am fost exclus din Partidul Socialist ,** pe când eram **student,** pentru că am vorbit **împotriva evreilor.** Am ajuns însă **la maturitate** și acum **judicata mea este mai chibzuită. Evreii de la noi din țară se împart în două categorii .**

Prima categorie de ovrei o constituie acea **cari au trăit în țară de când se știu ei.**

- **ACCuza :** Ei,și ? Ce dovedește aceasta ?

- **Hasnaș** : Argument este acesta . " ei, și ?"

În această categorie sunt **ovreii care au purtat războiul alături de noi toți** :
ovreii aceștia **au sângerat pentru țara noastră**.

A doua categorie o formează **ovreii aceia păcătoși**, care **au venit cu sutele de mii după război** încoace, printr-o **acțiune dăunătoare și murdară** , pentru că **au plătit bani în dreapta și în stânga** , să intre în această țară ; **aceștia ne gătuie**.

Ovreii care au luptat alături de noi, în războiul cel mare , suntoameni cărora pot să le strâng mâna. Dar cu **miile de ovrei care au venit de peste graniță** , din Rusia și din alte părți, **nu avem nimic de a face**.

Sunt unii străini care , atât prin **alipirea provinciilor dezrobite** , cât și prin nevoile societății noastre și serviciile făcute țării noastre , **pot fi socotiți ca cetățeni români**.

Ce să facem cu aceștia ? Putem noi , o țară de 18 milioane de români, cu 4 milioane de străini, **să-i omorâm , pentru a face plăcere d-lui Cuza ? (ilaritate)**

Avem o mare datorie, o imperioasă datorie. **Noi trebuie să căutăm să ridicăm elementul românesc ; să lăsăm pe fratele neamț să muncească ; să- întindem mâna cu toată plăcerea și cu toată dragostea ; dar să luăm toate măsurile și să întrebuițăm toate mijloacele , să ridicăm economic și cultural elementele românești .**

[-----]

- **ACCuza** : protestează pentru că dr.Hasnaș a folosit , la adresa sa , termenul " vorbărie"

- **Hasnaș** : Își cere scuze (plictisit , efectiv...)

- **ACCuza** : Satisfăcut, Cuza îi face un catren : **Că doctorul filosemit ,
Nu admit ;
Dar că este hidrofob,
Aprob " (mare ilaritate)**

Hasnaș /

▣ **Intellectualii români**

▣ **Procentajele legii**

[**LD : ca la nimeni altcineva , nu se poate detecta infuzia de socialism generos ... ca la acest dr.Hasnaș . Se poate constata ... acea latură de solidaritate socială pe care PNL și-a însușit-o în doctrina sa .]**

Se admite capitalului străin să aibă reprezentanți , atât în conducerea cât și la controlul acestor întreprinderi , alături de elementul românesc.

Dvs știți că **avem un mare număr de intelectuali** .

Printr-o concepție prea întinsă a **învățământului nostru**, am căutat să facem foarte **multe licee, universități și diferite institute de cultură** mai înaltă ...

- **Ștefan Mihăescu** : Dar nu ați putea să ne spuneți **cine a avut această concepție ?!**

- **Hasnaș** : Evident, noi, liberalii. **Și suntem foarte mândri !**

Dar actualmente avem un număr prea mare de intelectuali români,

cari **provin din elemente țărănești**, ajunse printr-o muncă asiduă la o dezvoltare intelectuală mai ridicată. **Noi suntem o națiune de țărani** , și toți aceia care au fost în fundul satelor , au văzut cu câtă grijă strânge **bietul țaran** banii necesari pentru **instrucția feciorului său** ; au văzut cum **mama se bagă slugă laboieri** , pentru a câștiga bani și a plăti învățătura copilului și cu câtă grijă este întrebă de tatăl său :

- **Ei, mă taică, ce făcuși la examen ? Ai trecut, ai ajuns și tu om ?**

Sau rămâi și tu ca mine , un om în nevoi ?

"Numai cine a văzut toate acestea , își poate da seama de **jelania, de mizeria și de revolta** care există în fundul satelor , **când un intelectual** , ajuns la o capacitate oarecare , **nu găsește posibilitatea să fie plasat (aplauze la PNL)**

Sunt **ingineri cu sutele , intelectuali superiori**, în toate ramurile.

Și atunci mă întreb : **de ce să pun 80% români ?**

Trebuie să găsesc forma cu care să dau capitalului străin posibilitatea conservării capitalului său

și al câștigului. Dar munca , **munca să fie românească !**

----- dr.Hasnaș / 2 iul.'34 -----

13.b) **N.Rizescu - Brănești** , (DAD, MO 12, 2 iul.'34, p. 859- 860)

[LD : este industriaș român. Aduce câteva informații interesante .]

N.Rizescu - Brănești / 2 iul.'34

▣ **Industriașul român.**

În Țara Românească **s-a creat o legendă** care a trăit până în zilele noastre :

că românul nu este bun de întrebuințat nici în comerț, nici în industrie ,
pentru că nu se poate adapta acestor activități economice.

Dacă așa au fost timpurile o dată, apoi **astăzi ele nu se mai compară** cu ceea ce a fost .

De ce a fost atunci așa ?

Pentru că **negustorii români** , înainte vreme, **când îndrăzneau să-și deschidă o dugheană, erau persecutați pe toate căile de agenții administrativi.**

Cum își asortau rafturile cu mărfuri, **venea căpitanul** de călărași sau **polițaiul**, sau **prefectul** cu **primarul**, le rechizionau marfa ... reclamau ministrului plenipotențiar... care intervenea...
încât românul băștinaș nu putea progresa !

S-a creat o altă legendă, că **cei mai buni negustori sunt românii ardeleni** ,
deoarece **faceau comerț în țară și trăiau sub protecție străină !**

N.Rizescu – Brănești

▣ **Străinii în industrie .**

▣ **Industria pur românească .**

În calitatea mea de industriaș, afirm categoric : **Românul se pretează perfect la orice industrie.**

Primele legi în folosul industriașului român au fost făcute de PNL.

Acum istoria se repetă . **PNL vine cu o lege care rederesează această stare nenorocită.**

Cu toată politica de autarhie, **industria românească este pe cale de redresare .**

Puterea de absorbție este mare . **Dar intelectualii își găsesc plasament**

în industriile pur românești.

Sunt însă **industri străine** care au putut trăi foarte bine **sub politica târnăcopului [PNT]** ,
care **refuză și astăzi** elementelor românești **posibilitatea de a conlucra la aceste industrii. "**

N.Rizescu – Brănești

▣ **Școli de maiștri industriali !**

[LD : atenție ! surplus de ingineri, lipsă de maiștri ! Nu este acesta un defect de organizare al școlii românești ?]

Majoritatea elementului străin , care formează un **contingent extraordinar de mare** ,
nu numai **inginerii**, ci **maiștri industriali, tehnicienii** conducători de ateliere .

Ori noi, în această privință , **stăm foarte prost.**

Nu avem școli de meserii de specialitate ; Avem școli de meserii de unde scoatem **rotari, fierari, caretași** .Dar aceștia creează meserii, nu industrii.

Nouă ne trebuie școli de maiștri în diverse ramuri industriale, sub auspiciile ministerului Înv.

Să ne dea **maiștri în industr zahărului, a textilelor .**

În **industria textilă** - unde lucrez eu - avem peste **500 de maiștri străini** , cu salariu de peste **20.000 lei / lunar, unii ajung la 75.000 lei , plătibili în valută forte** , care **nu au titluri academice** , ci **sunt simpli maiștri.**

Avem nevoie de o **școală de maiștri în tăbăcărie , în sticlărie, în hârtie -** unde , deși este **cea mai veche industrie , nu avem numai maiștri români !** (**vii aprobări la PNL**)

- **Șt.Mihăescu** (PNT, Industriaș) : Dle Rizescu , **la Școala politehnică se pregătesc ingineri în toate aceste domenii pomenite de dvs** (altădată avea numai secție de construcții și poduri) **Cu o scurtă pregătire practică, s-ar pune la punct .**

Ei bine, mulți din ei sunt șomeri. De ce societățile nu-i angajează ?(aplauze la opoziție)

- **Rizescu** : Vă explic imediat . **La fabrica textilă - unde sunt și eu la conducere - am înlocuit 6 străini cu 4 ingineri români tineri, care s-au acomodat foarte bine , încât după 6 luni depășeau pe maiștrii străini.**

Aduc , de aceea felicitări Școlii politehnice române din București .

N.Rizescu – Brănești

▣ **Elementul românesc în industrii**

▣ **Consiliile de administrație**

D-le ministru, cred că , **pe cale administrativă, se pot lua măsuri de constrângere** pentru ca **industriașii să întrebinteze elementul românesc** , în secțiunile administrative și tehnice.

Totuși **nu cred că se va ajunge la rezultate satisfăcătoare , din cauza intervențiilor politice .** La noi, toate **întreprinderile mari** au **Consilii de administrații** în așa fel alcătuite , de parcă ar fi **un mozaic perfect** în care se găsesc **reprezentanți ai tuturor partidelor politice** , care n-au alt scop decât să intervină , lucru care nu poate decât să dăuneze elementului românesc.

Ex. "**Fabrica Rizescu**" , societate anonimă de la **Brănești,**

în care am și eu o mică părțică din conducere , **are 410 războaie** și lucrează în ea **450 de oameni** , iar la secțiunea administrativă și tehnică este **un singur străin .**

Ei bine, **fabrica " Dâmbovița "** : este **condusă de armeni** care trăesc cu pașaport în Țara Românească ; la direcție, sunt **armeni și evrei.**

Are 220 războaie și nu are nici un român în conducerea administrativă și tehnică !

Ei bine , din cauza dvs (arată spre băncile PNT) , care ați căutat cu târnăcopul să mă distrugeți, și care nu mi-ați dat contingent la vreme, și așa mult mai mic decât al lor ... [își dezvoltă tot off-ul , cu date și cifre] .

În final , **mulțumește guvernului pentru inițiativa legii .**

----- N.Rizescu / 2 iul.'34 -----

13.c) Flaviu Șuluțiu (PNL-liberal, ardelean , " Liga antirevizionistă ")

(DAD, MO 12 , 2 iul.'34 , p. 861)

[LD : cred că **Șuluțiu supraesimează efectul legii și că este chiar în eroare** privind **minoritarii, pe care el îi consideră " străini" ;**

în accepțiunea legii , **minoritarii era considerați " cetățeni români" .**

Nu a fost singurul care a căzut în această capcană, dar, fie și pentru câteva ore, **mulți parlamentari români și-au slobozit gura .]**

Șuluțiu /

▣ **Personalul românesc**

- **Țara a așteptat** cu un deosebit interes **cuvântul guvernării liberale** ; acest cuvânt a venit **cu această lege. " Se curmă prin aceasta o veche nedreptate , o situație de inferioritate anacronică** în industrie și comerț, **care situație își avea** , poate , pe vremuri , **regretabila ei justificare , în lipsa personalului românesc suficient pregătit .**

Astăzi dispunem însă de elemente destoinice , care pot fi aplicate în toate ramurile industriei și ale comerțului, cu o pregătire profesională egală , sau de multe ori chiar superioară celor din

străinătate , Politehnicele, Academiile comerciale, Școlile de arte și meserii , ne dau , prin absolenții lor , un excedent chiar de valori utilizabile , a căror plasare trebuie să ne preocupe.
[Șuluțiu /](#)

▣ Legea Teodorescu

Declar că **voi vota această lege** pe care **înțelepciunea și patriotismul d-lui ministru** îl prezintă Parlamentului . **Efectele ei vor depăși** , de sigur, **înlocuirea simplă a unui oarecare număr de străini din întreprinderi.**
" **Se va curma** , în sfârșit - și aici găesc marea importanță a legii - **acel boicot sistematic al românilor , în industriile conduse de străini sau minoritari** care , în anumite cazuri , **au dat rezultate revoltătoare . "**
[Șuluțiu /](#)

▣ Industriașii străini și minoritari

▣ Elementul românesc.

Un industriaș german , venit din Bavaria în țară la noi, **nu va angaja** nici măcar din greșeală , **vreun român** , ci va angaja **numai germani sau sași** .

Tot astfel , **un ungur** venit de la Budapesta , ajuns să se instaleze în țară la noi, se va îngrădi, desigur, cu **garda lui de unguri și de secui.**

În această situație , **cum va putea să pătrundă românul nostru** - în special în nordul Ardealului , al cărui reprezentant sunt - cum va putea acest român să pătrundă **în industrie sau în comerț ?**

Nu mai vorbesc de cel de-al treilea caz , **[evreii]** **despre care a vorbit cu prisosință profesorul Cuza .**

Am ajuns astfel ca, în **Nordul Ardealului** , în județele **Bihor, Sălaj, Satul-Mare și Maramureș**, cu o **populație românească de 70 %** ,

în **întreprinderile industriale și comerciale** , **românii - înțeleg românii de origine - să fie reprezentați deabia cu fracțiuni de procent !**

[Șuluțiu /](#)

▣ Pericolul minoritar , revizionist

Acest fapt este foarte alarmant , fiindcă întreaga noastră **frontieră spre Ungaria** , cu mici excepții, **este împănată cu întreprinderi industriale și comerciale minoritare** , **cuib de rezistență minoritară** , **nucleu de ofensivă revizionistă.**

Nădăduim ca actualul proiect , cinstit și , mai ales, **îndârjit aplicat** , **va pune odată pentru totdeauna la punct această situațiune insuportabilă** care a fost semnalată adesea ori, atât prin **moțiunile tuturor secțiunilor Ligii Antirevizioniste** din Ardeal, cât și prin cunoscutul **plebiscit românesc al ziarului " Curentul " [LD ?]**

----- Flaviu Șuluțiu / 2 iul. '34 -----

13.d)Al.Alimănișteanu

(DAD, MO 12, 2 iul.'34)

[Alimănișteanu /](#)

▣ Legea Teodorescu

Legea răspunde unei necesități vechi de câteva decenii .

Cu 30 de ani în urmă , s-a prevăzut **prin lege ca 70% să fie personal românesc.**

Din păcate , **această dispoziție nu a fost respectată .**

- **ACCuza** : De ce ?

- **Alimănișteanu** : Știi și d-ta !
- **Madgearu** : Este un secret între d-ta și d Cuza ? (**ilaritate**)
- **Alimănișteanu** : Tocmai fiindcă nu s-a respectat măsura aceasta ,
[-----]

Având în vedere ca această lege nu va avea soarta celor din trecut, **el o va vota** .

Alimănișteanu /

▣ "Specialiștii " - străini

▣ Șomerii - români

Ex. **Un tânăr** absolvent al Școalei noastre de poduri și șosele , distins element, după ce a șomat 3 ani, a luat **o lucrare în Gara de Nord**. A terminat lucrarea .
Culmea, știți cine a luat-o în primire ? **Doi ingineri străini !**

lată unde a dus nerespectarea unei legi .

Avem în țară **50.000 de intelectuali șomeri** , care mor de foame, cu titlurile în buzunar .
La sate , avem peste **2 milioane și jumătate de brațe** , care rămân **fără nici o întrebuintare** .
Toți acești oameni , nefiind protejați, **nu au avut posibilitatea să-și găsească de lucru** .
; ba ceva mai mult : **când au fost luați în servicii , au fost plătiți cu sume derizorii** față de ceilalți. **Deși avem și noi specialiști** în diferite domenii, totuși , **regulat s-au adus specialiști străini**, care de multe ori nu se pricepeau în specialitate, erau **plătiți cu salarii mari** ; iar specialiștii noștri erau puși în grade inferioare și plătiți prost .

Alimănișteanu /

▣ Proporțiile de personal

▣ Străini / români

Astăzi , când **guvernul vine cu o lege pentru utilizarea personalului românesc** , trebuie să observăm ca **procentul de 80% de personal românesc să fie respectat și în ce privește personalul superior , tehnic și administrativ.**

Art. 1. prevede ca cel puțin 50% din membrii **Consiliului de administrație** și al **Comitetului de direcție, să fie români.**

Eu cred că **este mică această cotă** ; ași fi de părere **să se ridice la 55%** , pentru ca **întreprinderea să aibă , efectiv, un caracter românesc.**

Eu sunt de părere că **oricât de mică ar fi întreprinderea , să se stabilească prin lege ca cel puțin jumătate să fie personal românesc**, în Consiliu și Comitet ul de dir.

În ce privește **celălalt personal, să se respecte cota de 80%** .

Foarte bine ați hotărât ca în întreprinderile românești **să cunoască limba română.**

Art. 3 , privind **funcțiile de directori** (general, administrativ , comercial) se spune că pot fi ocupate de străini ... dacă nu se depășește cota de 20% .

Și aici **trebuie adus un corectiv** : dacă sunt **2 directori, unul din ei să fie român** , indiferent de procent . **Numai așa s-ar putea înțelege că este o întreprindere românească.**

----- Alimănișteanu / 2 iul.'34 -----

13.e) **M.Plătăreanu (PNL) (DAD, MO 12, șed, 2 iul.'34 , p. 865 - 868)**

[LD : mai întâi ironizează oratorii - Deleanu, Mihăescu - care participă la dezbateri fără a fi pregătiți, folosind câteva date din discursurile lui DRloanițescu sau I.Răducanu ; mai bine renunțau la cuvânt . Face **o abordare din unghiul naturii capitalului din întreprinderile industriale din România** care ...schimbă problema și ... trezește la realism . Este și un **prilej extraordinar de a pune față în față concepțiile celor două partide - PNL și PNT - privind capitalul străin, concentrate în devizele " Prin noi înșine ! " și " Porți deschise ! "]**

▣ Capitalului industrial .

▣ Conflictul dintre *muncă și capital*

Din capul locului **problema acestei legi s-a pus greșit** , văzută numai **printr-o prismă**. **O problemă socială** ca să aibă pretenția că **rezolvă un conflict** , așa cum este conflictul dintre ***muncă și capital***, trebuie să țină socoteala, neapărat , cu riscul unei rezolvări hibride, **de ambii factori**. **Și dacă** între acești doi factori **se găsește un echilibru** - cum voi dovedi că este în această lege - **atunci legea este bună**.

Când ați discutat legea, dvs ați uitat un lucru : **nu se potrivește situația de la noi cu situația altor țări** . Pentru că în alte țări nu se pune problema capitalului investit , cum se pune la noi. **Acolo capitalul este autohton**.

În țară la noi, trebuie să se țină seama neapărat și de **acest prim și elementar factor**, care în unele întreprinderi **are glas de vot**, adică să zică :

*< atâta vreme cât d-ta vrei să-mi plasezi munca în capitalul pus de mine , trebuie să mă întrebi, **dacă cumva nu am și eu ceva de obiectat** , pentru că , atunci când m-ai invitat să facem investiții aici , să facem exploatări, am venit pe baza unei clauze contractuale și de ordin juridic și mai ales de ordin social .>*

Legea trebuie să păstreze acest echilibru , pentru că totdeauna noi ne-am plâns de această penurie din ultimul timp de capital străin.

Este inutil , și ar fi penibil pentru noi, să luăm acest aer de agresivitate , făcând impresia că ne războim cu aceste **capitaluri străine** ,

pe care **dvs, național-țărăniștii , le-ați dorit, le-ați invitat , le-ați arătat** . Întotdeauna , în curs de zece ani, toate platitudinile posibile, aruncând tot felul de reproșuri partidului național liberal, pentru atitudinea lui.

Plătăreanu / retro 1924, 1929

▣ Protecția muncii românești

▣ PNL – PNT

- **Plătăreanu** : Eu știu un lucru : **când cineva se botează într-o apă politică** - cum v-ați botezat dvs d-le Mihăescu - **își cunoaște și nașul**.

Se pare că **dvs nu v-ați apropiat istoricul partidului** , fiindcă **dacă vi l-ați fi apropiat** , trebuia să știți **de ce** , în această materie, **partidul dvs nu a venit cu această lege**.

- **Mihăescu** : **Nu am uitat** . **Dovadă este faptul că** , în ce privește **personalul superior** , **care privește capitalul străin**, am fost de acord cu procentul stabilit prin legea dvs. **Nu am uitat** , prin urmare , **interesele justificate ale capitalului străin**.

- **Plătăreanu** : Am vrut să spun că **nu ar fi fost nevoie de această lege** , astăzi, **dacă partidul dvs nu ar fi luat acea atitudine îngrozitor de antiromânească** , în 1924, când s-a votat **Legea muncii** a lui Vintilă Brătianu .

Vă aduceți aminte de **art. 14, 15** și următoarele , când **nu era pletora de intelectuali** , când **nu erau aceste valuri care bat așa de zgomotos și așa de strident**

la ușile muncii românești. Vintilă Brătianu a pus **o proporție de 75%**

în favoarea muncii românești , nu global, ci **pe fiecare dintre ramurile de producție**.

- **Mihăescu** : **Dacă Vintilă Brătianu** , atunci, a pus **75%** , **cât ar fi pus acum în favoarea muncii românești** , când este această pletoră ? **De sigur cel puțin 90%** .

- **Plătăreanu** : În 1929, după 4 ani și jumătate de aplicație a legii , s-a petrecut un eveniment internațional . După o campanie de 4 ani încheiați, dusă de toată presa lui Deterding , care avea interes în afacerile cu petrol, s-a ajuns la acea **celebră promisiune** , pe care **PNT a făcut-o** ,

pentru considerațiunea că acest capital străin , care se simțise vexat , să poată fi tentat să se reîntoarcă , fiindcă , se spunea , că a părăsit Tara Românească , ca niște păsări migratoare , din cauza legii lui Vintilă Brătianu .

În 1929 , vă aduceți aminte , cu ocazia unui banchet celebru dat la Londra , unui membru marcant al PNT , s-a luat obligațiunea formală ca , în 1929 , să se desființeze acest primat al muncii românești în toate categoriile de întreprinderi românești.

Prin urmare , ceea ce face astăzi PNL , nu este decât întoarcere la legea a cărei paternitate este indiscutabilă .

Plătăreanu / 2 iul.'34

▣ Protecția muncii

▣ Comparația cu alte țări

Sunt două feluri de țări care au legiferat în această privință : țări în care capitalul de exploatare aparține prin excelență metropolei , cele cu capital autohton .

Anglia

În această categorie se găsește , prin excelență , printr-o tradiție de 100 de ani , **Anglia** .

Acolo există o lege - la care se referă toate țările care au legiferat în materie .

Anglia , prin toți guvernânții ei de seamă , **Loyd George , Chamberlain , Mac Donald** ,

- care numai de idei antidemocratice nu poate fi acuzat ! - cu toții **au preconizat**

că nu este permis unui străin să calce cu piciorul în industria engleză .

Pentru că **Anglia pretinde** că oriunde se rostogolește **lira engleză** , acolo merge și prestigiul Angliei . **Capitalul englez , teritoriul englez , munca englezească** .

Franța ...

În **Franța** , până în anii din urmă , din cauza scăderii enorme de natalitate ,

s-a permis intrarea de lucrători străini . Când însă **valul șomajului** a început să bată și în

Franța , **s-a venit cu Legea Chéron** , care , în **art. 14** are un " respiro " de **15% forfetar** ,

în toate categoriile în bloc .

Franța , unde în ultimul timp s-au făcut mișcări de stradă , împotriva importului de comerț ,

mai are și azi această măsură care permite **lucrători străini până la limita de 15%** ,

plus excepțiile , la așa -zisele **profesii înalte** , cum ar fi categoria **medicilor , inginerilor ...**

România : echivalarea diplomelor ...

Mihăescu : Școlile noastre politehnice sunt foarte largi în această privință !

Plătăreanu : La toate echivalările , **AGIR-ul** - din care faci și d-ta parte ! -

a intervenit la Comisiune spunând **că se face o crimă dacă se echivalează**

diplomele din străinătate ... fie Franța , Germania , Viena , Cehoslovacia ...

Mihăescu : Erau români , care învățaseră în străinătate ; nu erau străini .

Plătăreanu : N-au fost numai români ; nu știu ce au fost la bază nici ce nume poartă .

Ei nu erau români pentru că **nu aveau cetățenia** , nu după nume .

Mihăescu : Atunci rău ați făcut dacă le-ați echivalat diplomele .

Plătăreanu : Vorbiți singur ! Eu v-am explicat că s-a echivalat numai acele diplome care **corespundeau legilor în vigoare și a cetățeniei** .

- **Mihăescu** : **Mulțumesc pentru explicațiile date** , care ar fi trebuit să existe în

Expunerea de motive . **Să vedem cum susții legea !**

Plătăreanu /

▣ Proporția străini / români

▣ Opiniile capitalului străin

Această lege a fost anticipată . **Multe reviste de specialitate** s-au ocupat de ea ,

mai ales **Buletinul Ligii Națiunilor** , care face un **serviciu de popularizare** ,

de trâmbițare a acestor legislații .

Revista Societății " Astra Română " , prin pana d-lui **Lucien Roux** , s-a ocupat de acest

procent de 20% , pe care îl califică drept **un " truc" al ministrului Teodorescu**, spune :

< Ne interesează mai puțin lucrătorii , pentru că nu vor fi tentați nici de salariile, nici de condițiile de viață, să vină în România, ne interesează mai mult cota de 20 % pentru personalul superior și ni se pare că legea nu numai că n-a făcut un progres, dar s-a întors la principiile retrograde din 1924 . >

lată , prin urmare , ce scrie o revistă economică.

"D-lor, într-adevăr , n-au să vină la noi nici hamali, să facă această meserie la noi, nici lucrători necalificați, pentru motivele deja expuse.

Deci **procentul de 20%** pentru **personalul superior este bine venit** ,

și eu n-am decât să **felicit pe d-l ministru al Industriei** , pentru proporția stabilită.

Nu trebuie să ne influențeze , de pildă, directorul de la **Astra Română**, un amărât care se pretinde că este alsacian și **supune personalul românesc unui tratament inadmisibil**,

pentru că **sunt în rândurile străinilor** - cum este la **Concordia** , unde cunosc un belgian - oameni care au **mai mult respect pentru elementul românesc** , decât pentru cel străin.

Vă citez cazul **minelor de la Șoricani** , unde este un personal lucrativ și de direcție extrem de numeros. Ei bine, încă de acum câteva luni , **personalul de acolo și-a schimbat cu totul structura , aflând de venirea legii**, din personalul de direcție în care se aflau **14 străini , rămânând numai 2** .

- **Mihăescu** : Dar ce a făcut cu ceilalți 12 ?

- **Plătăreanu** : I-a concediat .

Plătăreanu /

▣ **Legea Teodorescu**

Prin această lege , s-au obținut lucruri importante :

/ **Procentajul acesta de 20 %** ;

/ **Modul de salarizare** (art. 7) , o inovație existentă doar în legea franceză , care cere **întreprinderilor** să trimită Ministerului Industriei **tabloul personalului străin și român** , cu funcția fiecăruia, cu vechimea în serviciu și cu remunerația pe care o primește .

Ministerul va interveni pentru ameliorarea salarizării personalului românesc.

/ **Ținerea registrelor de contabilitate în limba română**.

În nici o legislație nu se găsește această precizare, este o inovație românească.

Se făceau fraude fiscale . Se trimitea un inspector acolo , cu 5-6 clase, luate Dumnezeu știe cum, la o societate străină, i se puneau la îndemână registrele , și ce putea el înțelege în englezește ?!

/ Măsura de **sanționare a acelor care nu respectă clauza** . De ce nu s-a prevăzut pedeapsă penală ? **Simțul măsurii** este cel mai bun lucru , atunci **când vrei să armonizezi** factori economici determinanți, **nu ajută nimănui o măsură gravă** .

Ministrul Teodorescu s-a inspirat din legea din 1924, a ținut seama de dezideratele și **Expunerea de motive** făcută atunci de **Vintilă Brătianu** , care explica cota de 75 % .

- **Mihăescu** : Credeți dvs că **Vintilă Brătianu a prevăzut o criză economică** ca cea prin care trecem ?!

- **Plătăreanu** : Eu mi-am spus o părere , **mi-am făcut datoria, am explicat de ce** această lege trebuie plasată în **constelația legislației internaționale**.

Consider legea bună, dinamică, obiectivă, realistă . PNL se poate mândri .

" Revendic pentru noi continuitatea în această materie , vă rog să votați acest proiect cu încredere și cu sentimentul că **PNL** , prin această operă , a făcut, ca totdeauna , **nu o operă demagogică , ci o operă de interes social și de armonie socială "** (**aplauze prelungite la PNL**)

----- M.Plătăreanu / 2 iul.'34 -----

13.f.) **Petre Bejan** (PNL) (DAD, MO 13, 3 iul.'34, p. 972-973)

[LD : ia cuvântul după Adam Ionescu (PT) , pentru care **ministrul Teodorescu** **definise tranșant** noțiunea de "**personal românesc** ", în accepțiunea legii : "**cetățeni români** " , așa cum îi **consacră Constituția** .

Bejan vorbește în spiritul unui naționalism ponderat, constructiv, cu mare grijă pentru sensibilitatea minorităților și străinilor.]

Bejan / 3 iul.'34

▫ Legea Teodorescu

" Țin să vă atrag atenția și vreau să o spun special de la această tribună

- mai ales în urma discuțiilor de la secțiuni -

că n-a fost și nu este în intenția noastră să aducem o lege de dușmănie ,

de agresivitate , în contra elementului minoritar

sau a elementelor străine din această țară ;

nu avem intenția să aducem nici o lege de demagogie , adică să prezentăm simple cifre de aparență de acoperire a necesităților , însă de fapt să fie ceva neaplicabil sau inutil .

" Dacă, pe de o parte, nu se poate contesta statului român

dreptul de a lărgi posibilitățile muncii naționale,

dreptul de a lua toate garanțiile necesare în întreprinderi în legătură cu apărarea națională,

dreptul de a rezolva, cel puțin în parte, șomajul manual și intelectual ,

de care țara noastră se resimte din ce în ce mai mult ,

pe de altă parte, trebuie să declarăm categoric,

că nu este nici de cum în intenția noastră , nici fățiș, nici în ascuns,

să eliminăm elementele minoritare din întreprinderi

sau să eliminăm elementele reprezentante ale capitalului străin, ale aceluia capital, care ,

în mod onest și loial, a venit să contribuie la valorificarea bogățiilor noastre naționale. "

[-----prezintă observațiile -----]

Nu numai că nu este o lege agresivă , dar este o lege de împăciuire între elementul

românesc și cel străin sau minoritar. [-----] Este bine să venim cu legi de prevenire ,

aplicate cuminte, aplicate cu energie dar cu bună credință .

Bejan / 3 iul.'34

▫ Procentajele : români / străini.

- Eu am fost surprins că principala preocupare a oratorilor s-a referit la proporție , și că s-a trecut cu atâta ușurință peste prevederi mult mai importante ale acestui proiect [-----] **Proporția este o cotitate** , care trebuie să rămână într-o aplicare de ordin general.

S- a și spus că în unele cazuri ea nici nu atinge acel 20% ,

deci problema nu este gravă , cum , adesea, s-a agitat prin interpelări și discursuri.

Însă, dacă luăm proporția pe diferite ramuri, pe categorii de funcționari,

pe cazuri speciale, această proporție este cu mult depășită .

Pentru acele cazuri, eficacitatea legii va fi categorică ,

ele vor trebui să respecte procentajul . [-----]

Bejan / 3 iul.'34

▫ Siguranța apărării naționale

Importanța legii nu o dau atât proporțiile stabilite prin lege.

" Eu cred că dvs trebuia trebuia să insistați , în primul rând,

asupra măsurilor care s-au luat pentru **siguranța apărării naționale** .

Este pentru prima oară când un asemenea articol apare într-o lege la noi în țară.

Este **pentru prima dată** când preocuparea înaltă a **siguranței statului român** , este introdusă în lege.

- **V.Serdici** : Dacă este vorba de siguranță, **de ce n-ați propus** ca în aceste industrii **personalul să fie exclusiv românesc** ?

- **Bejan** : Sunt anumite ramuri, chiar de armament, **sunt anumite specialități**, pentru care ne vor trebui mulți ani ca să le stăpânim. Nici în alte țări europene, fabricarea de puști nu o face fiecare țară. **Grija noastră va fi să alegem specialiștii din țările amice.**

Deci **nu poate fi vorba de o exclusivitate definitivă.**

Când ne dăm seama că **războiul de mâine va fi un război " tehnic" ,** în care **industriile vor juca un rol preponderent**, nu puteau lipsi aceste precizări din lege.

Bejan / 3 iul.'34

▣ **Limba română - limba registrelor**

Registrelor ar trebui făcute **în I.română** . Ar fi **o dovadă de normalizare** a unor legături firești, de colaborare , cu națiunea în mijlocul căreia trăesc.

----- P.Bejan / 3 iul.'34 -----

13.g) **Eug.Titeanu (raportor) (DAD, MO 13, 3 iul.'34, p. 987- 990)**

[LD : Atenție ! Alături de Aurelian Benteoiu, face parte din **grupul " tinerilor liberali "** care se afirmă ca **personalități pregnante** în această guvernare .

Discursul lui este deosebit : **sintetic** (fără a pierde ocazia unei fulgurante observații) , **coerent** (ca o demonstrație matematică , graduală) , **elevat** (fără prețiozități snoabe) , **tehnic** (fără obositoare demonstrații) , **convingător** (fără patetisme ieftine) , **polemic** (fără a aluneca în vulgaritate sau atac la persoană) .

[LD : Răspuns adversarilor : consecvență între o interpelare a sa și calitatea de raportor.

La acest moment , **Titeanu caracterizează** , cum puțini au făcut-o , **dezideratele , crezul , speranțele , tradiția , continuitatea , inovația**, în ceea ce începuse să se numească **gruparea " tinerii liberali" din PNL** .

De asemenea, subliniază **racordarea solidară cu generația tânără a României**, în general, de la care **asimilează crezul naționalist** .]

[LD : Atenție ! la acest discurs ar trebui să introduci o **Notă** privind destinul lui, după război, în gulagul comunist.]

/ **Legea Teodorescu** : lege de tranziție, de echilibru, baraj ; explicații /

/ Răspuns la critici : LANC; PNȚ, PNA, P.G, PRȚ; ș.a /

/ Legislație străină - **specific românesc** /

/ Statistici și procentaje ; **principiul proporționalității** /

/ **Prporționalizarea salariilor** /

/ **Securitatea** întreprinderilor legate de **apărarea națională** /

/ Acțiuni de **spionaj și sabotaj** ; acțiuni comuniste /

/ **Minoritățile naționale** : drepturi și datorii /

/ **Tradiții, doctrină, realizări în istoria PNL** /

/ **Tinerii liberali** : continuitate , solidaritate între generații //

Titeanu / 3 iul'34

▣ **Legea Teodorescu**

▣ **Opiniile partidelor politice**

" **Dacă** m-aș urca la această tribună , **condus exclusiv de sectarismul de partid**, ași fi foarte mulțumit de **atitudinea ostilă** avută față de această lege , de către **diferite partide politice** și de către grupările care **nu au adus** aici

criticile obiective pe care le așteptam de la **conștiința lor politică** sau de la **conștiinciozitatea științifică** a unor oameni de specialitate .

" **Dacă** ași fi mânat exclusiv de sectarismul de partid și **dacă** ași vrea să fac demagogie, mi-ar fi foarte ușor să iau rând pe rând numele celor care s-au pronunțat împotriva unei legi care este **onestă și fundamentală** pentru apărarea muncii românești. (aplauze la PNL)

S-a discutat despre multe, dar foarte puțin despre lege .Criticile au fost lipsite de obiectivitate.

LANC

Venerabilul profesor **ACCuza** , fără să renunțe la nimic din crezul său, din frumoasa sa intransigentă, a recunoscut bunele intenții ale legii, și , fără să menajeze detaliile , a recunoscut textul ca o **lege de tranziție , un punct de plecare** .

Lege de tranziție , fiindcă noi - și aici ne deosebim de d-sa - avem convingerea că **nu suntem astăzi în posesiunea tuturor elementelor** care să ne asigure **acea totalitate de independență economică** , pentru a legifera complet și integral în această materie .

Sunt modalități, sunt nuanțe, **sunt menajamente** . **Față de cine ?**

Față de capitalurile străine a căror colaborare noi o socotim necesară , cu atât mai necesară cu cât aceste capitaluri vin să înlocuiască lipsa unui important capital mobilier românesc care nu este creat .Prin urmare , lucrul se explică logic.

PNȚ

Au mai fost **criticile PNȚ**. Mi-ar fi **greu să deslușesc o critică și un punct de vedere** . Ca și în alte probleme la ordinea zilei , acest partid a înfățișat **foarte interesante** p.d.v, dar **p.d.v. individuale**. Ce să aleg și cui să răspund ?

Să-i răspund d-lui Gafencu care la Senat a văzut în lege " o lege de imixtiune polițistă " sau să-i răspund d-lui Răducanu care vede în această lege " o lege timidă" , fiindcă nu cere 100% personal indigen ?

Iată două puncte de vedere total opuse.

P.N-Agrarian -Goga

Pentru a încheia bilanțul criticilor prezentate , **voi aminti aici o absență** , **o absență care își are semnificația ei** și care poate să ne ducă la **concluzii interesante** în ce privește **sinceritatea anumitor agitațiuni** : este **absența Partidului Național-Agrarian** care altădată **a ridicat și el această problemă** ,

fluturând aici toate posibilitățile demagogiei fără răspundere , Partidul Național Agrarian care **astăzi n-a venit aici să-și spună cinstit cuvântul** când este vorba de soluțiuni "(**aplauze vii la PNL și unele bănci ale opoziției**)

- **ACCuza** : O observație foarte justă .

- **Eug.Titeanu** : Eu știu că **este foarte ușor să înșiri liste întregi cu nume de rezonanță străină**; eu știu că **este foarte ușor să fluturi flamura tricoloră** ;

dar atunci când simți cătuși de puțin cadrul realist al răspunderilor care pot să vină , ai datoria să spui ce este de făcut.

Legea aceasta este slabă ? Legea aceasta este xenofobă ?

Legea aceasta nu este suficientă ? Nimic !

Partidul Național Agrarian a fost absent în această discuțiune și cred că **faptul acesta** , măcar din punct de vedere politic, **merita relevat** .

Titeanu / 3 iul.'34

▣ **Legislația străină**

▣ **Specific românesc**

Raportul a fost criticat pentru că **nu a citat** suficiente exemple din **legislațiile străine**.

Acuzarea este justă. **Exemplele** sunt date în *Expunerea de motive*.

Când este vorba de **condițiuni specific românești**, această lege o compar cu **necesitățile mele reale și locale**, nu cu texte care se potrivesc sau nu se potrivesc **realităților românești**.

(aplauze la PNL) **Eu nu fac aici snobism legislativ, și nici bonjurism legiferativ !**

(aplauze vii la PNL)

Titeanu / 3 iul.'34

▣ Statistici și statistici

▣ Procentaje

S-a vorbit aici de **statistici** și s-a adus aici o foarte **ciudată interpretare de cifre**.

Cu atât mai ciudată, cu cât **nu venea de la diletanți ai cifrelor**,

ci venea sau de la **oameni de specialitate**, de la ingineri,

sau de la **oameni preocupați de problemele economice** și, prin definiție, **buni statisticieni**.

Ni s-a spus : dvs prevedeți pentru **străini un procent de 20%**,

când realitatea este că **avem numai 2%**.

Prin urmare, **legea** nu numai că **nu oferă un baraj**, dar **deschide zăgăzurile**,

devine **un adevărat magnet de atracție pentru străini !**

Evident, în aparență sofismul poate să prindă, dar **nu este vorba decât de un sofism**.

2% străini ?! Nu contest cifra. **Dar 2% străini raportați la ce ?**

Raportați la totalitatea proletariatului manual și intelectual

înregistrat la Ministerul Muncii, de sigur

Dar eu vă dau rețeta să găsiți și mai puțini străini decât 2% :

raportați totalitatea străinilor la marea masă românească de 18 milioane și

vă asigur că **nu veți găsi nici măcar un procent infimezimal** care să stabilească

proporția acestor **străini**, **complet diluați în masa românească**.

2% străini ?! **Da, dar atunci când acești 2% îi considerăm pe bransă de industrie,**

vedem că dau cu totul alt procentaj.

Pe noi, **ceea ce ne interesează este repartiția.**

Pe noi, **ceea ce ne interesează este congestionarea din anumite branșe de producție.**

Pe noi, **ceea ce ne interesează este că această congestionare de populație străină**

cu pașaport, s-a grupat tocmai acolo unde

reprezintă alungarea sistematică a noilor generații de intelectuali proletarizați.

(aplauze vii la PNL) **Și acum cifre :**

/ **În industria chimică**, o industrie în directă legătură cu apărarea națională -

28% personal tehnic superior străin ;

/ **În industria alimentară**, avem **27,5% personal străin.**

/ **În industria de îmbrăcăminte și de mode**, avem **43 % personal străin**, deși româna poate

să aibă eleganță și fără acești 43/, fiindcă o are în mod natural de la Dumnezeu ...

/ **În industria textilă**, **44,8% personal superior tehnic,**

adică exact în acea categorie care ne interesează în deosebi.

lata prin urmare cifrele ! Regret că nu mai găsesc în ele legenda celor 2% !

Aceste procentaje se găseau în Raport.

Regret că trebuie să constat ușurința cu care s-a citit Raportul.

Titeanu / 3 iul.'34

▣ Legea Teodorescu

S-a vorbit aici despre orice; s-au făcut interpretări politice ;

s-au făcut aluziuni și insinuări. Dar o discuție tehnică a legii ... nu s-a făcut !

"Sunt acele puncte, în special, care corespund nu numai **misiunii economice a legii**,

dar **cerințelor generale de opinie publică** și, în același timp,

crezului nostru de partid, în primul rând național,

liniei noastre ideologice de ieri

și **programului nostru politic de astăzi "** (aplauze la PNL)

"Am adus principiul proporționalității. Față de aceste contingente străine ridicate ,

pe care vi le-am citat , noi aducem amputarea celor 20% . [-----]
Titeanu / 3 iul.'34

▣ Capitalul străin

" Noi socotim că , oricât de interesantă este colaborarea cu capitalul străin , și oricât de necesară ar fi această colaborare ,

capitalul străin are de urmărit aici scopuri , în primul rând, economice.

Eu nu pot să cred că scopul principal al acestui capital este plasarea șomerilor din țările respective ! Nu cu asta poate fi rezolvată problema milioaneilor de șomeri din marile țări capitaliste !

" Înțeleg să-i dăm **capitalistului onest** , care vine să aducă aici nu o mentalitate colonială , ci o mentalitate de **cinstită și de loială colaborare** , **dreptul la control** , în ce privește **finanța lui și tehnica lui** .

" **Dar** , nu înțeleg ca , în mod sistematic , să fie **înlăturat** , cu o mentalitate colonială , **personalul românesc** , mai ales că această problemă ia astăzi

- să fim curajoși și să o recunoaștem -

aspectele unei adevărate nevroze sociale " [**naționalismul extremist**] (aplauze la PNL)

Titeanu / 3 iul.'34

▣ Proportionalizarea salarizării

"Este dezideratul , care a devenit **paragraf de lege**, adus de Comisiune,

dezideratul expus de o seamă de **asociațiuni profesionale** ,

care au cerut **proportionalitatea salarizării**.

Proportionalitatea salarizării , reclamată de toate **sindicatelor profesionale**,

de toate **asociațiile calificate** , pe care noi nu am putut-o admite în forma ei inițială.

Pentru capitalul străin nu am interes să stabilesc **proportionalitatea între salarii** ;

dar am dreptul de a interveni pentru a asigura elementului meu muncitor românesc , **un minimum de salariu onorabil** , care să fie **corespunzător funcțiunii** pe care el o ocupă , să fie **corespunzător capacității** celui care îndeplinește o însărcinare în întreprindere , care să fie **corespunzător rolului pe care are dreptul să-l joace** - acest element românesc - **în viața și în mecanismului general al acestei țări**.

Acest principiu, derivat din principiul dezideratului proporționalității ,

a trecut prin Comisiune și a fost încorporat legii.

Titeanu / 3 iul.'34

▣ Întreprinderile legate de apărarea națională .

▣ Acțiunile de sabotaj și spionaj

La acest capitol , voi avea de dat două răspunsuri opoziției :

Un răspuns individual dat d-lui Gafencu - care a adus o critică

pe care văd că partidul pare să nu o îmbrățișeze ;

și un răspuns de la partid la partid ,

dat **reprezentantului minorității germane** , d-lui Connerth .

Dl.Gafencu a spus :acesta este un articol care deschide calea tuturor

imixtiunilor politice . Pe baza acestui articol , **oricine va putea fi scos** ,

fiindcă este liberal , național-țărănist , gogist , cuzist , iunianist , averescan ,

sau țărănist nefuzionat .

"Dar d-lor , aceasta este o interpretare complet enorată , mai întâi că **legea este precisă** :

le vorba de toate acele **întreprinderi în directă legătură cu apărarea națională**.

Textul propus conturează net **caracterul acestei intervențiuni** ;

o imixtiune care are la baza ei un singur lucru : **îngrijorarea românească condusă**

de aceeași permanentă preocupare , care trebuie să fie pentru toți o obsesie :

apărarea națională . E clar .

Este foarte ușor a face doctrină , este foarte ușor a veni cu deziderate de libertate publică ,

pentru a răsturna textul unei legi realiste .

Dar eu îmi voi îngădui , ca membru al Comisiei militare, să vă fluture aici , să vă dezvăluiesc sumar numai un colț din voalul a tot ceea ce se petrece în întreprinderile noastre de stat , în legătură cu apărarea națională, și în întreprinderile private de aceeași categorie.

Fac apel la conștiința dvs de români. Din puținul pe care îl voi citi, veți înțelege restul.

Organizații de spionaj...

A fost , de exemplu, la Poștă , descoperită , cu ramificațiuni foarte importante, organizația de spionaj a lui Ivan Tevekelef - organizație vastă cu peste 20 de informatori , cu interceptarea întregii corespondențe de stat , cu numeroși curieri săptămânali trimiși peste hotare , cu informațiuni precise , concernând direct apărarea noastră națională . Documentele vorbesc de la sine. Nu am să răsfoiesc aici toate dosarele și nu am să desfășor în fața dvs un film sonor ; am să citesc însă o singură piesă ca să vedeți cum se introduc în industriile și în întreprinderile publice , care se găsesc în răscrucea preocupărilor noastre naționale, elementele de sabotare , ca să vedeți cât de legitime sunt măsurile luate prin acest proiect de lege

.Este vorba de chestionarul trimis unuia dintre complotiști, " doctorul C " , din Viena :

< **Prima întrebare** : are cunoștințe printre funcționarii superiori ai Ministerului de Externe , Interne, Apărare Națională, Marină de Dunăre și Mare , în "cercurile industriale" și dacă sunt mulți "ingineri străini " în aceste cercuri ?

A doua întrebare : are cunoștințe printre inginerii și lucrătorii de la aceste fabrici ?

A treia întrebare : fabrica are ofițeri români ?

A patra întrebare : ce lucrează Pirotechnia din București , cerându-i să procure eșantioane de explozibile fabricate la București , precum și cele străine, întrebuințate de armata română. ?

Mai departe : în ce clădire se păstrează arhiva secretă a Marelui Stat Major ?

Unde se fabrică piesele componente ale podurilor de pontoane ?

Unde se găsesc santinele străine de origine ? >

... Și urmează acest interogator de natură industrială și cu statistica personalului străin. Iată un exemplu. Prin urmare directive directe prin care se căuta acea împănare de sabotaj industrial în legătură directă cu interesele de apărare națională.

Organizații de spionaj comuniste

Am aici Instrucțiunile trimise de o oficină agitatoare de peste graniță ; inutil să citez de la cine emană. Este o piesă originală care poate fi oricând verificată .

Iată directivele trimise acum trei luni [februarie '34 LD : presupun doc. PCR] :

< **Pentru cucerirea** în primul rând a punctelor strategice cele mai importante , centre de cale ferată , uzinele de război, uzinele care pot să fie repede mobilizate pentru scopuri de război, minele mari, fabricile din regiune .

Odată această sarcină a pătrunderii în aceste întreprinderi mari din regiune împlinită,

trebuie pusă ca o sarcină de asalt a întregii organizații respective de partid,

și a tuturor fracțiunilor din organizațiunea noastră de masă,

fiecare legătură personală cu uzina respectivă,

ca să fie utilizată și transformată în legătură de partid,

pentru ca să poată servi ca punct de plecare în organizarea unei celule. >

Ați văzut directivele generale.Acum iată rezultatele :

/ La 1923, ing. Alexandru Gurov , de la căile ferate, este descoperit ca șef al unei organizații de spionaj ,cu vastă rețea , extinsă exclusiv la CFR

/ Se descoperă organizația de spionaj Mata Vărzaru .

Știți unde era introdus unul din elementele principale ? La IAR

- Șt.Mihăescu : era minoritar sau străin ?

- Titeanu : Străin, cu pașaport și comunist .

/ La 1929, se descoperă organizația Vrabie -Talamajan , care avea ca zonă de acțiune calea ferată și depozitele din gări .

/ În 1930, organizația lui Parfenie Terente . Scopul acestei organizații era împănarea porturilor noastre Dunărene și a organizațiilor noastre maritime.

▫ Minoritățile

▫ Supravegherea suspectilor.

[LD : atenție ce criteriu subiectiv ! Oare Titeanu este sincer, diplomat sau naiv ?]

" De aceea noi aducem un control justificat de toate aceste exemple , control care nu se adresează câtuși de puțin unei categorii de cetățeni - am spus-o în Raport -un control care se adresează exclusiv individului ca valoare morală, individ în care poți să ai încredere sau poți să nu ai încredere .

Depinde de sănătatea morală a categoriilor de cetățeni și de solidaritatea lor cu acest stat .

ca să aibă mai mulți sau mai puțini indivizi de aceștia în mijlocul lor . (aplauze la PNL)

"Când aceasta este realitatea, și când acesta este scopul legii, eu sunt foarte în largul meu ca să răspund onoratului deputat al Partidului German și tuturor minoritarilor. Îi voi aduce întâi omagiul meu pentru limba corectă în care s-a exprimat și în același timp pentru gândurile de loialitate pe care le-a mărturisit .

Un singur lucru însă a fost puțin supărător :

ați amintit aici de Tratatul minorităților.

"Vedeți dvs , pentru noi tratatele de pace reprezintă poate ceva mai mult .

Tratatul minorităților reprezintă pentru dvs , în această dezbatere,

un registru de contabilitate , dar pentru noi reprezintă integritatea statutului teritorial . (aplauze la PNL)

Socot că nu a fost politic din partea dvs să vă puneți pe această temă , cu atât mai mult cu cât în joc, nu era decât un registru fiscal și dreptul de a-l ține în limba dvs.

[LD : punere la punct magistrală, elevată, elegantă]

Cu această ocazie , îmi dați voie să vă amintesc , ca internaționalist,

că dacă aceste tratate de pace sunt instrumente de drept,

ele au la bază simetria juridică și dacă există drepturi , pentru dvs, există și obligații.

Și atunci , mi se pare că poate este ocazia de a vă spune că vorbiți prea des de drepturile dvs ,

pe când noi vă amintim prea rar de obligațiile dvs. (aplauze la PNL)

- Hans Otto Roth : Ne îndeplinim toate datoriile.

- Titeanu : Ce am spus eu ? Am spus că dvs vorbiți prea des , poate , de drepturile pe care le aveți , și că noi suntem vinovați , noi ne găsim în carență , fiindcă vă amintim prea rar de obligațiile dvs.

Prin urmare , acuzarea nu o aduc dvs, ci nouă ! "

Intoleranța ...

[LD : retezarea aroganței germane !]

Am fost surprins atât la Comisiune, cât și în dezbatere ,

când ați spus că în alte țări nu există legislație similară .

Mai mult, mi s-a părut ciudat , când mi-ați pomenit de Germania .

Vedeți, nu ne aparține nouă să atacăm de la această tribună sau să formulăm o critică împotriva oricărui regim ar fi el ;

fiecare țară are dreptul să-și dea regimul interior pe care îl vrea.

Dar să veniți dvs și să vorbiți de intoleranță , atunci când în alte țări

se face pedigree-ul genealogic al fiecărei familii , este cel puțin o imprudentă !

[LD : atenție ! punere la punct cu argumentele adversarului]

Iar în ce privește nostalgiile pe care le-am auzit formulate la Comisiune ,

cu privire la regimurile trecute , îmi voi permite să vă reamintesc un singur lucru :

Instrucțiunile de Statul Major , date la 1912 din Budapesta , către Uzinele Reșița .

Știți ce spuneau ? Glăsuiau așa :

< Personalul acestor secțiuni trebuie să fie compus numai din credincioșii statului , de preferință germani și maghiari , înlăturând, în deosebi, pe sârbi și pe români . >

Iată acest trecut , trecut pe care noi nu-l reînviem . **Și știți de ce nu-l reînviem ? Fiindcă suntem** , în primul rând , **naționaliști.**

Noi știm că această monarhie s-a prăbușit prin intoleranță , și iată de ce nu voim să cădem și noi în propriile ei greșeli. "

[LD : **Willer era prezent dar ... nu a luat cuvântul la lege**]

- **Iosif Willer** (P.maghiar) : " **Multe prostii s-au comis** în fiecare armată, dar **ce suntem noi responsabili de ele ?** Ca reciprocitate, **generalul Domoșneanu** era **șef de secție la Ministerul de Război la Viena** , și **nu era suspectat nici o dată. Se bucura de foarte mare considerație.**
- **Titeanu** : " Eu îmi îngădui să subliniez că această **încadrare a personalului** din întreprinderile legate de apărarea națională, **acceptate cu oarecare rezerve de dvs**, nu a stârnit , totuși, acele proteste violente care se scontau : aceasta îmi dau dreptul să cred că **la loialitatea noastră și la buna noastră credință , veți răspunde și dvs cu loialitatea și buna dvs credință. "**
- **H.Otto Roth** : **Ca totdeauna .**

Titeanu / 3 iul.'34

▫ **Tradiția, doctrina , realizările PNL**

▫ **Independența economică**

[LD : **Răspuns lui Vlad Dimitriu**]

" **D-sa a găsit un dezacord** între **interpelarea mea** din sesiunea trecută și **faptul că sunt raportorul unei legi** care nu corespunde , crede d-sa, **concluziunilor acelei interpelări . Inexact !**

În acea interpelare , am cerut **proporționalitate de personal,**

în lege avem proporționalitatea ;

am vrut **proporționalizarea de salarizări**, care **s-a tradus în lege prin controlul de salarizare**

În interpelare am cerut **controlul pentru întreprinderile** în legătură cu apărarea națională,

în lege avem acest control.

" **Când formulam acea interpelare** , după cum proclamam atunci, **eram în tradiția clară a acestui partid. Eu nu pot să uit că acuzațiile de xenofobie** care s-au adus aici , **de xenofobie economică**, în special, **când era combătut cu înverșunare fără seamăn și fără scrupul, Vintilă Brătianu !**

"Nu pot să uit toate eforturile pe care le-a făcut **acest partid** pentru **o permanentă resurrecție și o permanentă afirmare românească. (aplauze la PNL)**

Nu uitați că sunt câteva decenii de abia de când **vămile acestei țări nu erau ale noastre** ,

de când **salinele acestei țări nu erau ale noastre** ,

de când **monopolul tutunurilor** acestei țări nu era al nostru,

de când **această țară nu avea o bancă de emisiune** ,

nu uitați că ,dacă noi am fi mers în spiritul cosmopolitismului unora și al abdicării altora ,

rețeaua de cale ferată ar fi rămas **în mâini străine până la 1960 !**

Titeanu * / 3 iul.'34

▫ **Tinerii liberali**

▫ **Crezul naționalist**

[LD : **Răspuns adversarilor : consecvență între interpelare sa și calitatea de raportor.**

Notă *:-

LD: aici ar fi potrivit să plasezi drama acestui om după război, în gulagul comunist

" Pe lângă faptul că se formulase în acea interpelare **un crez politic** cu **convingerea fermă** că **acest partid va traduce în fapt** ceea ce constituia **dezideratul unei gândiri colective** și al unui **curent de opinie publică**, mai aveam încă o **convingere**, aceasta de **ordin mai personal**, o mărturisesc, credeți-mă, fără să fiu deloc subiectiv, fiindcă ce voi spune aici, reprezintă **gândul unanim al noilor generații care s-au înscris în Partidul Liberal.**

" **Noi aveam nevoie de o justificare . Acest trecut glorios** ne-a făcut pe **noi , care am ieșit din frământarea naționalistă a Universităților , să vedem în acest minunat instrument de realizare pe plan național , și în această minunată organizație de guvernământ, cel mai bun instrument de îndeplinire a dezideratelor noastre de emancipare și afirmare românească "** (**aplauze vii la PNL**)

" Din acest punct de vedere , **legea de față** nu reprezintă un simplu baraj , ea reprezintă un **îndoit baraj**, **baraj împotriva concepțiilor de exploatare colonială** a acelor **capitaluri care nu vin aici cu gândul cinstit** , și un **baraj împotriva demagogiilor asazine** [**aluzie la Garda de Fier și alte organiz.extremiste**] care caută să speculeze un tineret rătăcit " (**aplauze vii la PNL**)

" **Noi , care reprezentăm continuitatea dintre generații , continuitatea aceea vie, continuitatea aceea organică, noi care avem mereu în ochi mitologica imagină a torțelor care trec din mână în mână , noi care știm** că în acest partid , nici o dată o **mână slăbită n-a așteptat să cadă flacăra** , după cum nici o dată o **mână tânără pripită n-a avut ineleganța să smulgă sfânta ei lumină** . (**aplauze prelungite la PNL**)

" **Noi, noua generație**, cei care **purtăm pe frunte semnul cărții și semnul focului**, avem conștiința că , **deși înscrși în disciplina unui partid**, tocmai de aceea și prin aceasta , **ne-am făcut datoria către țară și datoria de solidaritate către noua generație proletarizată . "** [**aplauze prelungire la PNL ; oratorul este viu felicitat**]

----- Eug.Titeanu -----

LD : au urmat concluziile ministrului **Teodorescu** , și legea a fost luată în considerare , apoi **discutată și votată** articol de articol, și în final adoptată .
legea utilizării elementului românesc / 2-3 iul.'34

14.) **Dinu Brătianu - Gh.Tătărăscu** // culise politice // iul.'34

(rev."Parlamentul românesc" , an V, nr. 149, iul.'34 , p.11)

Dinu Brătianu își păstrează neclintită **autoritatea de șef al PNL** , de " tutore" al guvernului. Și-a convocat " supușii" la sfat .**L-a supus pe Tătărăscu unui adevărat interogatoriu :**

/ ce a fost cu "**criza din mai** " ?

/ ce gândește despre o eventuală **modificare a Constituției** ?

/ ce are de gând cu **mișcările extremiste de dreapta** ?

/ de ce a fost atât de amabil cu **PNȚ**, în ultima vreme ?

Tătărăscu a răspuns cu deferență , prompt, la toate întrebările .

15.) **Mircea Cancicov , Victor Iamandi** , declarații politice , Târgu Ocna, 20 iul.'34

(Adevărul " , 21 iul.'34)

Prilejul : instalarea **av. Florian** ca **președ. al org.PNL** din Tg.Ocna , la care au participat numeroși parlamentari și partizani din jud Bacău și Iași .

A avut loc un banchet la sala " Regal" , la care s-au rostit toasturi ,

apoi au vorbit **Cancicov *** și **Iamandi** .

Întrunirile erau și un prilej de **mobilizare în vederea alegerilor comunale**, planificate să aibă loc la **12 august** .

Notă* -----

Rev. " *Parlamentul românesc* " (iul.') scria că **Mircea Cancicov**, deputat de Bacău , șeful org.județene PNL, element de **rară valoare** , a fost ignorat de guvern.

De aceea, a demisionat din Parlament și șefia PNL de la Bacău.

Aceeași revistă, semnala (8 nov.) că ... devenise **subsecretar de stat la Domenii**

a) **Cancicov** / 20 iul.'34

▫ **Tinerii liberali**

▫ **Neo - liberalism**

▫ **Testamentul politic al lui IG Duca**

[LD :f.f. interesante , f. f . importante opiniile lui Cancicov.

Ele ar putea da o idee despre **adevărata și reala** atmosferă din PNL , a ceea ce s-ar fi putut ascunde în spatele **sintagmei " bătrânii " și " tinerii " liberali**.

Este semnificativă mobilizarea sub **semnul moștenirii testamentare** și a **continuității doctrinei a lui IG Duca** - steag preluat de **Dinu Brătianu** - de care se părea , că ... **Tătărașcu dădea semne de îndepărtare**.]

" **Noi, generația tinerilor liberali** , care am avut onoarea să fim înrolați **sub conducerea** regretatului și în veci neuitatului nostru **îndrumător spiritual IG Duca**, nu vom uita nici o dată că prin **jertfele și eforturile noastre comune am contribuit** , în epoca celei mai grele încercări prin care a trecut partidul național-liberal , **la crearea aceluia neo-liberalism** care a adus partidul , prin practica **drepturilor constituționale și a votului universal**, din biruință în biruință, **până la primirea sarcinii guvernării**.

" Mândri și respectuoși față de trecutul glorios al acestui partid, **revendicăm onoarea de a fi contribuit** , sub conducerea lui IG Duca

la **crearea acestui spirit de înnoire și purificare** ,

care a ridicat PNL în **spiritul opiniei publice** încât să fie **reclamat , indicat și impus de votul universal** , la ridicarea morală și economică a țării.

" **S-a dovedit** astfel că **sărăcia și suferința** , departe de a fi o piedică, **au dus la înălțarea partidului liberal**, la un nivel la care **nu l-ar fi putut menține preocupări materialiste sau sprijinul forțelor bancare și trusturilor industriale**, forțe **pe care noi, dacă le socotim necesare economiei naționale, le-am disprețuit și le excludem din religia noastră politică** .

Cancicov / 20 iul.'34

▫ **Testamentul politic al lui IG Duca**

▫ **Spiritul economic**

▫ **Ideea de ordine**

" **Să spunem d-lui Victor Iamandi să comunice membrilor guvernului** , ematiune a PNL, că partidul , cu care uneori **nu se ține contactul destul de strâns**, **înțelege să servească** mai departe **idealurile pentru care a trăit și s-a jertfit IG Duca**.

"Avem **datoria sacră** să veghem la **executarea testamentului său politic**.
Din numeroasele **codicile ale acestui testament**, rețin în astă seară,
pentru a le reaminti d-lui Victor Iamandi, ca membru al guvernului, două :

" **Primul**, reprezintă acea **dorință ultimă și de totdeauna a lui IG Duca :
guvernarea noastră ca și opera noastră administrativă**,
trebuie să fie fără demonstrații de paradă, condusă de **spiritul economiei și
ferită de cheltuieli inutile**. **Numai astfel** sacrificiile și jertfele de tot soiul,
ce pe calea **legii bugetare și a procedurii excepționale a decretelor**
vom impune tuturor categoriilor sociale, vor fi acceptate fără murmur,
ca un sacrificiu necesar, liber consimțit.

"**Al doilea codicil** din testamentul lui IG Duca, se referă la **ideea de ordine**.
Desigur, **nu ordinea brutală**, care făcea altădată ca < **liniștea să domnească la Varșovia !** >
prin scoaterea forțelor polițienești în stradă.
E vorba de **acea ordine în spirite, în conștiințe, în voințele de înfăptuire**,
care duc la **o adevărată disciplină națională**,
prin **respectarea de către toți a normelor legale și constituționale**,
fără de care nu se poate concepe nici libertate, nici democrație."
Cancicov / 20 iul.'34

▣ **Modificarea Constituției ?**

▣ **Apărarea regimului constituțional democrat**

[LD : spusele sale dau semnale privind **tentativele oculte de revizuire a Constituției**,
întârziate și dejucate, atunci, pentru o perioadă, dar realizate în 1938.
Va trebui să surprinzi undeva și cumva ... **nașterea, evoluția și împlinirea acestei tendințe**]

" Desigur, nu se servește ideea de ordine atunci când, din senin, nu se știe cum,
nu se știe de unde, nu se știe de ce, se provoacă îngrijorarea opiniei publice
prin **aruncarea intempestivă a formulei modificării Constituției**.

" **Opinia publică** a reacționat. **Partidul național - liberal** reacționează.
Partidul național-liberal a dat dovadă în trecut, chiar sub regimul censitar, zis oligarhic,
nu numai că **nu se teme de modificările constituționale**, dar **le poate determina** atunci când
necesități naționale sociale și politice le fac necesare,
dar numai cu respectarea tuturor formelor constituționale, și
după un **prealabil proces de opinie publică**,
chemată și **provocată să delibereze asupra unor noi orientări**.

Inițierea modificării Constituției, în 1913, de Ion Brătianu,
a permis în România Mică o **adevărată deliberare a păturii conducătoare**,
prin contribuția pe care a dat-o într-o polemică ce va rămâne
un moment de cugetare și documentare în toate revistele timpului,
cu caracter social și politic. La această discuție largă au participat
toți fruntașii politici ai țării, toate Cercurile de studii ale partidelor politice,
toată **intelectualitatea și întreaga presă**.

Pe când **astăzi, prin șoapte**, pornite din **oficine ascunse**,
răspândite tainic de oameni care pot compromite chiar ideile bune,
din senin se vorbește de modificarea Constituției, care capătă astfel aspectul unui
adevărat atentat contra tinerii democrații, care tocmai începuse să dea roadele
unei **orientări cuminți și așezări definitive**, în acești **15 ani de aplicare**.

Care sunt relele ce decurg din aplicarea Constituției și **care sunt principiile sau textele**
anume, **care au împiedicat instaurarea unui regim politic normal** în ultimii ani în România ?

Într-un editorial de la începutul lunii iunie, marele ziar parizian "**Le Temps**",
comentând **zvonurile alarmante** cu ocazia crizei din mai, se exprima astfel :
< **Sunt exagerări**, în România nu s-a proclamat dictatura. Trebuie să constatăm că
în România este ceva anormal în felul cum rapid și neașteptat
se deslănțuie crizele politice. **Lipsește astfel stabilitatea; cea mai bună politică externă**,

ca și cea mai bună politică internă, nu pot da rezultatele sperate .>

Desigur, zice și opinia publică românească , e ceva anormal. Dar toată lumea este convinsă că **aplicarea sinceră a Constituției , ar înlătura tocmai acest anormal .**

" **Modificarea Constituției ar fi profitabilă numai aventurierilor politici,** cari ar dori **stabilizarea și normalizarea anormalului.**

PNL, în permanentă evoluție și în continuă adaptare, azi, ca și în trecut , când nevoia s-ar prezenta, va aborda cu curaj orice problemă , care ar implica modificarea Constituției.

Nu permite , și nu va putea permite , însă, ca această problemă gravă să se pună și să se tranșeze în mod ocult, prin înlăturarea procedurii legale prevăzută , ca orice normă de procedură, tocmai pentru **respectarea drepturilor cetățenești.**

Cancicov / 20 iul.'34

▣ Mesaj către guvern

" **Îl rugăm pe dl Victor Iamandi , să comunice guvernului din care face parte , că Partidul este unanim să ceară :**

nici o concesiune și nici o slăbiciune în apărarea ordinii publice , prin aplicarea severă dar dreaptă a legilor de apărare a statului ;

nici o abatere de la linia dreaptă trasată de marii înaintași ai partidului nostru , care duce la apărarea prin toate mijloacele și cu orice jertfă a regimului constituțional democrat "

----- Mircea Cancicov / 20 iul.'34 -----

b) Victor Iamandi / 20 iul.'34

▣ Întruniri județene PNL

▣ Împotriva amatorilor de aventuri

" **Salută manifestarea de opinie de la Tg.Ocna , care venea după aceea impunătoare de la Botoșani [LD : lipsă în documentare] unde s-a dat semnalul acțiunii necruțătoare pe care PNL trebuie s-o întreprindă împotriva amatorilor de aventuri .**

" **De trei sferturi de veac, viața politică a României a mers, netulburată , pe căile unei liniștite și normale dezvoltări a instituțiilor sale democratice.**

De câțiva ani încoace, însă , **câțiva panglicari ai psihozei pe care o parcurgem în această epocă de confuză și iritantă tranziție, câțiva exponenți ai arivismului și ai dezordinii morale - parodiatori ridicoli ai experiențelor de aiurea, care și aceia se dovedesc , pe zi ce trece, tot mai ineficace și încearcă să se avânte în deslănțuiri de aventuri " dictatoriale" , care nu pot avea nici o legătură cu interesele superioare ale statului și nici cu structura sănătoasă a conștiinței politice a poporului nostru. În contra unor asemenea tendințe , se impune prompta reacțiune a noastră "**

Victor Iamandi / 20 iul.'34

▣ Acțiunea și sacrificiul PNL

▣ Pericolul terorismului .

" **Veniți la guvern acum 8 luni de zile, prin încrederea țării și a regelui**

- după **5 ani de opziție în care ne-am pregătit pentru a da statului o cârmuire pozitivă și regeneratoare , angajați în opera de apărare a ordinii publice, grav amenințată de terorismul unei bande analfabeți și criminali ,**

la care se adăugase isteria unor cercuri corupte și ratate , reprezentând o infimă minoritate a așa-zisei noastre societăți " înalte" -

a trebuit să pierdem în această luptă , pe care am purtat-o împotriva conspiratorilor, pe marele nostru conducător și animator IG Duca. "

Victor Iamandi / 20 iul.'34

▣ Doctrina și programul PNL

" Azi însă stăm pe temeiul inebriabil al **doctrinei și al programului partidului liberal** - așa cum le-a formulat înainte de venirea noastră la guvern, nemuritorul spirit creator și intuitiv al lui I.G.Duca .

" **Doctrina democrației** , adică a **suveranității populare** , sintetizată în **sistemul reprezentativ al parlamentarismului** , al libertăților publice consacrate de **Constituție** și al respectului tuturor instituțiilor isvorâte din aplicarea principiilor ei.

" Programul partidului liberal, adică al realizării acelei opere de **redresare economică, financiară și administrativă** , în sensul **asigurării echilibrului normal** între interesele tuturor claselor și categoriilor sociale.

Victor Iamandi / 20 iul.'34

▣ Revizuirea Constituției ?

▣ Constituția din 1923

[LD : Ce se va întâmpla cu Iamandi între 1934- 1938 ... de va deveni unul dintre colaboratorii lui Carol, **sprijinitor al octoarei Constituției**, pe care o respingea cu atâta vehemență ? Vom vedea ! .]

" Pentru îndeplinirea acestor misiuni [**programul PNL**] nu e nevoie de nici o transformare bruscă a **pactului nostru fundamental** , ale cărui **idei cardinale** și a cărui **elasticitate de adaptare** la situația reală a țării se înfățișează , cel puțin pentru câteva decenii de acum înainte , ca **singurele criterii de funcționare a statului**.

"**Constituția din 1923** , votată de adunările naționale constituționale , sub directă conducere a lui I.C.Brătianu , **trebuie să stăpânească întreaga epocă de consolidare a României reîntregite** .

A se ațâța chestiunea unei **modificări a Constituției** - fără ca conștiința obștească să ceară așa ceva și fără ca interesul țării să o reclame , însemnează a se provoca **frământări interne inutile și periculoase**.

" **Simplificarea aparatului de stat și rețușarea unor instituțiuni** a căror funcționare nu este destul de strânsă și de satisfăcătoare , acestea **se pot realiza în cadrul suficient și de accesibil al actualei Constituții**.

Dacă suntem categoric împotriva modificării Constituției , pe care n-o cere nimeni și care nu poate folosi la nimic, **suntem cu atât mai înverșunați adversari**

ai schimbării pactului nostru fundamental pe calea octoarei . "

Victor Iamandi / 20 iul.'34

▣ Organizații teroriste și criminale

▣ Duplicități iresponsabile.

[LD : nu se înțelege prea bine cine vrea schimbarea Constituției ? Poate mă înșel ? atunci... toată judecata se răstoarnă !]

" **Guvernarea noastră**, sprijinită pe voința marelui majorități a țării și pe încrederea Coroanei, **trebuie să meargă înainte** până la **îndeplinirea completă a programului** cu care a fost adus la cârmă. Dar , pe lângă aceste comandamente , care cer un **regim de durată și de continuitate la cârma statului**, **partidul liberal are un drept imprescriptibil** de a rămâne în fruntea treburilor obștești, pentru a-și da întreaga lui contribuție la consolidarea țării ,

pe care și-l trage **din sângele generos al lui IG Duca**, care a fost ucis mișelește tocmai în momentul când trebuia să înceapă marea sa acțiune reparatoare .

" **Generația noastră** rămâne neclintită pe linia de luptă pe care o ocupă astăzi. **Amenințările ce ne vin din subsolul conspirațiilor criminale, nu ne intimidază.** Cu noi este țara întreagă , țara cea sănătoasă și hotărâtă. **Cu noi este partidul liberal** ale cărui forțe , până acum rezervate și îndelung tolerante , **vor fi aruncate în arena publică pentru a înfrunța pe teren pe protagoniștii ticăloși ai bombei și ai revolverului .** **Nu suntem dispuși să mai admitem teroarea catilinară a câtorva nemernici care au scoborât în noroi și sânge naționalismul și religia.**

" În ceea ce privește pe acei oameni politici care, după ce au fost scoși din circulație de voința populară , încearcă asăzi să beneficieze **de spiritul morbid al unor grupări organizate la întuneric pentru asasinat și distrugere ,** e bine să ia aminte că **suntem gata la toate sacrificiile pentru a pune ordine în această țară,** rămasă din nenorocire prea multă vreme **la bunul plac al tuturor aventurierilor și naufragațiilor** vieții noastre publice. "

Vict.lamandi / 20 iul.'34

16.) Victor lamandi, (subsecretar de stat , Interne) , interview , Slănic, 24 iul.'34

("Adevărul" , 27 iul.'34 + foto Victor lamandi)

Slănic, 24 iul.'34

Prof. **I. Ko"nig- Roman** , colaborator al ziarului " *Czernowitzer Morgenblatt* " , a obținut un interview de la **Victor lamandi** .

Victor lamandi / 24 iul.'34

▣ **Declarațiile de la Iași, Botoșani, Tg.Ocna**

▣ **Regim democratic , constituțional .**

[LD: este vorba de un turneu politic al lui prin Moldova.

Pe de o parte, era miza **alegerilor locale** ce urmau să fie în august , pe de altă parte , era **răspunsul PNL la acea " criză din mai"** (tentativa lui Averescu de a veni la guvern) care tulburase disproporționat scena politică românească, dar și o **resuscitare a agitațiilor extremiste de dreapta** . Mie îmi lipsesc declarațiile lui de la Iași și Botoșani]

"**Declarațiunile** pe care le-am făcut în ultimele două săptămâni, la manifestațiunile de la **Iași , Botoșani și Tg.Ocna** și prin care **am afirmat nevoia imperioasă de a se organiza o apărare cât mai serioasă a regimului democratic și constituțional în țara noastră și de a se da o expresie cât mai amplă acțiunii de opinie publică împotriva tendințelor anarhice ale extremiștilor de dreapta**

- **au izvorât din aceleași principii** pe care , de ani îndelungați, **le-am susținut și le-am propovăduit cu hotărâre** , și prin **presă**, și de la tribuna **parlamentului**, și de pe **banca ministerială** , și prin întreaga mea **activitate politică**.

" **Mă găsesc**, prin urmare , pe **linia dreaptă și limpede** a consecvenței pe care mi-a dictat-o , pe de o parte , **doctrina și programul partidului național-liberal**, în serviciul devotat al căruia mă găsesc de aproape 20 de ani , iar , pe de alta, **situația cu totul specială a României** , care nu-și poate desăvârși **consolidarea** și nu-și poate asigura o **dezvoltare pașnică și rodnică** în viitor, **decât în cadrul pozitiv și armonic al unei chibzuite democrații naționale.** "

Victor lamandi / 24 iul.'34

▣ Agitații anarhiste , extremiste

[LD : aluzii la Averescu , la Goga, la Gh.Brătianu , la Iunian ?

Nu mai că țara ... nu părea nici în "unanimitate" , nici "definitiv câștigată" ,
regimului democratic și constituțional - cum declara lamandi .]

" **Dacă aceste directive și comandamente politice și sociale** au luat, în vremea din urmă ,
în **acțiunea mea** - care , de altfel, este **și a partidului liberal în întregimea lui** -
o formă atât de categorică și de pregnantă , explicația stă în faptul că
agitațiile - și cele văzute și cele nevăzute - ale extremiștilor de dreapta ,
stimulați și de spiritul de aventură al unor politicieni fără scrupule
- pe care **votul universal i-a scos din circulație** -
au devenit , dacă nu direct amenințătoare - ceea ce ar fi grav -
însă **destul de îngrijorătoare pentru a nu ne lăsa indiferenți.** "

Victor lamandi / 24 iul.'34

▣ Pentru front democratic PNL-PNT

[LD : era necesară și posibilă organizarea acestui front ?

Cine a fost vinovat că el nu s-a putut crea ?

Unde începe și se termină reciproca culpabilizare ?

Cât a contribuit acest eșec la instaurarea dictaturii regale ? dar a lui Antonescu ?

De ce , la urma urmei, nici după 50 de ani de dictatură comunistă,

cele două mari partide istorice nu s-au putut acorda ,

să dea o șansă acestui popor și acestei țări ?! Și chiar lor ?!

Întrebări, întrebări , puse istoricului de azi, pentru istoria de ieri.]

" Țara , în unanimitatea ei , este

definitiv câștigată regimului democratic și constituțional.

Încrederea constantă pe care ea o manifestă celor două mari partide de guvernământ

- **național-liberal și național-țărănesc** - o dovedește cu elocvență pilduitoare .

Trebuie însă ca această încredere

- concretizată printr-un atât impresionant coeficient de voturi -

să fie transformată într-o mare forță dinamică , de a cărei acțiune organizată sistematic
să se sfârșească toate tentativele morbide și dizolvante ale pescuitorilor în apă tulbură"

Victor lamandi / 24 iul.'34

▣ Pasivitatea , nelealitatea minorităților .

- **Koning : Ce părere aveți despre loialitatea populației minoritare ?**

[LD : scăldată și prudentă caracterizare. Trebuie citit dincolo de cuvinte.

Și, mai ales, în funcție de conjuncturi . Cuvântul "**expectativă**" este cel mai potrivit]

" **Populațiile minoritare** din România , afară de **unele excepțiuni** destul de însemnate de
altfel, au avut de la Unire și până astăzi față de statul nostru, **o atitudine pasivă de expectativă**,
desigur, explicabilă din punct de vedere psihologic,

deși , în genere , **n-au lipsit nici de la lealitatea** convenită ca cetățeni ai acestei țări.

"**Unele minorități** au însă **și astăzi ochii atinți dincolo de frontiere** ,

unde îi mână **anumite porniri și speranțe** încă prezente în conștiința lor .

" Dar credem că **treccrea timpului și fixarea definitivă a așezămintelor** noastre de stat

vor netezi toate asperitățile și vor face să se pătrundă și cei mai refractari

că **România reântregită de astăzi este o creațiune organică**

a cărei **existență permanentă nu poate fi tulburată de pretențiuni pe care le respinge** ,

deopotrivă, și de **dezvoltarea istorică a poporului român și**

drepturile sale imprescriptibile la o viață comună și unitară. "

Victor Iamandi / 24 iul.'34

▣ Sașii

▣ Dizolvarea org.hitleriste

- **Koning** : *Ultimele evenimente n-au modificat bunele raporturi între populația minoritară și majorități ? Mă refer la atitudinea sașilor ?*

" Când mă întrebați dacă **ultimele evenimente** survenite n-au modificat raporturile dintre statul român și sași, desigur, vă referiți la recentul **Jurnal al Consiliului de miniștri** , prin care s-au dizolvat organizațiile național-socialiste (hitleriste) , ale acestei minorități etnice.

" **Răspunsul nostru e clar și precis** : a se vorbi despre o schimbare a raporturilor dintre statul român și minoritatea germană din România , care ar rezulta din actul dizolvării organizațiilor hitleriste - **ar însemna că întreaga populațiunea săsească ar fi cuprinsă în batalioanele de asalt** . Faptul aceasta nu este și nu poate fi adevărat , pentru că în organizațiile național -socialiste de sub conducerea lui Fabritius , nu era înglobată decât **o parte puțin însemnată a populației săsești**.

" În noiembrie 1933, când guvernul a făcut cunoscutul **pact electoral cu sașii**, conducerea Partidului Național German își luase ea însăși obligațiunea de a impune celor afiliați hitlerismului, **dizolvarea**, recunoscând fățiș inutilitatea și primejdia unor astfel de organizațiuni , chiar pentru propriile interese ale minorității.

" **Guvernul, procedând la dizolvare**, pe bazele **Legii de apărare a statului**, în prevederile căreia acțiunea organizațiilor hitleriste săsești intră cu prisosință, **n-a făcut decât să consacre , de drept și-n fapt , o hotărâre existentă anterior , menită ,pe de o parte, să apere ordinea publică**, iar , pe de alta, să dea posibilitate Partidului Național German **de a-și reface întreaga sa autoritate de reprezentant politic al acestei minorități**.

" În România, nu se putea tolera existența unei grupări ale cărei inspirațiuni să vină de la Berlin și ale cărei scopuri și metode întrebuințate să ducă la periclitarea regimului nostru politic. "

Victor Iamandi / 24 iul.'34

▣ Politica minoritarilor.

[LD : răspunsul lui Iamandi a fost doar **o declarație politică și un deziderat** .

Între deziderat și realitate era o distanță considerabilă , din ce în ce mai **deteriorată**.

Cât privește minoritarii în partidele românești, mai ales în provinciile alipite, afirmația era hazardată. Cel mult ... **unele "pacte electorale"** , încercate de unele partide (PNȚ, PȚ-Lupu, PRȚ-Iunian ș.a.) datorate dorinței de a **trece pragul electoral** prevăzut de legea electorală. Sau unele **minorități minuscule** (turci, armeni ș.a.)]

- **Koning**: *După opinia dvs ce politică trebuie să facă minoritățile ?*

Trebuie să se încadreze în partidele românești ?

" **Minoritățile** de toate categoriile din moment ce **se bucură de plenitudinea drepturilor cetățenești și din momentul în care sunt gata să înțeleagă că orice politică centrifugă și cu tendințe iredentiste este pentru totdeauna imposibilă și zadarnică în România** - trebuie să-și încadreze întreaga lor acțiune în cadrul larg al politicii noastre de stat .

" Numai pe această cale se va putea ajunge la acea **colaborare pozitivă** între toți cetățenii acestei țări și se va înfăptui opera de consolidare atât de necesară.

" **Partidele politice românești** cuprind, în provinciile alipite, și astăzi,

elemente care aparțin minorităților , iar **o înrolare însemnată și efectivă**
a acestor categorii de cetățeni în cadrul lor , **ar fi privită cu interes și cu simpatie ."**
Victor Iamandi / 24 iul.'34

▣ Evreii în viața politică

- **Konig : În 1928, PNȚ a încurajat formarea Partidului Evreesc în Ardeal ,
pentru a slăbi poziția Partidului Maghiar .
Nu credeți că evreii din provinciile alipite sunt nevoiți să aibă
altă orientare politică decât evreii din regat ?**

[LD : atenție ! Era 1934! Se deschidea tunci dilema evreimii din provinciile alipite ,
care a dus unde a dus . Deosebirea dintre concepția " asimiliționistă" și cea " sionistă"
- din rândul comunității evreești - a fost unul din factorii care au determinat **disensiunile dintre
cele două curente**, cu **reflex corespunzător** în atitudinea **partidelor românești** față de ele .
Numai astfel se explică atitudinea aparent paradoxală a (spre exemplu) **LANC -Cuza** ,
care avea , dacă nu simpatii, măcar oarecare toleranță interesată pentru sioniști .
Cât privește atitudinea lui **Iamandi** față de evrei , o va plăti în 1940 !]

**" În ceea ce privește pe evrei - am spus-o în nenumărate rânduri și-n Parlament și- n afară -
noi nu-i putem considera o minoritate etnică.**

Mai ales **evreii din Vechiul Regat**, nici formal , **nu pot invoca , pentru ei , această titlatură.**

" Că ei sunt cetățeni români de altă religie , e adevărat ,
dar , din punct de vedere național și politic,

evreii nu pot avea alte țeluri decât acelea **pe care le are națiunea dominantă.**

" Socotim că, mai ales , **după dobândirea drepturilor cetățenești** ,
trebuia să dispară ca organizație specifică și **" Uniunea Evreilor Pământeni"** ,
și orice altă formațiune similară.

" **Crearea unui Partid național evreesc , a fost o mare greșală** , pentru că ,
prin acțiunea unei asemenea organizațiuni , pe lângă că **nu se aduce nici un serviciu nici
coreligionarilor și nici țării**, dar, indirect, **se întrețin și se alimentează mișcările antisemite.**

" Evreii din provinciile alipite trebuie să facă politică de cetățeni români și,
după cum **sub stăpânirea habsburgică** ei au putut fi **cei mai șovini maghiari**,
sau **cei mai buni austrieci**,

tot astfel astăzi pot și trebuie să devină **apărători hotărâți ai cauzei românești** ,
de care sunt legați , de acum înainte, pentru totdeauna . "

Iamandi / 24 iul.'34

▣ Minoritari în posturi importante

- **Konig : Nu credeți că membri marcanți ai unui partid politic, chiar dacă sunt minoritari,
trebuie să aibă roluri corespunzătoare în conducerea partidului și al țării ,
ca în Franța, Anglia, America, etc ?**

[LD : presupun că ziaristul Ko"nig era evreu ; în funcție de etnia lui, întrebările lui pot apărea
într-o lumină sau alta : **provocare sau deziderat.**

La așa o întrebare , **răspunsul lui Iamandi a fost exemplar.]**

" Nimeni nu se opune ca acei dintre minoritari - oricare ar fi ei - **să ajungă membri marcanți
ai partidelor politice** și să obțină **roluri de căpetenie**
și-n **conducerea partidelor și-n conducerea țării.**

" Se cere însă **o singură și esențială condițiune** pe care **cetățenii de origine minoritară**
trebuie **s-o îndeplinească pentru a urca până sus scara ierarhiei politice :**

Să se identifice întru totul **cu interesele țării** și să-și însușească **complet
idealurile politice ale partidelor românești**, renunțând la orice **particularism** -

adică așa **precum s-a întâmplat în Anglia, Franța, America, Italia** , etc.

cu acei bărbați care , deși de altă religie și alt sânge ,

au ajuns să conducă cu strălucire destinele țărilor respective "

Victor Iamandi / 24 iul.'34

17.) Gh.Tătăărăscu , la " Părerii libere " * (tineretul liberal) , București , declarații , 3 aug.'34

("Adevărul" , 4 aug..' 34)

La restaurantul Vișoiu , o masă a grupării "Părerii libere " , a tineretului liberal.

Au participat : Gh.Tătăărăscu , Gr.Dumitrescu (guvernatorul BNR) ,

Gh.Gheorghiu (secretar g-ral la Ministerul Muncii) , etc.etc.

Tătăărăscu / 3 aug.'34

▣ Reformă constituțională ?

▣ Dictatură ?

Referindu-se la polemicile din presă privind modificarea Constituției , el a arătat că

PNL nu a avut în Programul de guvernare o asemenea reformă ;

nicăeri în țară , nu i s-a cerut așa-ceva ; nici **Suveranul nu a cerut-o** ;

"Cei care vorbesc în Țara românească de dictatură , trebuie să fie demenți .

Atunci când factori de drept ar cere modificarea Constituției , aceasta nu se va putea

face decât pe căile legale . **Cine ar face altfel , ar fi un trădător al intereselor neamului "**

Notă * -----

Comentariu : în PNL există și un "grup H" .De ce se chem așa , nimeni nu știa .

Se spunea că ar fi condus de **Petre Gheață** (deputat de Ilfov) , și că ar fi **de"stânga" ;**

Bejan ?Furlugean ?Cosma ? Aznavorian ? dar nu era sigur... **lamandi ?**

Este o modă de americanizare , de înlocuire a titlurilor cu inițialele.

Binecuvântat fie nașul noului grup ("Facla " , 6 aug.'34)

Gh.Tătăărăscu / București / 6 aug.'34

18.) Gh.Tătăărăscu , Dinu Brătianu , declarații politice , Timișoara , 6 aug.'34

(Adevărul " , an 48 , nr. 15.513 , 7 aug.1934)

a) Consfătuire PNL . b) Conferință ministerială .

[LD : nu știu dacă este stenogramă sau rezumat , de aceea nu dau în ghilimele ;

Adevărul /

▣ Consfătuirea PNL

Orașul a fost frumos pavoazat . Încă din ajun , au sosit **parlamentari , șefi de organizații și autorități** din **Ardeal , Banat , Crișana , Maramureș .**

Membrii **guvernului** și șeful PNL , **Dinu Brătianu** , au călătorit cu trenul ,

iar la sosire au fost întâmpinați de **g-ral Oprescu** , episcop **Augustin Pacha** ,

dr.Nitor (prefectul) **prof.Aug.Coman** (primar) , **dr.Avram Imbroane** , ș.a.ș.a.

Consfătuirea s-a ținut la Clubul liberal .

Al.Lapedatu (ministr.pentru Ardeal) a deschis consfătuirea , pronunțându-se

pentru colaborare și împotriva regionalismului ; a mai vorbit și **Avram Imbroane**.

Apoi a vorbit **Dinu Brătianu** și **Gh.Tătăărăscu**

Adevărul /

▣ Conferința ministerială

S-a ținut în două reprize : în continuarea consfăturii și după banchetul de 300 persoane.

Între orle 7-9 seara , Tătărăscu a primit numeroase delegațiuni.

La ora 10 seara, oaspeții au părăsit Timișoara , cu trenul .

La Consfătuire :

Dinu Brătianu / 6 aug.'34

▣ Sinceritate, continuitate, fermitate .

▣ Nu " destindere " și abdicare .

[LD : deși previne auditoriul să nu caute în discursul lui aluzii , pentru ca va fi clar și direct ;

deși vorbește ca și când între el și Tătărăscu există o perfectă identitate de opinii ;

fără să facă cuiva - mai ales lui Tătărăscu - vreun proces de intenții ;

Brătianu lovește elegant - cum se spune - **la țintă** (foarte ingenios !)

exact în punctele nevralgice anticipate ca opțiuni ale premierului , atribuindu-i propriile-i opinii :

nu destindere neprincipială !

nu revizuirea Constituției !

nu prelungirea stării de asediu și cenzurii !

nu puteri discreționare guvernului, în detrimentul parlamentarismului !

respectarea regimului democratic, constituțional, parlamentar !]

" Nu va ieși din obiceiurile lui de a **discuta fără reticență** problemele politice la ordinea zilei.

" **Nimeni din dvs nu trebuie să caute** în cuvântarea mea **aluziuni** ,

cari nu sunt în gândul meu , **nici dorința de a micșora adeversarii politici.**

Am credința că **nu atacurile adversarilor** pot slăbi situația persoanelor sau politice ,

ci propriile lor acte.

De aceea, **să nu atribuim o importanță prea mare amenințărilor, calificativelor,**

ce persoanele politice ne fac , căutând să-și ascundă propriile lor slăbiciuni

și **să creeze diversiuni** în opinia publică asupra faptelor ce li se impută.

Dar nici să dăm impresia că nu reacționăm și

că noi căutăm să îmbunăm pe adversarii politici printr-o **politică așa-zisă de destindere** ,

dar care **nu va fi decât o politică de capitulare** și de **renunțare la sancțiuni** ce țara așteaptă

pentru ușurarea morală a atmosferei viciate prin ultimii 5 ani de guvernare .

Asupra chestiunilor ce sunt la ordinea zilei , trebuie **să ne spunem cuvântul clar și lămurit** ,

pentru ca **să se știe ce vrem** , și **să nu se creadă** că , o dată aduși la putere,

am renunțat la ceea ce am făgăduit în opoziție,

și că alte considerațiuni ne împiedică **să înfăptuim un program matur alcătuit . "**

Dinu Brătianu / 6 aug.'34

▣ Revizuirea Constituției ? Nu !

Se discută revizuirea Constituției . "Nu trebuie să alunecăm pe un teren periculos.

Constituția este opera partidului, care , după ce a încheiat într-o singură țară toate provinciile

locuite de români, **a dat statului o operă democratică , bine concepută ,**

bine întocmită ,în care **poporul nostru se poate dezvolta liber** ,

dându-i putința **să-și dirijeze singur soarta** ,

dând și **guvernului posibilitatea să administreze , evitând anarhia și dictatura .**

În ce direcție s-ar face o revizuire :

într-una din **extrema stânga** , care **ne-ar duce la neputința de a guverna** ,

sau într-alta de **extrema dreapta** , **care ar suprima libertățile existente ?**

Și una și alta sunt egal de periculoase.

O revizuire a Constituției ar fi și **inoportună și inutilă.**

Nici un guvern nu se poate plânge că dispozițiile constituționale

sunt o piedică în realizările ce a dorit să facă.

Greșelile ce s-au comis **sunt ale guvernelor , ale oamenilor** fără experiență și **fără conștiința datoriei lor** și ele sunt reportate prin schimbări în personalul de conducere și prin sancțiuni în contra celor ce **au abuzat în scop interesat** de puterea ce li s-a dat .

" **Primul nostru ministru** , în ultimele zile, a **împrăștiat echivocul** ce părea că domnește în partidul nostru **în privința modificării Constituției** , arătând că o asemenea chestiune nu trebuie pusă. "

Dinu Brătianu / 6 aug.'34

▣ **Suprimarea stării de asediu și cenzurii**

" **Eu merg mai departe** și spun celor interesați , care caută să creeze **o atmosferă** de care să profite

ca să reducă prerogativele parlamentare și libertățile publice , că **partidul național -liberal va combate cu energie** orice încercare în acest sens.

"**Constituția** dă puțință guvernului **să ia măsuri excepționale** în momente de grave turburări , prin **proclamarea stării de asediu și cenzura presei** .

" În urma **asasinării lui IG Duca și a amenințărilor** ce se făceau de **o asociație formată cu scopul de a pune mâna prin teroare pe conducerea statului** , guvernul , până la votarea legii care **să nu permită funcționarea unor asociații sprijinită pe concursuri străine** ,

a recurs la aceste **măsuri excepționale** .

" Nu cred că o atare stare de lucruri **trebuie prelungită** , cu atât mai mult cu cât **rezultatele nu au corespuns așteptărilor și cred că azi guvernul are mijloacele necesare să garanteze ordinea publică** . **Propaganda făcută pe tăcute** este de multe ori **mai periculoasă decât cea fățișă** .

Dinu Brătianu / 6 aug..'34

▣ **Controlul averilor !**

▣ **De parazitarea aparatului administrativ !**

[**LD : nu uita ! este cu o săptămână înainte de alegerile locale !**]

"**Asumându-și răspunderea guvernării și îndreptarea moștenirii** unor stări de lucruri nenorocite , **guvernul trebuie să aibă mână liberă** spre a-și realiza opera .

De alegerea **organelor de administrație** , mai mult decât de bunăvoință și de intențiile lui , **depind realizările** . De aceea, **să nu aibă nici o ezitare de a deparazita aparatul administrativ** de toți **trântorii care s-au îmbogățit și trăesc din banul public**.

" **S-a votat** chiar sub țărăniști , **ca o sfidare către opinia publică**, o **lege pentru controlul averilor** . **Trebuie aplicată** cu atât mai mult , cu cât la fiecare moment , chiar de la **conducerea aceluși partid**, se **vorbește de curățire**.

Ea nu se va face în mod real , decât dacă **guvernul nostru se va hotărâ să o facă**.

Afacerea Skoda.....

" **Afacerea Skoda** nu este decât **o verigă dintr-un lanț întreg de afaceri și concesiuni necurate**. **Ancheta parlamentară** nu poate da **numele celor care au fost corupți** , pentru că procesul s-a deschis sub guvernul trecut . **Spre a găsi vinovații** , ar fi trebuit , cum a motivat dr.Lupu, ca **un alt guvern** decât cel ce a prezidat afacerea Skoda și care era acuzatul prezumtiv , **să facă cercetările** și să pună mâna pe **actele ce au dispărut** din casa de fier. **Numele proprii au dispărut** , pentru că cei ce încheiaseră contractele , aveau interesul să dispară urmele ce vor fi putut duce la luminarea afacerii.

Profunda corupție...

Ceea ce s-a putut însă afla din ancheta parlamenrară , a fost **profunda corupție** ce a domnit **în timpul guvernării trecute** și **contrazicerile depozițiilor foștilor membri ai acelei guvernări**.

Când o afacere ca aceasta ia o atare dezvoltare, **când ea nu este unică**, **răspunderea principală** cade asupra **regimului care a prezidat-o**,

cu atât mai mult , cu cât face parte dintr-un întreg sistem de îmbogățire a partizanilor politici și a partidului , din banii publici. "
Dinu Brătianu / 6 aug.'34

▣ **Guvernul : mână liberă !**

▣ **Armonia guvern –partid**

[LD : poate aici este prilejul cel mai potrivit să te pronunți asupra sistemului bicefal - partid / guvern - întronat , de voie de nevoie, de **Maniu** , de **Mihalache** (cu GGMironescu, Al Vaida la guvern) apoi de **Dinu Brătianu** (cu Tătărescu la guvern)
Cred că acest **bicefalism** , această **delegare de putere** , este , pe de o parte , **vinovat de dezastrul guvernării PNT** și de crearea premizelor **instaurării dictaturii regale** ; pe de altă parte , este **vinovat de compromiterea partidelor politice** , ca **instrumente ale guvernării** .Și atunci... **cine poartă răspunderea !?**]

" **Guvernul liberal are o grea sarcină de îndeplinit :**

Una materială , de restabilirea finanțelor și a vieții economice a țării, **alta morală** , de asanarea vieții publice .**Nu poate îndeplini misiunea sa și corespunde dorințelor țării ,**

decât dacă lucrează în complectă unitate de vederi cu partidul

al cărui **emanație** este și **pe care trebuie să se reazeme.**

Îl asigurăm de tot sprijinul partidului și îi spunem :

Îndeplinește-ți sarcina și realizează speranțele ce țara și-a pus în **partidul național-liberal**, fără șovăire , cu încrederea că prin voință și acțiune veți putea domina greaua situație în care țara se află. **Luându-mi ziua bună** de la dvs, vă rog să duceți , fiecare , în cercul dvs, gândurile exprimate aici , și să **asigurați pe toți prietenii noștri de unitatea perfectă dintre partid și guvern** și , în special, de **perfecta armonie dintre mine și șeful guvernului** , căruia îi aduc felicitările mele pentru remarcabilul său **talent și competența sa de guvernare "**

Gh.Tătărescu / 6 aug.'34

▣ **Bilanțul guvernării**

[LD : la 7 luni de la preluarea puterii , după 200 zile de la preluarea guvernării, va răspunde , aproape punctual, dezideratelor și criticilor lui Dinu Brătianu , pe care , cu condescendență , dar cu hotărâre , fie le modifică sensul, fie le respinge.]

În interior ...

"Sunt aci pentru **realizarea** uneia dintre **marile noastre puncte programatice:**

consolidarea țării prin acte de administrare și de guvernare .

Ne putem mândri cu bilanțul înfăptuirilor noastre.

În mai puțin de 6 luni de guvernare , noi am realizat :

degrevările fiscale, suprimarea inchiziției fiscale,

și apoi am pus **capăt risipei și jafului banului public**

prin reorganizarea regiilor autonome și reducerea numărului Camerelor profesionale ;

am dezrobit toate clasele producătoare prin legea conversiunii datoriilor urbane și rurale;

am așezat viața administrației noastre pe cale continuității și a stabilității ;

am redus plățile datoriei externe și am înlăturat controlul străin ,

incompatibil cu prestigiul și demnitatea țării ;

am realizat și continuăm a realiza o politică de **sustinere a prețului grânelor ;**

am atăcat și soluționat cele mai chinuitoare din problemele lăsate **moștenire de regimul**

precedent **O politică de ordine , de ecomie, de muncă** - iată politica instaurată înăuntru.

În afară

În afară , prin munca neobosită a d-lui **Titulescu**, guvernarea noastră **a sporit și întărit alianțele țării**, continuând astfel **politica noastră tradițională** de pace și solidaritate .

Aici, la fruntarii , e bine , e necesar, să afirmăm încă o dată , **temeiurile acestei politici.**

Poporul nostru e dornic de pace . Noi am uitat - și pentru totdeauna - vechile dureri

și **nu voim să ne vrăjmășim cu nimeni.**

Dar afirmând acest simțământ, trebuie în același timp să afirmăm **voința noastră neșovăitoare de a păstra intact patrimoniul** ce ne-au lăsat acei care s-au jertfit pentru îndeplinirea destinului și **de a ține neclintite pietrele de hotar** înfipite acolo prin sângele și jertfele martirilor noștri.

O politică de pace - dar o politică de conservare și de demnitate -

iată politica noastră în afară. "

Gh.Tătărașcu / 6 aug.'34

▣ **Sprijinul partidului ,**

▣ **Sprijinul majorității parlamentare .**

Am putut realiza această operă , susținută de încrederea Coroanei, și susținută de **încrederea partidului nostru.**

Mă slujesc de acest prilej pentru a mulțumi tuturor acelor care au contribuit la această acțiune de susținere. **Mulțumesc** în primul rând **majorității parlamentare** pentru devotamentul , disciplina și încrederea statornică ce a manifestat în tot timpul luptelor , ca și pentru realizarea programului nostru de guvernare și **mulțumesc** , mai cu deosebire, **șefului partidului, d-lui Constantin Brătianu** , pentru **asistența, sprijinul și ocrotirea permanentă** ce a acordat guvernului nostru. Aceasta pentru trecut. Pentru viitor ...

Gh.Tătărașcu / 6 aug.'34

▣ **Programul de viitor**

▣ **Mâini libere !**

▣ **Încrederea Coroanei**

[LD : răspunde lui Brătianu...**Mâini "libere"** , cu încrederea desăvârșită a Coroanei .
Nu știu dacă cei doi foloseau expresia în aceeași accepție . Mai degrabă cred că nu.]
" Ca și în război, **consolidăm pozițiile câștigate și pregătim ofensivele de mâine.**

În interior ...

" **Împrumutul intern , simplificarea aparatului de stat, executarea măsurilor pentru refacerea economică** - iată obiectivul de concentrare a tuturor eforturilor guvernului, iată preocupările noastre : nu avem altele.

Suntem și rămânem în linia **executării programului** pe temeiul căruia am obținut încrederea Coroanei și încrederea țării "

[-----]

"**DI Brătianu ne recomandă să avem mâini libere .**

Țin să asigur pe șeful nostru că **guvernul acesta se bucură de deplina încredere a Coroanei** și că **grație acestei încerceri desăvârșite , am putut înlăptui programul nostru** nestânjenit și în completă libertate.

Mă slujesc de acest prilej - și cred că dau în această clipă curs **simțămintelor unanime ale partidului - aducând Suveranului expresia întregului nostru devotament și întregii noastre recunoștințe ."** (**apaluze puternice ; în picioare, sala omagiază pe Suveran**)

Gh.Tătărașcu / 6 aug.'34

▣ **Modificarea Constituției ? inactuală !**

[LD : același p.d.v. cu Dinu Brătianu. **Dar ... nu aceeași apreciere a Constituției și o porțiță deschisă spre revizuire , dacă ...Coroana sau Parlamentul ar dori-o !]**

"**S-a vorbit de o acțiune în vederea revizuirii Constituției** noastre.

Am spus și repet : oricâte ar fi imperfecțiunile și lipsurile Constituției noastre , partidul național-liberal a considerat problema revizuirii Constituției ca inactuală.

De aceea guvernul nostru nu a înserat-o în programul său.

Dacă Coroana sau Parlamentul ar ridica această chestiune, guvernul va aviza

și, luând contact cu **forurile de conducere ale partidului, se va rosti.**
Iată punctul de vedere al guvernului.

Partidul național-țărănesc, prin glasul șefului său, [Ion Mihalache]
a anunțat însă o revizuire a Constituției pentru a putea realiza statul țărănesc.

Suntem desigur în fața unui **fapt nou** .

Mă voi rosti asupra lui cu alt prilej , și voi spune atunci care trebuie să fie, după părerea mea, atitudinea noastră față de **această nouă ofensivă demagogică "**

Gh.Tătărăscu / 6 aug.'34

▫ **Starea de asediu**

▫ **Pericolul oficinilor**

[LD : alt p.d.v.decât Dinu Brătianu .Altă motivare . Altă argumentare]

" **Muncă și ordine**, iată **deviza acțiunii noastre** .

Șeful partidului nostru, **d.Dinu Brătianu**, ne-a împărtășit astăzi **câteva preocupări personale**. D-sa ar dori **ridicarea stării de asediu** , acolo unde este instaurată.

Această dorință este împărtășită și de noi - dar realizarea ei nu depinde numai de noi ,
ci depinde de cei ce voiesc ca prin acțiunea lor să saboteze guvernarea noastră și să tulbure liniștea Statului.

Da, e necesar ca țara să o știe : sunt și azi forțe de agitare care stau la pânda relaxării
autorității, pentru a porni acțiunea de destrămare și de turburare ;
sunt și azi oficine - și sunt chiar oficine noi - care, la adăpostul libertăților publice,
făuresc zvonuri și legende menite să slăbească și să discrediteze acțiunea guvernului și
uneori să discrediteze și să lovească până și Coroana.

Împotriva acestor tentative , din fericire izolate, declar că voi continua să uzez
- și până la capăt - de toată rigoarea legilor excepționale.

Voi putea săvârși orice greșeală în această guvernare , dar nu voi săvârși greșeala de a
practica o politică de slăbiciune și de capitulări și
nici o politică care să facă posibil triumful uneltirii și al defăimării "

Gh.Tătărăscu / 6 aug.'34

▫ **"Destinderea " , " Pacificarea"**

[LD : greu de surprins gândul oamenilor. Optică evident diferită între cei doi .

De parcă unul nu- l uită pe Duca , iar celălalt l-a uitat definitiv.

Se va vedea la ce a dus " destinderea" promovată de Tătărăscu ...]

" **DI Brătianu** ne-a reamintit de **nevoia sancțiunilor** .

Aceste sancțiuni constituie și **pentru guvern o preocupare constantă.**

Politica de destindere și de pacificare pe care am inurgurat-o ,
în **interesul superior al țării** , și pe care **o voi practica și de aici înainte ,**
nu înseamnă renunțarea la sancțiuni.

Căci eu înțeleg destinderea în înălțare sufletească și nu înțeleg destinderea
în **pactizare cu păcatul și turpitudinile.**

Cercetarea afacerii Skoda și sancțiunile ce îi vor urma sunt semnul viu
al acestei atitudini.

Să asigurăm, deci, pe șeful nostru, că vom ști să ne facem datoria.

Domnilor , am impresia că am vorbit destul .Să trecem la lucru "

[după o pauză ... începe conferința ministerială]

----- finis conferința de partid -----

Conferința ministerială **Vezi la fișier guvern**

Consf.PNL / 6 aug.'34

19.) **Vict.Iamandi , declarații , întrunire PNL , Oradea , 7 aug.'34**

(" Adevărul " , 8 aug.'34)

[LD : lamandi este printre cei mai activi , își continuă itinerarul și trece din Moldova ,
- Botoșani-Tg.Ocna -Bacău - în Bihor. Nu am doc. de la consfătuire, ci de la banchet
Voi extrage segmente, numai dacă spune ceva nou sau deosebit]

lamandi / 7 aug.'34

▣ Rolul tineretului liberal.

" Stăvilirea și distrugerea anarhiei , apărarea regimului democratic pe teren ,
cu acțiuni practice , de la o zi la alta.

Acestora este a li se adăuga intangibilitatea tradiției liberale și investirea tineretului
cu răspunderi directe și rol activ în acțiunea de partid și de guvernare .

[-----] Viabilitatea unui partid politic vechi și cu proporții , preocupat de viitor ,
depinde de reînprospătarea și reînnoirea cadrelor.

" Prăbușirii fuziunii național-țărăniște ,

Ardealul * de azi trebuie să-i opună o generație nouă și un liberalism regenerat ,
care să mergă pe drumul lui IG Duca, a cărui moarte imprimă un strigăt de lașitate
pentru cei care nu au reacționat așa cum trebuie "

lamandi / 7 aug.'34

▣ Extremismul de dreapta

" Eu personal am atras mereu atenția asupra extremismului de dreapta .

Am fost aprobat , am fost ascultat , dar măsuri de contraapărare nu s-au luat .

Nu formulez acuzațiuni și în deosebi nici împotriva PNT pe care îl consider partid democrat
și de ordine - cu toate declarațiile d-lui Vaida în fața unui Consiliu de război ,

că d-sa este nașul Gârzii de Fier -

dar profit de ocazie , subliniind că împotriva acestor mișcări ce nu au adâncime și nici suprafață
, fiind reduse la cuiburi izolate , se cer nu numai măsuri de guvern
ci și acțiune de ordine directă a partidului nostru.

Cred, ca unul ce activez de 15 ani în parlamentul țării,

conducând acea organizație politică care se găsește tocmai în centrul de unde pornesc

asemenea acțiuni [lași] a avea dreptul să cer o demarcație categorică

între politica fățișă și măsurile de ordine contra unor asemenea mișcări ,

înlăturând cochetăriile primejdioase și rămânând în cadrele limitate de idei sănătoase "

lamandi / 7 aug.'34

▣ Șefia în PNL : Tătărescu ? Brătianu ?

▣ Generația mijlocie ; " gruparea H "

[LD : este evident în tabăra " tinerilor liberali " ,grupați acum în jurul lui Tătărescu .

Săgețile la adresa celor " cu nume " , nu știu cât au fost întreprinse împotriva lui Dinu Brătianu.

Mai degrabă cred că ... împotriva lui Gh,Brătianu]

" Cu moartea lui Duca, dispărut în grele momente, trebuie să o spunem sincer și deschis,
am rămas fără conducere . Chestiunea șefiei s-a deschis pentru noi în mod ulterior.

Nu se improvizează șefiile de partid și bărbații de stat .

Pe Duca nu-l poate nimeni înlocui , decât forțele unite ale partidului întreg.

În momentul de față trebuie să sprijinim pe Tătărescu ,

pentru că el reprezintă generația noastră și poate face față cu succes

conducerii unui guvern și asigură continuitatea în conducerea partidului nostru.

"Ne închinăm cu smerenie în fața lui Dinu Brătianu ,

care reprezintă o tradiție glorioasă, dar trebuie privite lucrurile și mai departe . [-----]

De asemenea , să asigure șefiei din propriile rânduri ,făcând să sfârșească legenda

că șefiile de partid revin acelor ce poartă anumite nume.

Datoria celor cu nume fiind să muncească pe drumul și în semnul programului ,

pentru a-și câștiga și merite proprii . [-----]

" Cu acest prilej, țin să salut mișcarea de adâncă prefacere , care concordă cu cadrul vieții

noastre democratice , să **salut munca lui Eugen Titeanu** , care va trebui să-și capete satisfacția cuvenită [-----] a sosit momentul ca **legăturile între generația** izolată a rătăcitorilor de sus și restul partidului , trebuie **să se facă**.

Generația noastră, generația de mijloc, să treacă pe primul plan al răspunderilor ."

----- Vict.Iunian / 7 aug.'34 -----

Notă * -----

[**LD nu iese socoteala dar preiau informația. Poate de aceea , consfăturile PNL în Ardeal**]

Ruptură parlamentară liberală ? : ardelenii .

Majoritatea liberală s-ar fi rupt , prin constituirea unui **grup parlametar de peste Carpați**.

Cauzele ce au determinat un atare gest , nu sunt încă cunoscute.

Ele par a confirma **butada " Vrem Ardealul , fără ardeleni ! "**

Ar fi bine ca Dinu Brătianu și Tătărescu să ia aminte !

Din declarația unui distins deputat din acest grup rezultă că :

din **122 deputați aleși în județele ardeleni**, doar jumătate sunt ardeleni.

Configurația ar fi fost :

PNTJdoar 12 locuri.

PNL.....25 locuri (din Vechiul Regat , puși de la centru)

PMaghiar9 locuri

PNA -Goga3 locuri

Un.Agrară -Arget.....3 locuri

P.German.....6 (3 sași , 3 șvabi)

Evreu1 (guvernamental)

În Ardeal, naționali-liberali , au fost " lichidați"! Un singur ministru - Lapedatu - pe un post inferior. Grupul vrea o reparație a acestei nedreptăți.

(Cf. rev." Parlamentul românesc" , an V, nr. 150, aug.'34)

20.) **Dinu Brătianu , turneu ardelenesc**, Turda, Alba Iulia, Mediaș , **20 aug.'34**

("Adevărul " , 21 aug.'32)

[**LD : trecuse doar o săptămână de când , la București, în grădina Gib, fusese organizat un banchet -protest în cinstea lui Maniu (Revezi la fișier PNT) la care era condamnată campania de calomnii la adresa sa.**

Nu știu dacă este vreo legătură , dar , în aparență, parcă este o competiție de câștigare a provinciilor : liberalii în Ardeal , Maniu în Vechiul Regat

Pe 20 august , în Ardeal au fost 3 întruniri la care a participat Dinu Brătianu .

Discursurile lui au un caracter preponderent electoral, și chiar dacă se referă la lucruri reale, ,sunt dure, pline de dispreț și nenuanțate .

Este clar ... nu are experiența dialogului cu " poporul" și că pe un asemenea limbaj nu se putea clădi acel " front democratic" despre care se tot vorbea.]

Dinu Brătianu / Turda

▣ **Morala PNL**

▣ **Morala PNTJ**

Lozinca mea este să cer tuturor să-și facă datoria .Urmând această lozincă , a lucrat partidul nostru în cei 70 de ani de existență a sa. **PNL a dat unirea, votul universal, reforma agrară.**

" Dar opera noastră a fost întreruptă în timpul din urmă , pe cinci ani , prin guvernarea național-țărănistă.

Lozinca lor a fost exploatarea țării , iar pentru țară nu au făcut nimic.

Oameni , săraci înainte , trăesc astăzi în belșug, așa încât adevărul este că au fost mai multe Skode. "

Prin guvernarea actuală, reluăm șirul întrerupt.

" Ca partid cu o adâncă morală , PNL a dat guvernări sub care **abuzurile erau rare** iar anumite admitrațiuni serveau ca model de cinste , chiar și în fața străinătății , cum erau : căile ferate, Banca Națională, ministerul de finanțe.

Lucrurile s-au schimbat de atunci .Nu mai recunoașteți ce a fost .

Este o mare deosebire între morala noastră și morala adversarilor noștri politici , dar învingătoare va ieși morala noastră , ce înseamnă triumful interesului obștesc.

Dvs ardelenii ați fost ținuți despărțiți de noi de stăpânirea străină , tocmai de aceea, vă îmbrățișăm cu atât mai mult , pentru ridicarea Ardealului. "

Dinu Brătianu / Alba Iulia

▣ **Guvernarea PNL PNL**

▣ **Guvernarea PNȚ**

" **Cei cinci ani de guvernare național-țărănistă au fost un dezastru pentru țară.** Interesul obștesc dispăruse sub această guvernare , nimeni nu lucra pentru țară. Am găsit peste tot ruină , poporul asuprit de impozite și gemând sub povara datoriilor , iar administrația demoralizată și visteria goală.

"Partidul trebuie să repare tot ce s-a stricat și facem apel la popor să respingă șarpele care l-a amăgit , scoțându-l din raiul în care s-a găsit cu noi, spre a-l trece în iadul pe care l-am găsit .

Astăzi suntem mândri căci, dacă armata a cucerit pământul Ardealului , vedem că **noi vom cuceri sufletele dvs ale ardelenilor.**

" **Sunt de curând șeful partidului** .Primele gânduri s-au îndreptat spre dvs., de aceea am mers la Timișoara , unde m-am sfătuit cu parlamentarii din Ardeal și Banat și de aceea am venit de astă dată la Turda , Alba Iulia și mâine voi fi la Mediaș.

" Vă promit tot ajutorul și toată ocrotirea mea și vă rog să lucrați din răspuțeri , pentru a restabili din nou o stare fericită pentru țara noastră întregită "

Dinu Brătianu / Mediaș

▣ **Afacerea Skoda - un simbol.**

▣ **Afacerile ...**

Se află în curs **afacerea Skoda**. Se știe precis că **sunt oameni cari au luat mită, în dauna apărării noastre naționale și în detrimentul industriei noastre naționale.** Dar nu se poate dovedi cu acte cine a luat comisioane, pentru că vinovații au înlesnit lui Seletzky dosirea actelor. **Totuși se va face lumină. Din depozițiile contradictorii în fața Comisiei de anchetă, și după averile ce le posedă , a căror existență nu o pot justifica.**

" Mai mult, **Skoda nu constituie numai o afacere scandaloașă ;**

Skoda constituie **un adevărat simbol al jafului și risipei.**

În acest cuvânt trebuie concretizate : **concesionarea chibritelor, comenzile de locomotive în străinătate, contractul Stewart , înstrăinarea telefoanelor etc etc un lanț nesfârșit de afaceri.**

[-----] Iată pentru ce **cerem alegătorilor și opiniei publice întregi ,**

ca ceea ce nu se poate sancționa penalicește , să fie sancționat drastic de conștiința cetățenească "

Dinu Brătianu / Mediaș

▣ **PNL : solidarism social**

Statul " țărănesc " este o formulă de vrajbă. Rezultatul acestei politici s-a văzut și l-a simțit toată populația : **sărăcie, șomaj, distrugerea creditului, ruinarea comerțului și a industriei .** "Acestei formule noi îi opunem singura politică sănătoasă ce trebuie făcută și pe care PNL a urmat-o totdeauna : **politică de armonizare a claselor sociale și a intereselor economiei .**

Dinu Brătianu / Medias

▣ Regionalismul

Sunt fericit că sentimentul de înfrățire a pătruns în Ardeal.

Ați înțeles că toți suntem și trebuie să fim români , iar nu ardeleni, munteni, moldoveni ,
bucovineni...

Protecțiunea muncii naționale va pune pe români în situația predominantă ce li se cuvine ,
în tot ce reprezintă industria și comerțul țării.

Dinu Brătianu / 20 aug.'34

21.a) **Gh.Tătărașcu (prim ministru) ; Dinu Brătianu (scrisoare)** , Târgu Jiu, **23
aug.'34**

consfătuire liberală ; conferință ministerială

("Adevărul " , 24 august '34)

[**LD : 23 febr.2003**] cecurile politice atribuiam o mare importanță manifestării de la Tg.Juiu ,
fief-ul lui Gh.Tătărașcu, locul de unde , și altă dată , își anunțase marile opțiuni.

Inițial , **fuseseră convocați doar parlamentarii olteni**, pentru un schimb de vederi ,
pentru nevoile provinciei. Pe urmă însă , **și-au anunțat sosirea peste 200 de deputați și**

senatori din toate ținuturile țării, **membrii " grupării H "** , mulți membri ai **Cabinetului...**

În culise, cercurile liberale vorbeau de **o nouă orientare a guvernului și partidului liberal !**

Și cred că, într-adevăr , așa a fost .

De la acest moment , se produce despărțirea de "moștenirea" lui Duca , **deși reformele
anunțate - administrativă , agrară , armată -** le va anunța ca fiind sub aceeași " **tutelă** " ,
și ca reprezentând aplicarea **Planului de guvernare** elaborat de el .

Titluri, subtitluri, semne , sublinieri - LD] Doc. integral - **fișier PNL**

/ Adunarea Liberală de la tg.Jiu ; participanți /

/ Scrisoarea lui Dinu Brătianu : sprijinirea guvernului /

Gh.Tătărașcu /

/ Faza " gorjencească " a PNL : tradiții și mentalități liberale /

/ Preluarea guvernării ; moștenirea guvernării PNȚ /

/ Opera legislativă a primei sesiuni /

/ Datoriile externe : reeșalnare ; înlăturarea controlului străin /

/ Simplificarea aparatului de stat /

/ Împrumutul intern /

/ Programul de perspectivă - programul IGDuca /

/ Reforma administrativă / Organizarea muncii naționale / Reforma agricolă /

/ Reforma armatei / afacerea Skoda / înzestrarea armatei /

/ Cultura / lichidarea analfabetismului /

/ Asistența și protecția socială /

/ Atmosfera politică : ofensiva antiliberală /

/ Revizuirea Constituției ; viziunea PNȚ ; viziunea PNL ;

/ Măsurile excepționale : prelungire /

/ Coroana - " forțele oculte " - concepții monarhiste / campanii de defăimare și diversiune /

/ Politica PNL : ordine, disciplină, muncă /

"Adevărul " / 23 aug.'34

▣ Participanții

Un tren special a adus la Tg.Jiu : membrii guvernului, parlamentarii și alți liberali de marcă.

Pe peron au fost întâmpinați - ca gazdă - de Gh..Tătărașcu .

Alții au venit cu automobile (de la Călimănești)

S-a format un cortegiu care a parcurs străzile orașului până la primărie .

În piața primăriei , mulțime de săteni . Megafoane instalate special , urmau să transmită
cuvântările. Participanții au luat loc în sala de festivități .La ora 11 , a vorbit **Tătărașcu** .

Miniștri , subsecretari de stat, secretari generali : Franasovici, Inculeț, Victor Slăvescu,

Xeni, Vasile Sassu, Ion Nistor, N. Bucurăscu, Victor Iamnadi, Al Mavrodi Teodorescu, Mitiță Constantinescu, dr.Costinescu, Mihai Negură , Gane , Gheorghiu ;
Șefi de organizație, prefecti și primari din județele oltenesti :
Const.Neamțu (șeful PNL , Dolj) , Negrescu (primar Craiova) ,
Gârboviceanu (prefect Dolj) , Răutu (Botoșani) ;
Deputați și senatori din toate județele țării : Petre Bejan, Petre Gheață, Radu Săveanu, Aurelian Bentoiu, Radu Săveanu, Cozma, Gulianu, Totu, Floroiu, Al.Săndulescu, Partenie Dan, Mircea Cancicov (Bacău) ; Tiberiu Moșoiu, Rizescu Brănești , Gr.Duca, dr.Hasnaș, Mihail Chele, dr.Labonțiu, M.Frigator, Tache Slăvescu, Mișu Slăvescu, Mircea Băderău, dr.Negruzzi, dr.Macavescu, Eugen Titeanu, Băleanu, Damian, Guranda, Bălănescu, Roșculeț, Berbereanu ș.a.ș.a.

Dinu Brătianu / 23 aug.'34

▣ Scumpe d-le Tătărăscu , (citită de Gh.Tătărăscu, în debutul adunării)

" Ne putând lua parte la întrunirea ce ați hotărât la Tg.Jiu , vă rog să arătați membrilor adunării că sunt cu tot sufletul de acord cu dânșii , pentru susținerea îndeplinirii programului nostru, pentru a cărei realizare contăm pe priceperea și pe energia șefului guvernului național -liberal.

" Și cu această ocazie , vă rog să primiți asigurarea simțămintelor mele de caldă prietenie și sincer devotament , **Const. I.C.Brătianu** .

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▣ Tradiția gorjencească

[LD Deocamdată voi numi această fază liberală , " **faza oltenescă** " sau " **faza gorjeană** " , fiind mai mult decât o etichetă " **geografică** " . A existat o tradiție, o tentație, un orgoliu, de a consacra , cumva , baștina . **De ce nu - Tătărăscu cu Tg.Jiu ?**

Eu m- am gândit , cu acest prilej , să dedic un pasaj special privind **amprenta** această locală asupra personalităților de la noi : Brătienii, Duca, Tătărăscu, Maniu , Mihalache , Madgearu, dr.Lupu, Gr.Iunian, ACCuza, CZCodreanu, ș.a.ș.a.]

" Vorbindu-vă despre **înfăptuirile de până azi**, voesc, în același timp, să deschid **orizonturile de mâine, ale guvernării noastre** .

Am ales, pentru săvârșirea acestui act, **colțul acesta de țară**, fiindcă el a fost și a rămas una din **citadele inespugnabile ale liberalismului român.**

" De-a lungul luptelor politice date pentru credința liberală ,

Gorjul nostru nu și-a închinat nici o dată steagul și, la fiecare generație,

el a adus **o contribuție decisivă** la întărirea și dezvoltarea **partidului național-liberal.**

" **Acțiunea înaintașilor noștri** a fost caracterizată întotdeauna prin **îndrăzneală** în făurirea gândurilor și prin **cerbicie** în înfăptuirea lor ; ea a fost neîncetat stăpânită de **idealismul generos** și de **voința** de a așeza acțiunea partidului nostru în **mersul vremurilor.**

" Aceste **mari tradiții** constituiesc un **cadru sufletesc prielnic** pentru a putea vorbi partidului și țării despre **opera noastră** : despre **opera de eri, despre opera de mâine** . "

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▣ Preluarea guvernării

" **Opera de eri** . Nu voi face aici bilanțul amănunțit al **înfăptuirilor guvernării noastre** . Bilanțul acesta a fost făcut cu alte prilejuri. El stăpânește astăzi conștiința țării .

Stăpânirea anarhiei ...

" **Am luat în ziua de 3 ianuarie frânele guvernului stropite de sângele lui Duca** , într-un moment în care **anarhia pare că amenință** nu numai **guvernarea noastră**, dar și **ordinea și dezvoltarea liniștită a statului nostru.**

Refacerea țării....

Conștient de marea răspundere pe care o luasem față de Coroană, față de țară și față de partid, am pornit împreună cu colaboratorii mei la înfăptuirea operei de refacere , fără a ne lăsa impresionați nici de numărul obstacolelor , nici de amploarea dificultăților care ne stăteau în cale.

Executarea programului ...

"Adversarii noștri ne-au întâmpinat cu făcliile aprinse pentru a ne cânta prohodul , căci trebuia să murim , înainte de a fi viețuit ! În ciuda profețiilor Casandrelor de la răspântii , în câteva zile am restabilit ordinea sdruncinată și apoi am pășit la executarea programului nostru . Adversarii ne-au acuzat la început că stăm pe loc . Mai târziu , când am început să legiferăm , ne-au acuzat că mergem prea repede . Nu am mers nici încet nici repede , ci ne-am executat metodic programul , care reclama prudență și chibzuială în elaborarea hotărârilor și rapiditate în executarea lor.

Inventarierea moștenirii ...

"Ne-au trebuit câteva luni pentru a face inventarierea moștenirii ce primisem : o moștenire de deficite , de lipsuri și de dezastre , stăpânită de o întreită criză : de autoritate , de ordine , de încredere .

Din haosul acesta , prin munca , prin priceperea , prin perseverența noastră , am început să ieșim la limanul luminei îndrumând necontenit acțiunea statului pe drumul consolidării . "

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▣ Opera legislativă

[LD : atâtea legi au fost aduse în legislația ordinară și extraordinară ... și Tătărăscu , de mirare , nu vorbește despre ele ! Este foarte interesant !]

"Una după alta am întocmit legile menite să curme risipa banului public , să reducă sarcinile contribuabilului , să descătuseze producția și comerțul țării și să aducă ordinea în administrația generală a Statului. O impulsie nouă a fost dată acțiunii de guvernare și de administrare și în toate domeniile - la centru și la periferie - s-a pornit la acțiunea de realizări pozitive.

Conversiunea datoriilor ...

" Odată această acțiune întreprinsă , am atăcat curajos problema conversiunii datoriilor pe care am soluționat-o în chip fericit , scotând astfel pentru totdeauna această chestiune de la ordinea de zi a tuturor frământărilor și a tuturor demagogiilor.

Legea aceasta a început să se aplice . Zilnic , pe baza ei , se fac înțelegeri între creditori și debitori . La 15 noiembrie , se vor face primele plăți ale creanțelor reduse , căci guvernul nu a admis nici o amânare a termenelor , atât în interesul debitorilor , cât și în acel al creditorilor . ; legea va fi aplicată integral.

Agitațiunea în jurul conversiunii a încetat - țara este pacificată.

Datoriile externe

" Această problemă rezolvată , am trecut la reducerea plății externe . După luni de zile de trudă și perseverență , am soluționat și această grea problemă , angajată atât de primejdios de predecesorii noștri.

Am obținut o reducere masivă , pentru 3 ani de plată , în valoare de aproape 3 miliarde și jumătate lei și am desorbit acțiunea guvernului de orice control și orice colaborare străină , pe care tradițiile și concepțiile de guvernare ale partidului nostru le-au repudiat și le vor repudia totdeauna.

Politica noastră de ordine și economie a restabilit încrederea în posibilitățile de realizare ale țării noastre , iar prestigiul și autoritatea Statului nostru sunt pe deplin refăcute .

" Iată opera noastră , iată realizările noastre de căpetenie , obținute în cele mai grele împrejurări pe care a avut să le străbată vreun guvern.

Astăzi , cu ajutorul legilor făurite și având la spate rezultatele dobândite - putem privi cu încredere și optimism ziua de mâine . "

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▣ Simplificarea aparatului de stat

" Guvernul nostru nu are - nu poate avea clipe de odihnă.

În acest ceas **se săvârșesc două acte hotărâtoare** , pentru acțiunea de consolidare întreprinsă : **simplificarea aparatului de Stat și Împrumutul intern.**

" Simplificarea paratului de stat se execută potrivit unui **program ce va fi aplicat până la capăt** . Primele **Decrete** au fost semnate și **sunt în curs de aplicare** .

De parazitarea administrației generale și reducerea numărului funcționarilor la necesitățile stricte ale serviciului și a posibilităților financiare ale Statului , precum și **raționalizarea serviciilor publice** , vor fi în scurt timp fapt împlinit .

O mare reformă cerută de nevoile vremii **va fi astfel îndeplinită.** "

Gh.Tătărașcu / 23 aug.'34

▣ Împrumutul intern

[**În atenția lui Victor Slăvescu**]

" **Împrumutul intern va fi lansat în câteva săptămâni.**

El este **destinat exclusiv armatei și punerii în valoare a solului nostru** .

Condițiunile în care se va realiza acest împrumut , vor oferi subscriitorilor **garanții și avantajii însemnate** .

Valoarea aur a împrumutului este garantată în mod expres ;

subscriitorii vor fi eliberați , pentru sumele subscrise , **de orice impozit** ;

se vor acorda **prime importante** la achitarea împrumutului prin tragere la sort și

se vor acorda și **premii anuale** . Se vor primi drept subscriere și ordonanțele în suferință și

bonurile de impozite . În ceasul în care acest împrumut va fideschis , **voi vorbi țării** ,

arătatând însemnătatea **participării fiecărui cetățean** la acest **act de solidaritate națională** ,

și sunt convins că **țara ne va asculta și ne va ajuta** . Iată ce am făcut ! Iată ce facem ! "

Gh.Tătărașcu / 23 aug.'34

▣ Programul de perspectivă

[**Pentru fiecare capitol** , Tătărașcu a folosit un **stil oratoric ingenios dozat** ,

constând din **prezentarea antitetică a prezentului și a viitorului** :

pe de o parte , **o punere în oglindă** fără menajamente , cu **duritate , realism , fără false laude** , cu ierarhii nemăgulitoare acordate diverselor domenii , **cu diagnostice grave** ;

pe de altă parte , un program concret , cuprinzând **marile reforme și măsurile adiacente** , pe care guvernul și-l asumă în ceea ce el numește **noul ciclu de guvernare** .

Este un program **ambitios** , predominant **neo-liberal** , cu pronunțat caracter de **solidarism social și național** .]

" **Un ciclu nou de îndepliniri se deschide** în fața noastră ;

un ciclu în care vom triumfa , ca și în trecut , prin munca și prin perseverența noastră .

"**În afară de ceea ce constituie acțiunea pentru rezolvarea nevoilor curente ale vieții statului**

- stau în fața noastră **câteva probleme mari care-și așteaptă deslegarea** ,

și de soluționarea cărora **atârână dezvoltarea de mâine a statului nostru** .

" În aceste **vremuri de prefaceri brutale și rapide** , de sbucium , de freamăt și de dorință de înnoire , în care **crizele economice și sociale** au suscit **nevoi și probleme noi** -

nu trebuie să pierdem din vedere liniile mari ,

înăuntrul cărora trebuie să se miște acțiunea guvernului nostru .

" **Guvernarea noastră nu are să rezolve numai probleme curente** ,

ci trebuie să deschidă drumuri noi , menite să pună dezvoltarea statului

pe drumul cerut de orientările **vremurilor noastre** .

Aceste drumuri sunt indicate în **programul de guvernare semnat de IGDuca** .

Să stăpânim prezentul - să pregătim viitorul . Acest comandament va călăuzi acțiunea noastră

; **el ne impune spre rezolvare probleme cardinale** . Îngăduiți-mi să le enumăr .

[-----enumerare , argumentare -----vezi mai jos -----]

Iată domnilor , pe scurt expuse , **problemele dominante** ,

cari vor fi așezate pe **primul plan al acțiunii noastre de guvernare** .

Despoliticianizarea administrației, reorganizarea muncii naționale, reorganizarea armatei, lichidarea analfabetismului , o nouă politică socială -
iată **marile înfăptuiri** cărora **guvernul le va consacra toată puterea sa de muncă și**
care vor fi **dominate de spiritul aceluiași naționalism constructiv** ce stă la baza politicii noastre "

Gh.Tătărașcu / 23 aug.'34

▣ I . Reforma administrativă

[**LD : în atenția lui I.Inculeț și a întregului guvern**]

[LD : diagnostic perfect ; descrierea bolii, exactă .Nu văd , însă , care ar fi putut fi tratamentul.

Într-un regim democratic și pluralist , organele administrative nu sunt cele care ,
de sus în jos , realizează programul de guvernământ ?

Birocrația administrației - centrale și locale - da. Dar organele alese ?]

[LD : eu cred că boala este de sus , din cauza schimbărilor prea dese de guvern ,
și nu de jos . Și apoi ... conta care guvern ar fi început să facă acea **fixare pe post a**
administrației locale ! Să vedem ce anume propune.]

"Cea dintâi problemă este **despoliticianizarea vieții administrative** .

Ea trebuia soluționată de mult , prin înfăptuirea unui **vechi deziderat al partidului național-liberal** , formulat prima oară de acel mare realist și realizator care a fost **Vasile Lascăr**
și care năzuia să facă din administrație **< o a doua magistratură >** .

" Acest punct programatic a fost **preluat de Vintilă Brătianu** ,

care voia să scoată **întreaga viață administrativă de sub influența politicianismului**.

Dezideratul a rămas întreg .

Ideea nu a făcut nici un pas înainte , căci în ultimii ani **un val de politicianism**
s-a năpustit asupra vieții administrative . Problema se pune astăzi agravată.

Suntem , după cunoștința mea , **singura țară din Europa** , unde , **o dată cu schimbarea**
guvernelor , se schimbă - legal sau nelegal - **întreaga administrație locală ;**
suntem **singura țară** unde , a doua zi după decretul de numire al guvernului ,
prefecții , primarii , **consilierii comunali , sunt smulși din acțiunea lor administrativă** ,
de decretele de înlocuire sau de **decretele de dizolvare** .

Din cauza acestei practici , **voința administrațiilor este înlăturată** și interesele administrației
nesocotite . În asemenea împrejurări , **continuitatea administrativă rămâne un mit**
și acțiunea administrativă o ficțiune - iar programele de realizare locale
oferă numai începuturi , nici o dată finaluri. [**LD : dar acest lucru se întâmplă din cauza**
schimbărilor prea dese de guvern , deci lucrurile rele de acolo decurg !]

Cunosc comune rurale care au fost , de la război și până azi , administrate aproape
exclusiv de comisii interimare , formate , de cele mai multe ori ,
de neisprăviții satelor.

Cunosc comune rurale în care , în același interval de timp , au avut loc
15 rânduri de alegeri .

Practica aceasta înseamnă **prăbușirea gospodăriilor rurale și anarhizarea în masă**
a administrațiilor . Acest sistem nu mai poate dăinui.

Stabilitatea întregului aparat administrativ și continuitatea acțiunii administrative
trebuie să fie **ridicate la rang de dogmă** , iar **principiile sale de bază vor trebui să fie**
înscrise , la timpul său , **în Constituție** .

Acest deziderat pare , poate , **un ideal îndepărtat** . Vom căuta să-l materializăm cât mai mult ,
prin **noua lege administrativă** pe care **o pregătim** și care va rupe cu trecutul ,
atâcând curajos relele de care este legat "

" **Vom cere** , în făurirea acestei legi , **colaborarea tuturor partidelor**
și nu va fi vina noastră dacă nu o vom avea.

O lege administrativă care să fie **aplicată cel puțin 10 ani** , și care va trebui să statornicească
cadrul legal și permanent al vieții administrative ,

este una din **marile reforme** de care voim să legăm guvernarea noastră "

Gh.Tătărașcu / 23 aug.'34

▫ Organizarea muncii naționale

" O a două **mare reformă**, care așteaptă înfăptuirea, este **organizarea muncii naționale**, având un întreg obiectiv : **reorganizarea agriculturii, punerea în valoare a bogățiilor țării, refacerea utilajului național.**

" Executarea acestui **mare comandament** este o chestiune de **existență** pentru țara noastră. [----argumentarea mării reforme în **agricultură, unelte, drumuri,** -----]

Astfel, în acest întreg compartiment, **munca națională va fi primit o nouă organizare și un nou impuls rodnic și creator.**

Gh.Tătărașcu / 23 aug.'34

▫ II. Reforma agricolă

[**LD : în atenția lui Vasile Sassu**]

E banal a mai declara că **suntem astăzi țara cea mai înapoiată în cultivarea solului**; e banal în a mai adăuga că suntem încă **sub stăpânirea rutinei**, care ne împiedică să schimbăm radical felul **culturilor noastre ancestrale** ce **nu-și mai găsesc astăzi desfaceri**; este, în sfârșit, **banal**, a mai repeta, că, **din punct de vedere tehnic**, în multe părți ale țării, **munca agricolă** se dezvoltă exact în **condițiuni de practică milenară** și că **industrializarea agricolă a rămas o întrebare pusă viitorului**.

Este de prisos să ne mai bocim la căpătâiul cauzelor cari au făcut ca **țara noastră** să rămână **muzeu de practici și metode agricole perimate**.

Relele le cunoaștem. Ele trebuie înlăturate.

Raționalizarea agricolă...

" **Am început deja** - cu toată vitregia împrejurărilor - **acțiunea menită să transforme agricultura noastră. Am început lupta pentru organizarea, raționalizarea și industrializare a muncii rurale** și această luptă a început să dea roade.

" Ea va fi continuată cu **îndârjire și cu amploare crescândă**, punând în serviciul său **toate resursele statului. Întreg aparatul administrativ rural, școala și biserica,** se vor pune mînă în serviciul acestei lupte printr-o puternică **acțiune de propagandă**

" **Asociațiunile agricole** vor fi **instrumentul** prin care vom face această **adevărată revoluție în organizarea muncii agricole.**

Consolidarea țărânimii ...

"**Solul țării** a fost împărțit, **prin expropriere, țărânimii**; **prin muncă și tehnică**, din acest sol **trebuie extrase bogățiile** pe cari munca rutinară de azi, nu le poate dobândi. Ceea ce am numit altădată **exproprierea de adâncime**, va fi **ultimul act de consolidare a păturei țărănești**. **Și acest act trebuie să fie opera partidului nostru.**

Produse agricole industriale

" Punerea în valoare a celorlalte bogății ale solului, trebuie făcută, deopotrivă, cu **punerea în valoare a agriculturii**.

Azi, când produsele agricole și-au pierdut puțința de desfacere rentabilă pe piețele străine, **un efort sălbatec** trebuie făcut pentru **intensificarea exploatării** acelor **produse industriale cari au încă o valoare aur**. [LD : plante tehnice ?]

Un asemenea efort **este pe punctul să fie organizat** și va avea roade.

Numai **sporind venitul național** scăzut prin catastrofa de depreciere a produselor agricole, putem să așezăm din nou finanțele publice pe drumul consolidării. **Vom spori acest venit**

nu numai prin **schimbarea culturilor** , prin **ameliorarea calitativă a produselor agricole** , dar și prin **sporirea produselor industriale** care ne sunt cerute pe piețele de desfacere .

Refacerea drumurilor ...

" În sfârșit, reorganizarea muncii trebuie aplicată și în domeniul utilajului național - și în special în domeniul **refacerii drumurilor**.

Și în această direcție , **am rămas printre cele din urmă state ale Europei.**

Să ne pălmuim singuri în fața acestei constatări .

Am desființat munca în natură și **am înlocuit-o cu prestația în bani** , în momentul când resursele bănești începeau să se epuizeze.

Rezultatele se pot vedea în toate unghiurile țării.

Șoselele noastre de toate categoriile , afară de câteva crâmpoie de artere , **sunt o adevărată rușine.**

" **Ofensiva de reparare a drumurilor** , începută de guvernul nostru în toate județele , a însemnat **ruperea cu o tradiție nenorocită.**

Acțiunea asta trebuie lărgită. Țara întreagă trebuie chemată la contribuție.

Vom întemeia **eforii pentru întreținerea drumurilor locale** și vom crea **o nouă mentalitate pentru a înlătura** pe aceea care stăpânește azi sufletul satelor unde **demașogiia a decretat munca la șosele o degradare ! "**

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▫ III . Reforma armatei

[LD : nu uita că el era și ministrul **Apărării naționale** , nu uita familia militară din care se trage]

" **A treia reformă** [LD : după cea administrativă și a muncii naționale]

care **reclamă hotărâri bărbătești și rezezi este reorganizarea armatei și înzestrarea ei.**

Atrasă de violența și zbuciumul luptelor politice, opinia publică nu mai acordă acel **interes pasionat care trebuie acordat pregătirii armatei noastre.**

Și totuși, nici o dată interesul acesta nu a fost mai actual decât azi.

Fiecare cetățean trebuie să fie conștient că **progresele din toate domeniile vieții statului, dacă** nu sunt întovărășite de progrese similare în **pregătirea militară - rămân jertfe inutile.**

" **Conștient de răspunderea ce o port, socotesc astăzi necesar să zguduim opinia publică.** **Situația generală reclamă tuturor oamenilor de răspundere să vegheze asupra pregătirii armatei noastre .**

" Pretutindeni , în toate țările din lume, **arme multe ies din uzine.**

Apărarea națională este pusă pe primul plan al realizărilor și constituie **obiect de primă preocupare al opiniei publice.**

Afacerea Skoda

Noi ne mulțumim să **ne pasionăm** pentru peripețiile **afacerii Skoda** și, în legătură cu ele , **organizăm banchete de dezamăz politic și moral.**

[LD : **banchetul -protest Iuliu Maniu , 14 aug. Vezi fișier PNT]**

O trezire a conștiințelor se impune .

" Avem un **corp ofiteresc de elită** și **soldatul nostru este cel dintâi din lume.**

Să procurăm armatei noastre mijloacele tehnice reclamate de progresele timpului și **să umplem magaziiile și depozitele.**

Jertfele mari trebuie făcute azi , pentru a înzestra armata noastră ; aceste jertfe **trebuie făcute repede** pentru a putea câștiga timpul pierdut .

Voi cere aceste jertfe țării .

Numai prin mari jertfe materiale azi, putem evita mari jertfe de sânge, mâine.

Vom crea un fond extraordinar pentru dotarea armatei ,

care va fi alimentat din **venituri speciale** și , la nevoie, de **o contribuție generală a țării.**

Sunt convins că , în această acțiune, **vom fi sprijiniți de țara întreagă "**

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▫ Cultura

▫ Lichidarea analfabetismului

[LD : în atenția dr. Angelescu]

" O mare și hotărâtoare efortare va fi făcută pe tărâmul cultural .

Acolo stă în fața noastră , ca o remușcare și , în același timp, ca o amenințare , problema analfabetismului .

Este inadmisibil să mai tolerăm situația de astăzi ;

analfabetismul trebuie lichidat . Pentru atingerea acestui scop, o adevărată cruciadă va fi întreprinsă de falanga învățătorilor noștri , care nu vor avea odihnă până ce nu vor fi răspus la această mare chestiune a timpului.

" Jertfele țării pentru cultură trebuie revărsate asupra lumii satelor , unde grabnic trebuie ridicat un puternic baraj împotriva exodului spre orașe .

" Stăm astăzi în fața unei condamnatoare anomalii :

la orașe sporește armata șomerilor intelectuali și la sate crește armata analafabeților !

" Numai politica școlară condusă de marele animator dr. Angelescu , va suprima această anomalie iar analfabetismul va fi combătut de corpul nostru învățătoresc cu îndârjire , până la complecta lui dispariție"

Gh. Tătărescu / 23 aug. '34

▫ Solidarism social

▫ Asistența și protecția socială

[LD : în atenția lui I. Nistor , dr. Costinescu]

" O ultimă și deopotrivă de importantă activitate creatoare va fi întreprinsă , în acest ciclu de guvernare , în domeniul politicii sociale.

" Lupta împotriva mizeriei , sub deosebitele ei forme, și acțiunea de asistență rațională și eficientă , va lua un nou aspect și va primi o nouă organizare .

" Inițiativele particulare care activează și azi cu atâta altruism , vor primi un nou imbold și în lumea orașelor , unde lipsa și suferința sunt mai mari , opera de asistență și de ocrotire își va lărgi câmpul de acțiune.

" Ultimele crize economice , care au bântuit și bântuiesc și azi și în țara noastră , au sporit numărul celor cari cer sprijin și ajutor ;

colectivitatea nu poate refuza acestor învinși asistența ce le-o impune legea solidarității care stă la baza societăților moderne . Și în această direcție drumuri noi trebuie croite în legislația și în moravurile țării noastre . Și vor fi ! "

[LD : cu acest capitol, termină expunerea privind sarcinile guvernării]

Gh. Tătărescu / 23 aug. '34

▫ Atmosfera politică internă

▫ Ofensiva anti- liberală

" Executarea acestui program , reclamă pace și ordine.

La rândul nostru , noii cerem țării să ne dea răgazul necesar pentru a ne îndeplini misiunea. Țara - țara sănătoasă, dornică de muncă și de propășire - ne-a făgăduit acest răgaz și ne-a acordat întreaga ei încredere .

" Împotriva noastră se ridică numai cohorta profesioniștilor agitației și ai aventurei , pândind evenimentele , speculând durerile și lipsurile ;

împotriva noastră se ridică numai specialiștii demagogiei, gata să-și vânture făgăduielile și formulele ațățătoare și cari se pregătesc să pornească o nouă ofensivă.

Preludiul acestei ofensive , îl simțim.

Înregistrăm de câțeva vreme un val nou de neastâmpăr și de agitație , care periodic tulbură opinia publică

"Această nouă agitație a fost provocată de o discuție asupra revizuirii Constituției, iar acum, în urmă, de o ofensivă împotriva aplicării măsurilor excepționale.

" Socotesc necesar ca , cu prilejul acestui examen al situației generale, să mă rostesc definitiv asupra lor "

[----- urmează opinia despre Constituție și legile excepționale -----]

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▫ Revizuirea Constituției ?

[LD : Revizuirea Constituției se pune și... ea se va face - cum se va face - în 1938.

Tătărăscu are dreptate , privind deficiențele și lacunele Constituției ;

are dreptate privind opoziția față de substratul năzuințelor țărăniste .

Accentul pus pe voința regală - constituțional , altfel - va facilita apetitul dictatorial a lui Carol ;

Iar agitațiile extremiste și conjunctura internațională vor constitui mediul politic în care

va crește curentul revizuirii ... în sens nedemocratic. Cine a contribuit la asta ?

Care sunt vinovații morali ? Eu am mai scris-o în cartea mea ...dar acum urmează să o detaliez .]

" Desigur că Constituția noastră , ca orice lucrare omenească,

are lacune și imperfecțiuni , cari s-a vădit de altfel cu prilejul aplicării ei.

Senatul...

" Imperfecțiunile și lacunele acestea , privesc mai cu deosebire structura Senatului .

Alegerea senatorilor de către Colegiile comunale și județene s-a dovedit nefastă

pentru independența și continuitatea vieții administrative locale ;

iar alegerea senatorilor prin sufragiu universal , redus prin condițiuni de vârstă,

nu a dat rezultatele sperate .

Pe de altă parte , senatorii de drept, tind să înăbușe numărul senatorilor aleși .

Subliniez în treacăt numai câteva din principiile de bază ,

care nu dau Senatului puțința să fie acel corp ponderator visat de primii noștri constituuanți.

Dispozițiuni perimate sau insuficiente ...

" De sigur, așezământul nostru fundamental cuprinde dispozițiuni cari s-au dovedit

, în practică , insuficiente pentru a asigura adaptarea vieții statului la nevoile vremurilor ;

după cum alte dispozițiuni , reclamate de aceste nevoi, lipsesc.

" În ce moment și cum ar trebui făcută această revizuire ?

" Am spus, încă din ceasul în care chestiunea a fost dezbătută în presă,

că guvernul are în acest moment alte preocupări.

Avem încă în fața noastră probleme de refacere economică și financiară nerezolvate ;

aceste probleme trebuie să absoarbă toate eforturile noastre .

Varianta PNT , Mihalache : revizuire !

Totuși problema este pusă și agitată ! Partidul Național-țărănesc , prin glasul șefului său

[Mihalache] a anunțat în repetate rânduri necesitatea revizuirii constituționale ,

în vederea posibilităților organizării < Statului Țărănesc > .

Vom cunoaște , în scurt timp, [urma congresul PNT] în ce constă această nouă organizare .

Din ceea ce se poate cunoaște până acum, rezultă că marea reformă anunțată

este inspirată din faimoasele proiecte constituționale

elaborate în primii ani ai " țărănismului "

și la care credeam că partidul național-țărănesc a renunțat pentru totdeauna .

Suprimarea Senatului sau reducerea rolului Senatului , anunțate de d. Mihalache , constituie semnul acestei mentalități.

Varianta PNL

" Împotriva unei revizuirii având drept bază asemenea năzuinți,

partidul nostru trebuie să ia poziție.

Nu trebuie să uităm că noi suntem autorii Constituției României Mari

și că problema revizuirii nu ne poate lăsa indiferenți ;

de aceea trebuie să urmărim de aproape manifestările opiniei publice ,

îndrumându-le și pregătindu-le astfel încât , de pe acum, să înfrângem

orice ofensivă pentru o revizuire constituțională cu caracter demagogic.

" De altfel, o modificare a Constituției ,

nu se poate face **decât cu consimțământul Coroanei și în deplin acord cu ea, și numai pe căile indicate de Constituție însăși.**

" Față de această îndoită garanție , putem să urmărim liniștiți executarea programului nostru de guvernare , rezervându-ne libertatea de acțiune pentru momentul în care **problema revizuirii Constituției va fi pusă oportun și util,** pentru dezvoltarea statului nostru . "

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▫ Măsurile excepționale

▫ Starea de asediu, cenzura

" O campanie de agitare se duce , deopotrivă, pentru **ridicarea măsurilor excepționale.** Nu am nici o dificultate să **declar** - am spus-o **la Timișoara și dl Brătianu și eu - că cine dorește ca aceste măsuri să fie ridicate** cu un ceas mai curând , **este guvernul însăși.**

" Măsurile excepționale **nu au fost , nu sunt** pentru nici un guvern , un titlu de glorie și de mândrie ; ele nu ridică și nu întăresc **nici creditul regimului care le aplică și nici creditul țării .**

" De aceea, nu cred să fie om cu conștiința răspunderii trează , care să adopte cu inima ușoară **regimul de excepție** , sau , dacă l-a adoptat , să nu dorească **grabnica lui ridicare .**

" Trebuie însă să constatăm - și sunt în măsură să o constat - că **focarele de tulburare și de nevroză** , care ne-au silit să introducem regimul excepțional , nu sunt , încă , toate stinse.

" Opera de terapeutizare începută **nu este încă sfârșită .** De aceea, **nu ași putea încă hotărâ azi ridicarea măsurilor excepționale ,** căci prefer să fiu acuzat pentru **exces în exercițiul autorității .** **de cât pentru slăbiciune în practica ei .**

" Nu o voi putea face **decât în ceasul în care nevrozele vor fi tămăduite .** focarele de agitare extirpate , și pasiunile potolite ; în acel ceas , măsurile excepționale vor cădea în desuetudine prin dreapta judecată, bunul simț și spiritul de înțelegere pe care cu toții voim să le vedem triumfând în acsat ceas. **Până atunci, eu nu voi fi omul care va dezarma brațul țării. "**

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▫ Coroana - "forțele oculte "

▫ Campanii de defăimare și diversiune

[LD : în ce-l privește pe Tătărăscu, una din două : **ori era** , pe atunci, **de bună credință,** și atunci diatriba lui este legitimă , **ori devenise** , dinainte sau după asasinarea lui Duca, "**omul regelui** " ... și atunci atinge culmea perfidiei !

Aceste "**legende**" vor constitui **stigmatul** care va întovărăși **camarila regelui Carol** , în timpul vieții și în posteritate .

Atenție LD ! cred că trebuie să clarifici câteva "**etichete**" , în ce privește monarhia.

În interbelic , **monarhismul este un fapt incontestabil.**

Mai degrabă se poate vorbi de "**anti -carlism**" sau "**pro-carlism** " ; și în orice caz, **aceste curente de simpatie sau adversitate nu poate fi pus exclusiv pe seama Coroanei,** ci el trebuie împărțit între **purtătorul ei și sfetnici.**

Din acest p.d.v., **perioada 1930 - 1937 , este o serie pilduitoare .**)

" Vorbind de **izvoarele de neliniște și de agitare** cari tulbură acțiunea guvernului pentru

refacerea țării , nu pot să nu amintesc de unele noi tentative de subminare îndreptate împotriva guvernului și cari nu se opresc nici la treptele Tronului .
Voi stărui asupra acestor manifestări.

De un rând de vreme, **funcționează câteva oficin**e care sistematic pun în circulație **zvonuri și legende** cu scopul de a crea o atmosferă de confuziune în jurul Coroanei.

" Lungă și variată este seria acestor legende și inepuizabilele resursele imaginației autorilor lor.

Când m-am înapoiat din străinătate [11- 15 iul., Paris] , acum câteva săptămâni, în drumul de la frontieră către Capitală, un fruntaș al vieții noastre politice [?] a venit să-mi spună că are informații potrivit cărora , **de acord cu Suveranul**, voi face **schimbarea Constituției** pe cale de **Decret** , în iua de 1 august !

Acest zvon de nebunie nu este un fapt izolat .

Sistematic se făuresc ,se colportează, și apoi se popularizează **< informațiuni >** și **< știri autentice >** , toate perfid ticluite și meșteșugit vânturate , formând la olaltă - deformat de optica populară - o rețea de **< legende >** pe cât de absurde , pe atât de înveninate .

Da , sunt oameni cari și-au făcut o specialitate în a porni **campanii de defăimare împotriva Coroanei** . Campanii interesate .

Autorii lor caută să-și refacă o popularitate pierdută , speculând credulitatea , ignoranța și sensibilitatea morbidă cafenelei.
Ei inventă și mistifică ; ei alterează zilnic realitățile și adevărul , și, pentru a justifica lipsurile și păcatele lor în guvernare **ei au făurit legenda < forțelor oculte >** .

Campanii infame , cu mijloace perfide , cu scopuri inavuabile !

Campanii de sfidare căci ele **violentează simțămintele țării !**

Campanii criminale , căci sunt făcute **cu scop de diversiune !**

Ideea monarhică...

"Este , poate, ceasul să reamintim celor care au uitat-o ,

că **ideea monarhică** constituie **temelia Statului nostru**.

Cu **structura sa specifică**, cu atâtea tradiții primejdioase de instabilitate , înapoi , și cu atâtea dificultăți și amenințări , înaintea ,

Statul nostru întregit nu poate dăinui fără așezământul monarhic.

În acest moment de dezvoltare istorică , **Statul nostru se confundă cu Monarhia**

iar **eclipsa ideii monarhice** ar însemna **primejduirii unității Statului ;**

subminat de atâtea **forțe centrifugale** ,

liberate de **stavila de rezistență ce le constituie ideea monarhică**.

Replică- amenințare lui Maniu și altor...

" De aceea, **toate atacurile cari slăbesc** , direct sau indirect , **prestigiul sau autoritatea Coroanei, slăbesc prestigiul și autoritatea statului**.

Adevăruri fundamentale , care trebuie împrăștiate la începutul banchetelor , în mintea celor pe care îi orbesc patimile , rancunile acumulate sau durerile egoismului înfrânt - [LD :sic ! fără predicat]

Le reamintesc în acest ceas, din locul de grea răspundere în care stau,

făcând atenți pe **toți acei cari prin atitudine sau cuvinte** ,

caută să creeze o atmosferă neprielnică Coroanei ,

că acțiunea la care se dedau îi face **complici cu vrăjmașii neamului nostru**

și că , în consecință , **reacțiunea guvernului împotriva lor,**

nu poate fi decât reacțiunea împotriva acestor vrăjmașii "

Monarhismul PNL ...

"Nu din **considerații subversive** izvorăsc hotărârile noastre ,

căci **noi ne slujim Coroana** cu loialism , fără lingușire , cu devotament , fără slugărnicie.

"Suntem cei care ne-am raliat cei din urmă la actul Restaurației ;

dar o dată raliați, noi înțelegem să **ne slujim regele cu aceeași credință**

cu care **înaintașii noștri și-au slujit** , o jumătate de veac, **pe cei doi Mari Regi** , de numele cărora se leagă **făurirea României moderne** .

Noi călcăm pe drumul **acelorași tradiții , împlinindu-ne cu pasiune datorია.**"

Prevenire și reprimare...

" În îndeplinirea acestei datorii , noi **facem apel** la întreaga suflare a țării, să pornească **o acțiune necruțătoare** împotriva celor cari, pentru calcule mărunte și interesate, încearcă **să învenineze sufletul poporului nostru.**

Împotriva acestor otrăvitori trebuie mobilizate toate conștiințele românești , iar **partidul nostru , care s-a identificat** de-a lungul istoriei contimporane **cu țelurile Monarhiei** , are datorია să pornească fără întârziere , **ofensiva împotriva cavalerilor defăimării ."**

" Guvernul , în ceea ce-l privește , va ști să-și îplinească datoriile.

Împotriva acestor noi semănători de ură ,

nu va ezita să aplice **toată rigoarea măsurilor de prevenire și reprimare .**

Vom ști să asigurăm , astfel, liniștea, și vom continua **să ne realizăm programul. "**

Gh.Tătăărăscu / 23 aug.'34

▣ **Politica guvernului = Politica de culmi**

▣ **Ordine , disciplină , muncă.**

" **Politica de realizare și de construcție** trebuie așezată definitiv în locul **politicii de agitare și de ațătare. Țara aceasta a suferit destul de pe urma agitațiilor demagogice** - azi este ceasul muncii în ordine și disciplină. **Suntem păzitorii acestui ceas. Să ne facem datorია !**

" Soarta a voit să fim chemați să guvernăm în cel mai greu moment în care a avut să guverneze un partid. **Misiunea noastră ,** plin aplicarea răspunderilor, **este o misiune istorică.** Avem de înfăptuit , prin acțiunea unui partid, **o operă cu caracter național.**

Deci **nu aplauzele ieftine ale popularității trecătoare ,** **ci recunoștința de ultimă oră a unei țări oprită de pe drumul pierzării ,** va fi obiectivul acestei acțiuni.

Politica de culmi - iată politica pe care guvernul al cărui sprijin sunteți , vă cheamă să o realizați , înlăturând cu el toate obstacolele , și învingând cu el toate adversitățile "

Gh.Tătăărăscu / 23 august .'34

21 b) **Dinu Brătianu : ridicarea stării de asediu și cenzurii !, Arad , 8sept.'34**

("Adevărul" , 9 sept.'34)

[**LD : remarcă faptul că Dinu Brătianu își continuă turneul în Ardeal , parcă dorind să cucerească lumea de peste munți cu mesajul liberal. Este și un fel de a-și onora funcția de șef al partidului aflat la guvernare , încât nu i se poate reproșa că ... stă deoparte sau că sabotează. Dimpotrivă .]**

La Arad, peste **5 000 de oameni** , participă la o mare adunare populară.

După ce au vorbit liderii locali - **Iohan Cloch, N.Popescu -Păușești,**

dr.Giovani și Gh.Cipăianu, a luat cuvântul Brătianu .

Brătianu / 8 sept.

PNL a dat țaranilor **unirea țării, pământul și votul.** Acum adat conversiunea datoriilor .

" **Vă mai trebuie o situație economică bună și o administrație cinstită .**

Primul nostru ministru este un om inteligent și care are dorința de a face bine.

Eu, ca șef de partid, am o mână și o gură mai liberă decât șeful guvernului și deci pot spune lucrurile mai pe șleau .

Guvernul urmărește liniștea țării și va face o lege care să asigure această liniște .

În același timp însă **noi îi cerem să ridice starea de asediu și cenzura .**

Guvernul are însă responsabilitatea liniștii țării . "

Dinu Brătianu / 8 sept .'34

21.c) Valeriu Pop* (ardelean , în PNL) , 2 sept.- 7 oct ' 34

(Valeriu Pop, Amintiri politice , 1936-1945, Editura Vestala, București, 1999)

[Notă* .Valer Pop -----

Fost național-ardelean (ramura greco-catolică) ; fost partizan cuzist ; fost independent expectativ ; fost iorghist (Iorga l-a făcut ministru Ardealului) ; fost argetoianist (ministru al Justiției) ; avocat provincial , arivist.

După căderea gov.Iorga -Argetoianu , a balansat între **G de F - Maniu - Gh.Brătianu** .

După căderea gov.Vaida , și-a depus candidatura ca "independent " pe lista unui văr liberal, ajungând în Parlament .

Descoperind jocul "**grupului H**" , a căutat să-l submineze pe șeful liberalilor ardeleni, Al.Lepădatu ,ca preț al unei șefii .

A izbutit: este ministru de stat ! (Cf. "Parlamentul românesc" , 6 oct.'34)

[LD : cu nici o prejudecată la adresa acestui ardelean , pe care îl consider dornic de ascensiune, și animat de rezolvarea unor tensiuni ...

Dintre multele jurnale, el oferă cel mai ușor prilej de a se dezvălui **culisele politice** .

Mă gândeam , însă, cu acest prilej , doar la câteva lucruri :

- **Cu câți oameni politici proceda Regele la fel** , pentru a fi informat, pentru a influența , pentru a manevra , pentru a stăpâni . Aceasta era camarila ?
- **De ce era răspândită credința că ardelenii** - spre deosebire de regățeni - **erau mai sobri, mai discreți, nu erau puși pe bârfe, pe sforării ?**
Am suficiente dovezi că , la o eventuală cântărire, talerul s-ar echilibra perfect ! .
- Cât de **metodic și perseverent era Carol** în a cunoaște culisele politice, verigile slabe, atmosfera , și , mai ales, de a-și câștiga -cultiva "**oamenii lui de încredere** " ,
- De data aceasta , **ținta era: câștigarea simpatiei ardelenesti , știrbirea ponderii PNT, cultivarea lui Vaida , izolarea -contracararea, anihilarea lui Maniu** ;
- Între vizitele Regelui la **Cluj** (7 sept) și **Lugoj** (7oct) , Ardealul pare " pacificat " ;
- Încearcă să influențeze și stările de tensiune din PNL(mai ales **apropierea Dinu - Gh.Brătianu**) , cu care Regele nu mai era de acord.
- **Într-o lună, Valeriu Pop ajunge " ardeleanul nr.1 " acceptat** ca atare **de ardeleni** (amici, oportuniști, adversari) , **de Tătărescu** (care îl va introduce în echipa ministerială, în pofida opoziției "veteranilor" ardeleni din PNL , mai ales a lui Lapedatu) , **de liderii partidelor mici** cu influență la rege (Lunian, Argetoianu) și **de Rege** (al cărui " consilier" intim devine , pentru multă vreme)

Valeriu Pop / 2 sept.'34

▣ Cursa Feleacului, Cluj

▣ Favorit regal.

Cursa Feleacului. **Regele la Cluj**. Mă duc la **gară pentru întâmpinarea Regelui**.

Îndată după sosire, sunt **invitat de E.Bianu la dejun , în vagonul regal**.

Pe coasta de la Feleac, sunt **poftit în tribuna regală, spre dezolarea câtorva amici din Cluj**.

La dejun sunt **așezat în stânga Regelui**, iar după ridicarea mesei, sunt **poftit într-o audiență de către Rege**, prin g.ral Ilasevici.

Ancheta Skoda ...Maniu ...

Regele mă întreabă de rezultatele obținute și de cele probabile. [**ancheta Skodei**]

Îi motivez necesitatea anchetei suplimentare și obiectivele ei.

Conchid pentru scoaterea din cauză a lui Maniu : pentru vinovăția lui **nu există nici o probă serioasă** , iar răspunderea politică o are numai față de Rege și Parlament .

Regele este mulțumit și îmi comunică :

1) **nu se poate ca ancheta să scoată la iveală vinovați numai din rândurile oștirii** , iar **politicienii și civilii să iasă basma curată** ;

2) ar fi o greșeală să fie dat cineva în judecată fără temeinice dovezi

și cu perspectiva de a fi achitat ;

3) vrea **sanctiuni serioase**, deci nimeni să nu fie acoperit,

însă **nu este admisibil să fie implicați nevinovați** ;

Toate acestea **se referă și la Maniu** , față de care **nu are nici o pornire de răzbunare** sau **dușmănie** . Iau act cu satisfacție de aceste admirabile și luminoase sentimente regale.

Atmosfera Ardealului...

Regele mă întreabă de **situația din Ardeal** , în general, și de aceea a **național-țărăniștilor**, în special . **Îi arăt situația ca fiind serioasă, însă nu disperată.**

Îi schițez Regelui **programul meu de acțiune, convenit cu Tătărăscu** :

1) **Realizări de guvernare de ordin material** ;

2) Satisfacerea exigențelor personale , **fără distincție de credință politică** ;

3) **Tratament egal pentru biserica unită** ;

4) **Propagandă** sistematică prin viu grai și presă ;

5) **Primenirea administrației și a cadrelor liberale** cu elemente de seamă și simpatice opiniei publice .

Arăt Regelui că **doresc menținerea lui Lapedatu la guvern**, deoarece mă interesează fondul , nu forma .

Expun că sunt în situațiunea de a angaja lupta cu Maniu , însă exclusiv **pe teren politic, leal și civilizat** , **fără acțiuni de ponegriri sau violente de limbaj** .

Dacă voi avea mână liberă , prin realizări efective și propagandă adecvată, sunt sigur că **voi schimba atmosfera greoaie și ostilă din Ardeal**, și **răspund de rezultat , cu corida mea politică !**

Situația din PNȚ....

" Expun **situația din PNȚ** ca fiind **serioasă pentru Vaida și favorabilă lui Maniu**, datorită **inertiei vaidiștilor și acțiunii intensive dezvoltate de maniști.**

Regele spune că a avut **informații contradictorii** : unii arătând situația ca aproape pierdută (Tilea etc) , și altele cu totul optimiste (Tătărăscu)

A înclinat să creadă că **adevărul este la mijloc**, părerea mea îi întărește în această convingere.

Misiune pe lângă Vaida ...

Regele mă întreabă de **misiunea pe lângă Vaida** . Îi arăt în ce constă **misiunea mea** :

1) **acțiune paralelă pentru apărarea ideii monarhice și a autorității Suveranului** ;

2) **sprijin moral și material din partea guvernului** ;

3) **pregătirea formulei de succesiune Vaida** ;

4) libertatea de acțiune **opozitionistă (normală) pentru grupul Vaida** ;

Regele spune că **ar fi satisfăcut** dacă s-ar putea face **înțelegerea pe aceste baze**

și mă autoriză să-i transmit **salutări călduroase** ;

Audiența a durat o oră și jumătate, a întârziat cu o oră cursele , **a făcut senzație** printre invitați, care s-au grăbit **s-mi facă curte toată după masa** , într-un mod propriu **lichelelor** și mai apoi **în cercurile clujene**. Seara, , **la banchetul de la Auto-Club**, am fost așezat , la dorința Regelui, **în dreapta Marelui Voevod** " [-----]

Valeriu Pop / 5 sept.'34

▣ În vizită (misiune) la Vaida

▣ Oferta lui Tătărăscu, mesajul Regelui...

▣ Raporturile Vaida –Maniu

Seara , la orele 9, fac **vizita de conveniență lui Vaida-Voevod**. După o scurtă introducere, **schițez misiunea primită de la Tătărăscu** , **rezultatele anchetei Skoda**, **mesajul Regelui**, **planurile de viitor**, etc.

Îmi arată la rândul lui **raporturile încordate cu Iuliu Maniu**, **acțiunea de clarificare în PNȚ**, mă informează de **zvonurile lansate de maniști**

că **Regele a venit la Cluj** numai pentru a se vedea cu mine, și **a pune la cale asasinarea morală a lui Iuliu Maniu** , în cadrul anchetei suplimentare [**Skoda**]

Dezmint în modul cel mai categoric **aceste zvonuri fanteziste** și lipsite de orice temei ; dimpotrivă, **îl asigur că Maniu va fi scos din cauză.**

Mă felicită cu această atitudine, cu care este perfect de acord.

Îmi exprimă **aprecierea sa fără rezerve** pentru **calitățile mele** și pentru **sinceritatea** felului meu de a fi. **Mă califică întâiul om politic din generația următoare generației istorice.**

Maniu - Vaida...

Înainte de a-mi da răspunsul, îmi cere voie să-mi arate **evoluția raporturilor sale cu Maniu** , în **ultimii 5 ani**, ca să mă pot convinge de sinceritatea sa, și de justificare a atitudinilor sale. **Îmi vorbește apoi 3,1/2 ore** asupra acestor raporturi, care au ajuns **de la o prietenie fără margini** , **la o adversitate ireconciliabilă** .Îmi arată , în amănunte, **toate înjosirile**, toate **intrigile** și toate **calomniile, a căror victimă a fost el și familia sa**, mergând până a-l arăta **ramolit și dominat de legăturile sexuale cu d-na Tillea și d-na Șerban**. Îmi arată **lipsa de orice sinceritate față de el a lui Maniu**, și conchide că **o refacere a prieteniei personale și politice cu Maniu este cu neputință pentru totdeauna**, și e hotărât de a duce lucrurile la o clarificare .

MSRegele... camarila...

" Îmi vorbește apoi **despre Rege** cu multă **căldură și multă dragoste** , cu toate că ar fi fost **tratat [...] LD : autocenzură în text] odată.**

Deplânge nestatornicia Regelui în momente hotărâtoare și arată **inconvenientul ce-l prezintă legăturile cu d-na Lupescu** , pentru a **putea contacta cu eficacitate acțiunea manistă** , pe care o crede **primejdioasă pentru Țară și, deci, Moonarhie**. **Regele trebuie însă să dea un ajutor eficace devotaților săi**, prin **înlăturarea unor elemente ce îi fac un rău serviciu** .

Îmi recunoaște că **adeseori a fost pe punctul de a izbuti în ce privește anturajul**

- zis **camarilă** - **însă Maniu și oamenii săi au zădărnicit** , în momentul hotărâtor , prin **ieșiri necugetate care au jignit orgoliul firesc al Suveranului**, că , **deci, ei poartă vina principală** dacă unele situații nu s-au putut ranja. Speră , **însă, ca în viitor se va izbuti.**

" **Îi arăt că și suveranii sunt oameni** , **deci nu sunt exceptați de a greși**. **Greșeli sau legături sentimentale încă nu au împiedicat pe nici un suveran de a fi un mare domnitor**, dacă a avut calitățile cerute.

Regele nostru este un suveran excepțional, gândurile și îndemnurile lui **minunate nu au putut da încă rezultate** din cauza **mediocrității colaboratorilor** indispensabili; **este de datoria noastră** , al celor ce-l iubim și îi suntem devotați **dezinteresat și din convingere**, **de a-i facilita sarcina grea** și a-i **înlătura din cale obstacolele artificiale** , pentru ca **să poată face tot binele ce-l vrea** , Țării și neamului.

Mihalache...

" Îmi răspunde că , în principiu, **acceptă toate sugestiile și propunerile** ce i le-am făcut în cadrul misiunii mele, și **este gata de a trece la discutarea detaliilor** , **îndată după ședința Comitetului Executiv.**

Are îngrijorări în ce privește această ședință, din cauza lui **Mihalache** , având teama că **acesta va trece de partea lui Maniu** .

" **Pe Mihalache îl crede incapabil de a conduce partidul și destinele țării**, **preocupându-l veșnic doar electoratul** .

"Îmi atrage atenția că **maniștii au lansat zvonul că în timpul anchetei Skoda** , **mergeam în fiecare noapte la Palat**, pentru a primi instrucțiuni și că **Regele a venit la Cluj** , numai **pentru a se vedea cu mine și a pune la cale asasinarea morală a lui Maniu** ...

Îi arăt **cât este de josnică această manevră.**

Întrevederea a luat sfârșit la ora 4 dimineața. "

Valeriu Pop /

7.sept. **La Șimleu** (sfințirea catedralei din Zalău).Acasă la **Emil Labonțiu**, acordă un interviu ziaristului Alex.Kretsch (" Szabadsag") - mersul anchetei Skoda - negând intenția de a-l distruge moral pe Maniu.

8-9sept. **Serbările din Zalău.** " **Sunt obiectul unor calde manifestații de simpatie** la ședințele

Congresului, unde țin cuvântări foarte aplaudate ."

12-14 sept. Pleacă spre București .Interwiev-ul dat lui Kretsch , preluat abuziv (cu niște " strâmbe") de "**Adevărul**" și "**Dimineața**" , face valuri în lumea politică, inclusiv la PNL și guvern, încât Valeriu Pop este silit să dea desmințiri și să facă precizări.Tătărăscu este mulțumit **15 -18 sept.** Discută **cu g-ral Ilassevici** toate chestiunile care ar putea interesa pe MSR ; discută **cu Tătărăscu** (acasă) despre **mersul anchetei Skoda** și despre modalitatea **de a-l contracara pe C.Dimitriu** (președ.Comisiei) deoarece provoacă tensiuni.

A doua zi, **Dimitriu îi arată o telegramă** prin care **era chemat la Rege ...** și-l ruga **să preia președinția Comisiei**, pentru că el trebuia să se pregătească .

Valeriu Pop / 21 sept. '34

▣ **Audiență la Rege.**

▣ **Mersul anchetei Skoda**

▣ **Continuitatea guvernării**

[**București .Expoziție - târg , în prezența Regelui.** Gral Ilassevici îi comunică că **Regele vrea să-l vadă în cursul zilei.** La 4,30 îi comunică telefonic ca la ora 18 să treacă pe la el , **în haine de stradă .** Deci întâlnirile iau un aspect " discret" , informal...]

"Regele mă va primi fără ceremonie, fără protocol . Expun Regelui motivele **interwievului .** **Suveranul îmi mulțumește pentru modul și tactul cum am știut să servesc Coroana .**

Skoda ...

Îl pun pe Suveran la curent cu mersul anchetei , arătându-i **vinovățiile** ce se desprind (Cihosky, Madgearu, Mihai Popovici - intervenția la Consiliul de Război)

Demonstrez că Maniu nu poate fi dat în judecată ,

fiind complet acoperit cu adresa dată în chestiunea prețurilor ,

însă, chiar dacă ar exista o umbră de îndoială sau o vină reală în sarcina lui Maniu , **Regele României nu poate admite darea în judecată și compromiterea** **aceluia care a fost făuritorul unirii Ardealului cu Țara Mamă.**

Regele este satisfăcut de expunerea mea, accentuând , însă,

că **nu se poate să fie dați în judecată numai membri ai armatei ,** că nu dorește cruțarea nimănui , însă **nu poate admite** procedarea cu ușurință , deci **crearea de martiri.**

Guvernul ...

" Îmi arată că **este mulțumit** , în general, de **guvernarea Tătărăscu** , că , după prevederile omenești, **nu întrevede nici o schimbare** , că **depinde exclusiv de noi ca guvernarea să dureze cât legislatura , chiar și mai mult** , că e nevoie doar de **primenire echipei** , care va urma în curând și că **contează pe mine pentru acțiunea ce i-am expus.**

"Câștigarea " Ardealului ...

" **Asigur pe Rege de tot devotamentul meu,** și îmi permit a-i arăta că **va avea deja la Lugoj un început de dovadă de ceea ce pot să obțin** ca rezultat prin acțiunea preconizată de mine.

La despărțire, **Regele** îmi spune foarte afabil : **< La revedere, la lucru ! >**

Valeriu Pop / 22-28 sept. '34

▣ **Ancheta Skoda**

" **Ancheta continuă în condițiuni normale și cu rezultate pozitive. Toți membrii Comisiei, inclusiv național-țărăniștii,** îmi exprimă , în particular și în ședință publică, **omagiul lor pentru tactul și obiectivitatea de care am dat dovadă.**

Lucrările Comisiei se încheie , urmând numai **redactarea , discutarea și votarea raportului. "**

Valeriu Pop /

30 sept. Satu Mare

Deși Alex.Lapedatu a dat dispoziții la **liberali să nu asiste la conferința mea,** **drumul se transformă în triumf,** pretutindeni sunt **salutat în gări,** iar la Satu Mare sunt întâmpinat de toată suflarea românească, cu **flori, drapele și cuvântări.**

Conferința are un efect formidabil , publicul (cca 3.000) mă **aclamă frenetic** în picioare .

Seara , la banchet , reprezentanții partidelor de opoziție , alături de liberali, mă omagiază ca pe cel mai de seamă om politic al generației mele din Ardeal, de care se leagă speranțele tuturor, fără deosebire de credințe politice. " [-----]
1.oct.'34 spre București

Plec la București. La Sinaia, d-na Cihosky ne vestește **demisia întregului guvern**. Sosit noaptea la 12 la București, **vorbec la telefon cu Tătărescu** , care îmi spune că **situația e bună**, și mă roagă ca a doua zi să-l stau la dispoziție , **în vederea constituirii noului guvern.**

Valeriu Pop / 2 -3 oct.'34

▣ În guvern !

" Dimineața la Casație. **Toată lumea mă felicită ca viitor ministru.**

Valer Roman caută să aibă oarecari explicații cu mine .Îi spun verde că s-a purtat în mod neal și neprietenesc față de mine, și, în același timp, nu și-a servit nici interesele proprii. Îmi cere o întrevvedere .I-o acord.
Îmi face declarații de devotament , pe viitor.

La amiază, îmi vorbește **Gheorge Tătărescu** , care mă roagă **să ne întâlnim după-masă**, să stăm de vorbă asupra **constituirii guvernului**. La ora 3, îmi telefonează **Franasovici** , care îmi spune că **Tătărescu a fost chemat la Sinaia, la Rege**, că se scuză, și că mă roagă **să aștept la ora 6 acasă, în frac, convocarea de a depune jurământul.**
La 6,30, sunt încunostiințat că seara la 8 plecăm la Sinaia, pentru a depune jurământul.
De la gara Sinaia, plecăm direct **la Castelul Foișor, unde, la ora 11 , depunem jurământul într-o atmosferă de solemnitate . "**

Generalul Ilassievici îmi comunică ultima modificare a **programului de la Lugoj** : la gară va vorbi primarul, la catedrală va predica **Nicolescu** , iar **la banchet, în locul lui Tătărescu, voi vorbi eu**, cuvântare la care **va răspunde Regele.**

Valeriu Pop / 5-7 oct.'34

▣ " Pacificarea " Ardealului

▣ Congresul AGRU

▣ Pregătirea , desfășurarea vizitei Regelui la Lugoj

[LD : jurnalul este de o sinceritate totală și foarte plastic.

Bucurie - reacții- savurarea vicoriei !]

4oct.Cluj . Sunt primit de foarte multă lume la gara din Cluj, deși nu am anunțat sosirea mea. **Primarul Drăgan**, foarte timid, dar **prezent** , **prefectul Dunca lipsește**.

Toată ziua sunt **asaltat de partizani și de prieteni** care se bucură de intrarea mea în guvern și mă felicită. **Întreaga opinie publică din Ardeal** , **inclusiv exponenții opoziției și ai minorităților**, își exprimă simpatiile personal , în public sau în presă.

Acest **val de simpatie este excepțional** , **mă recompensează** pentru neajunsurile ultimilor doi ani, și de cel mai bun augur pentru acțiunea mea politică.

5 oct. Lugoj. Plecarea la Lugoj. **În Teiuș** poftesc în vagonul meu pe **Valer Roman** și pe toți **membrii C.C** aflați în tren și alți **fruntași ai bisericii**.

La gară, ne așteaptă **mult public** , în frunte cu **arhiereul Boros** și cu președintele diacezan **Borlea, prefectul Curuțiu**, care , din timiditate sau nepricepere , **uită să rostească discursurile** pregătite și astfel **primirea CC pierde din solemnitatea uzuală**.

Constat , de la început, o totală **lipsă de organizare și o mare anarhie**.

Mă hotărâsc să **iau în mână organizarea**.

Congresul AGRO ...

Convoc, la episcopul Nicolescu, pe toți capii autorităților civile și militare.

Sedința CC se desfășoară în liniște și atmosferă de simpatie pentru mine.

Deși Maniu a dat cuvânt de ordine , după informațiile ce mi-ai parveni,

ca **să nu fiu reales** ca **președinte al AGRU -ului** toate indiciile sunt pentru **realegerea mea**.

6.oct. Congresul . Dimineața, liturghia, cuminecarea in corpore a tuturor frunțașilor mireni.
Ora 10, 30 : **deschiderea Congresului**. Țin o **cuvântare scurtă**, care a fost însă foarte aplaudată. Se ia o pauză .

Maestru de ceremonie ...

Conferința la episcop, cu autoritățile ; fixează **repetiția generală cu armata și poliția** în vederea menținerii ordinii și a manevrării maselor mari ;

Renunț la participarea **maselor la procesiune** , preconizez o participare mai redusă , dar ordonată (răspândite pe tot parcursul) . Episcopul îmi arată **predica omagială** , pe care o găsesc nepotrivită , **îi dau indicațiile cuvenite**.

Ora 4 : reluarea congresului AGRO .

Ora 5 : plec cu generalul la repetiție... Sper să iasă bine...

Ora 6 : **revine la Congres**, unde **dr.Tiberiu Mălai** tocmai rostea un **fulminant discurs contra Bisericii Ortodoxe** .La intrarea mea, lumea mă primește cu aplauze , dar ... **episcopul Mălai** stingherit de prezența mea, **termină discursul absolut nelalocul lui**.
Vieru Pop / 8.oct. '34 / Lugoj

▣ **Vizita Regelui.**

[LD : este vorba de un **intenționat for ecumenic ardelenesc** .

Planul lui Pop trebuie privit - ca intenție, cel puțin - sub câteva aspecte :
pe de o parte , "**cucerirea**" **ardelenilor , indiferent de etnie sau confesiune**,
(**prin participarea delegaților cultului catolic, calvin, reformat, mozaic**)
pentru **credință și lealitate față de Tron, de dinastie, de Rege ;**
pe de altă parte, **refacerea solidarității bisericilor naționale românești ,**
atragera simpatiiilor Bisericii Unite, pentru guvernul și partidul liberal
- receptat ca protegitor al Bisericii Ortodoxe - și , prin asta ,
diminuarea uneia din sursele de putere ale lui Iuliu Maniu.

Cât din acest plan era dorința lui , câtă profunzime a avut acea manifestare... este, discutabil. Dar , ca intenție... demersul lui a fost înțelept .]

Din zori de zi, începe să forfotească o **lume imensă** .(după informații ulterioare ,
18 trenuri a **60 de vagoane , a 3.000 de persoane** , au sosit din depărțări)
Fac o ultimă aruncare de privire , totul se prezintă bine . Plec la gară.

La ora 10 sosește Regele, cu **suita și membrii guvernului**.

La Biserica ortodoxă...

Regele este puternic aclamat pe tot parcursul , până la biserica ortodoxă , unde episcopul **prin participarea și a delegaților prin participarea și a delegaților** Lăzărescu îl întâmpină pe **Rege cu un scurt discurs, complet deplasat**
(are aerul de a reproșa Regelui venirea la serbare " unită ")

Regele face un gest de nemulțumire, apoi **intră în biserică** , de unde , după o **scurtă rugăciune** - public puțin - **pleacă pe jos , însoțit de suită și de guvern , la catedrala unită.**

La Biserica unită...

" Mulțimea face Regelui o manifestație delirantă , ce impresionează adânc.
La catedrală, este **întâmpinat de episcopi în odăjdii**, și își fac intrarea în sunetul **îmnelui regal**, **cântat admirabil de cele trei coruri**. **Nicolescu rostește predica omagială**,
cu **slab efect din cauză că nu o poate citi bine**.

Procesiunea...

" **Gheorghe Tătărăscu** își exprimă **nedumeriri cu privire la participarea Regelui la procesiune (probabil Lapedatu și mitropolitul Bălan să fi insistat...)**

Îi explic că, în mod normal, **nu poate supăra acest lucru pe ortodocși**
că **Regele e hotărât să participe** și că, în definitiv, **iau asupra mea toată răspunderea**.

De altfel, dacă vrea, poate să-l întrebe pe Rege. **Regele, întrebat,**
răspunde că **nu renunță la procesiune, decât dacă ar ploua cu găleata**.

La ora 12 începe procesiunea: **Crucea, fanfara și corurile, 60 de copii și fetițe** în costume naționale, **280 de preoți în odăjdii, episcopii și prelații latini, episcopii uniți,**
Sfânta Cuminecătură purtată de **episcopul Frentiu**, sub baldachin, **Regele sub baldachin,**
purtat de 8 mireni, între care eu, Valeriu Roman, Al.Borza , etc. **membrii guvernului.**
Comitetul AGRU -ului și al **Uniunii Mariane**.

Procesiunea e splendidă, toți bucuștenii rămân extrem de impresionați, copleșiți, iar Regele este foarte plăcut impresionat , fericirea i se poate citi pe față, văzându-se aclamat , cu adâncă reculegere cu care asistă lumea până la trecerea Sfintei Euharistii.

La intrarea în catedrală, Regele trece printre fetițele îmbrăcate în alb, și îngenunchiate pe două părți. Pe unii îi podidiseră lacrimile de emoție.

Banchetul la prefectură ...

Regele se retrage pentru jumătate de oră în vagon.La reântoarcere , este primit cu ropote de aplauze . La masă , ce are mai de seamă Biserica unită : cca 150 persoane.

Cuvântarea lui Valeriu Pop

< Sire, Majestatea Voastră a binevoit a onora cu Înalata Sa prezență , marea sărbătoare de azi, care este o afirmare impunătoare a forței spirituale și creatoare a națiunii.

În această duminică de toamnă târzie, s-au înfrățit din nou cele două biserici naționale : **Biserica Ortodoxă și Biserica română unită ;**

s-au înfrățit în entuziasta lor mărturisire de credință față de Tron și neam.

Între cele două biserici naționale , pot să fie diferențieri de dogme, în disciplină sau organizare .Una suntem însă , Sire, în dogma dinasticismului și în disciplina naționalismului. După cum, în trecutul vijelios de crâncene suferințe, cler și norod au mers mână în mână ,

au înfruntat cot la cot toate vicisitudinile până la împlinirea vremurilor :

unirea tuturor românilor , înfăptuită de în veci slăvitul Rege Ferdinand I cel Leal,

astfel și în prezent , cele două biserici naționale înțeleg

- la Augustul îndemn al Majestății Voastre -

să lucreze în frățească și creștinească armonie la așezarea temeliei spirituale care , singură , poate înlesni descătușarea tuturor forțelor creatoare ale națiunii și durarea solidă a vieții naționale între hotarele întregite.

Una vom fi și pe viitor, în vecii vecilor , slujind cu credință pe Majestatea Voastră

și nesfârșitul șir de vrednici urmași ai Majestății Voastre ,

în folosul strălucitului viitor hărăzit neamului românesc.

La afirmarea națională și creștinească de azi a românismului ,

participă cu toată căldura și Biserica Catolică de rit latin,

prin prezența activă a înalților ei prelați și a unei delegații de mireni reprezentativi.

Iau parte la sărbătoarea noastră și reprezentanții autorizați ai confesiunilor calvine ,

luterane și ai cultului mozaic. Când prin vorbă și fapte se face din nou mărturie în fața

lumii că minoritățile etnice și confesionale din România sunt devotate Tronului și Patriei ,

suntem în drept a sublinia semnificația acestei mărturii în Lugojul românesc ,

situat nu prea departe de granița apuseană.

Sire,

Această impresionantă unanimitate de sentimente dinastice și patriotice,

mă îndrituiește să arăt că populația provinciilor de peste munți,

cea din cuprinsul Ardealului, Crișanei, Maramureșului și din falnicul Banat ,

fără deosebire de limbă și confesiune ,

stă credincioasă în jurul Tronului .și, încrezătoare în înalta înțelepciune a iubitului ei

Rege, este gata la orice efort pentru opera grea de consolidare

și la orice sacrificiu întru apărarea granițelor pentru totdeauna intangibile.

Adânc mișcat de a putea da expresie acestor sentimente , stig din toată inima ,

Să trăiți Sire, Rege al consolidării noastre naționale !

Trăiască Măria Sa Mihai, Marele Voievod de Alba Iulia !

Trăiască Augusta Familie Regală !

Trăiască România întregită , una și în veci nedespărțită ! >

[Relatează apoi mulțumirea tururilor : a Regelui, a colegilor de guvern, abisricii ortodoxe, etc etc.

"Sunt mulțumit la extrem de serbările din Lugoj, pe care le consider ca încoronare a operei mele de 5 ani, tenace și sistematică , în același timp extrem de grea :

de a descătușa Biserica unită din lanțurile unui servilism fără rost și fără roade față de Maniu, de a conduce la o atitudine independentă în viața publică,

a-i crea **legături directe cu factorii de guvernare** și, în special , **cu Coroana**, și astfel a-i **reda autoritatea , importanța și simpatia ce i se cuvin** , potrivit glorioșului ei trecut și misiunii ei mari de viitor . În această misiune **am fost susținut , de la început și fără întrerupere , de mitropolitul V.Suciu** , în marginile ce-i îngăduiau boala , câte o dată și timid **de ceilalți episcopi** , înțeles și secondat **cu discreție de Roma**, prin Dolci și Valerio Valori "

Valeriu Pop /

21-23 oct..Cluj

În seara de 22 fac o **vizită lui Vaida -Voevod.**, cu care mă întretin cordial și fără rezerve.

Rămân cu convingerea că **Vaida nu mai crede în partide și așteaptă salvarea de la un guvern personal și autoritar .**

[-----]

24-26 oct.București

Acasă la Victor Antonescu cu **Franasovici, Dimitriu, Bentoiu, Alexandrini** discută **Raportul Skoda**. Se invocă mereu și cu totul deplasat părerile Regelui ;

se vede **tendința că dacă Maniu nu este trimis în judecată , nici Madgearu să nu fie tras la răspundere , ci numai Popovici și Boilă** , pe chestii lăturalnice **Combat acest p.d.v., ca nepolitic și nedrept.** [-----]

Discut cu Tătăărăscu care este împotriva dării în judecată a lui Madgearu , din motive politice , și pentru că **îl crede mai puțin vinovat decât Maniu .**

Protestez și pun la punct lucrurile , demonstrând vinovăția lui Madgearu .

Dacă în cazul lui Maniu interese dinastice și faptul că a prezidat actul unirii , pledează și justifică un act de clemență, **în ce-l privește pe Madgearu nimic asemănător nu se poate invoca.**

Nu admit ca alături de Cihosky să fie dați în judecată numai doi ardeleni.

[-----]

Valerian Pop / 27 oct.'34 Sinaia.

▣ **Dejun cu Iunian**

▣ **Audiență la Rege**

▣ **Consfătuire cu Tătăărăscu**

[**LD : este deosebit de mobil acest Valerian Pop . Nu știu cum să-l plasez : umblă de la unul la altul, este " omul ardelenilor" ? este " omul regelui " ? "omul lui Dinu Brătianu " ?]**

Fac o vizită lui **Grigore Iunian** care mă invită la micul dejun. Discutăm politică.

Îi cer părerea în **chestia Skoda** .Părerea sa rămâne neschimbată : **darea în judecată a lui Cihosky și Madgearu** , a căror vinovăție e mai evidentă și mai reală , decât a lui Maniu.

Discriminarea între Maniu și Madgearu o crede posibilă . Chestia Popovici -Boilă este lăturalnică . Am rămas foarte **satisfăcut de solidarizarea lui Iunian cu părerea mea.**

Iunian devenise adversar înverșunat al lui Maniu , era pe vremea aceea

consilier juridic al Palatului . Regele îl aprecia foarte mult, ar fi putut încerca cu oarecare șanse **influențarea Regelui pentru darea în judecată a lui Maniu .**

La orele 4,30 , audiența la Rege.

" Treceam la discutarea **afacerii Skoda**.

Expun **rezultatele anchetei și divergențele** de opinii din sânul guvernului , arătând cinstit toate argumentele. **Expun părerea mea și considerentele pe care mă sprijin.**

Conchid categoric la scoaterea lui Iuliu Maniu.

Regele, de la început și până la urmă, **împărtășește și aprobă părerile mele**, conchide clar și categoric : **lipsa de sancțiuni, înseamnă căderea guvernului**, oricât ar vrea Suveranul să ne susțină. **Nu admite ca pe chestia contractului să fie dat în judecată numai un ostaș, g-ralul Cihosky ; nu este oportun și politic a da în judecată pe Iuliu Maniu** , chiar dacă logica concluziilor ar suferi. **Deci, Iuliu Maniu să fie scos din cauză.**

Darea în judecată a lui Virgil Madgearu însă nu poate fi evitată.

Chestia **Mihai Popovici și Boilă** , oricât de interesantă, **este lăturalnică.**

Revin la **ideea unora că asta ar duce la solidarizarea PNT cu Madgearu**

și la eșecul acțiunii de destindere.

Regele se ridică de la masă , ripostând apăsat și categoric :

< Nu crede în această solidarizare , deoarece Madgearu este detestat în propriul partid ;

dacă , însă , această solidarizare s-ar produce,

ar fi ultima dovadă că sunt ticăloși de sus și până jos, și, în acest caz,

Suveranul nu mai vrea să știe de PNT, nici acum , nici în viitor, vreodată.>

lau act de păreri regale cu satisfacția că a consimțit în mod definitiv

la scoaterea lui Iuliu Maniu din cauză și-l felicit pentru acest gest regal. "

[-----]

Terecem la cazul Dinu Brătianu. Suveranul este ngrijorat din cauza informațiilor

că tratativele cu Gh.Brătianu ar fi aproape încheiate. Îi arăt toate informațiile ce le am

de la Bébé Brătianu , că Dinu Brătianu este pentru înțelegere cu Gh.Tătărăscu

, că cere numai să i se arate considerația la care este îndreptățit ,

că e gata chiar de a pregăti șefia viitoare a lui Tătărăscu că , de asemenea ,

este dornic să îmbunătățească raporturile cu " factorul constituțional" .

Regele îmi spune că dorește armonie în partidul liberal,

și Tătărăscu este bine să satisfacă aceste dorințe rezonabile.

Regele nu poartă nici un resentiment lui Dinu Brătianu , deși acesta , în mod ostentativ,

nu l-a felicitat , spre deosebire de toți ceilalți șefi de partid.

Îl va invita curând la o vânătoare , când se va putea crea o atmosferă mai cordială,

iar după aceea - la sugestia mea - îl va chema în audiență. "

[-----]

La ora 9,30 văd pe Tătărăscu Îi arăt impresiile mele și-i expun punctul de vedere principal și definitiv la care s-a oprit Regele în chestia Skoda.

Tătărăscu nici nu vrea să audă de darea în judecată a lui Madgearu

și crede că îl va convinge pe Rege să consimtă să fie dat în judecată doar generalul

Cihosky. Dacă nu va reuși, preferă soluția de a da în judecată întregul guvern

Maniu , în temeiul răspunderii solidarare. [-----]

Îi spun că, în orice caz, să se gândească la eventualitatea că nu îl va putea convinge pe

Rege, și să nu-și primejduiască situația de dragul lui Madgearu ,

care e păcătos, fiind unul din trinitatea sinistră Madgearu- Popovici - Lugojanu ,

îmi spune mereu că pe Madgearul îl crede nevinovat .

Atitudinea lui e inexplicabilă , mai ales după acțiunea de dușmănie a lui Madgearu

față de liberali , în cei 10 ani de opoziție . La mijloc trebuie să fie un aranjament ocult .

[-----]

Valeriu Pop / sept.-oct- '34

22.) **Congresul provincial PNT** , Vechiul Regat , 9 sept ..'34

("Adevărul" , an 48, 9 sept.'34 ; foto prezidiu ; foto aspect sală ;)

I.Mihalache / 9 sept .'34

▣ Soarta PNL - pecetluită

▣ Răspunderea cade pe PNT !

[LD : în aceeași zi, la Arad , Brătianu vorbea în fața a 5.000 de ardeleni !

LD : nici nu mai știu ce aş putea zice ! Pamflet nu este , că nu are talent ;

critică nu este, că nu are obiect ; este o încrâncenare , un fanatism , care nici măcar țărănesc nu este ! Parcă este căzut în transă ! Cum să conducă un guvern ? cum să conducă o țară ?]

" În împrejurări excepțional de vitrege , am întors toată viața politică a acestei țări .

Vă asigur că soarta partidului liberal este pecetluită.

Pe deasupra , cu voia sau fără voia noastră, răspunderea cade , deci, asupra PNT .

Dar tocmai de aceea , trebuie să știm ce vrem.

Zece zidari nu pot clădi , fiecare după capul lui . Se impune **un plan arhitectonic unitar**. **Orientări noi internaționale se înregistrează**. Iată de ce **se impune o revizuire programatică**. Este o operă grea. **Programul** nu este o alcătuire de **fraze meșteșugite așezate**.

Avem un asemenea **maestru**. De curând **d. Tătărescu** ne-a servit un asemenea **program**. Singura sa preocupare este să alcătuiască **discursuri** din cuvinte care să sune frumos.

Este în stare să-și facă **și în versuri discursurile** și să le pună pe note , ca să le cânte , pentru **delectarea auzului său**.

A mai tolera astfel de guverne în viitor , ar fi o dezertare de la datoria noastră.

Un program politic nu este inspirația la un pahar de șampanie , ci o plămădire de sânge și de creier .

Deci **nici improvizație și nici cuvinte misterioase** , șoptite la ureche , ca un fel de **iarbă a fiarelor** .

Într-o țară , unde **neșisțarea de gândire conștientă și sistematică** trebuie să pătrundă pe oricine , a face **apel la lenea de gândire și la nepricepere**, este **o crimă națională** .

I.Mihalache / 9 sept.'34

23.) Dezacorduri în PNL , partid- guvern , 13- 26 sept.'34

(" Facla " , 13, 20 sept.'34 ; " Adevărul " 26 sept.'34)

Dinu Brătianu - Gh.Tătărescu ; Grup H - Dinu Brătianu ;

/ remaniere guvern ? / prelungirea stării de asediu / împăcarea cu Gh.Brătianu /

[**LD : cancanuri nu lipseau .Este greu să faci istorie de pe ziare . Iau informațiile cu toate rezervele.]**

Dinu Brătianu - Gh.Tătărescu ,Grupul H , discordanțe guvernamentale , 12 - 26 sept.'34

/ starea de asediu , cenzura / remanierea guvernului / șefia partidului /

("Adevărul" , "Flacăra " , 13- 26 sept.)

/ **12 sept. : La ministerul de Interne s-a elaborat Decretul pentru prelungirea stării de asediu , care **expira la 15 sept** , și , automat , **s-ar fi ridicat și cenzura** .**

Hotărârea guvernului a produs senzație în toate cercurile politice .

În primul rând , contravenirea discursului lui **Dinu Brătianu** (Oradea) care ceruse ridicarea lor ,

- nimic nu le mai justifica - în al doilea rând , pentru că nimic nu se mai întâmplase ,

ca să justifice această prelungire .

Tătărescu nu era dispus, însă, să asculte sugestiile șefului partidului său ! **Voia să guverneze!**

/ Nici în materie de **remaniere** , **cei doi nu erau de acord** .

/ În culisele liberale, se vorbea (se aștepta) ca **Tătărescu să pretindă șefia partidului** .

/ **Grupul H** , de sub șefia lui **Victor Iamandi** - grup care **nu este de acord cu revenirea în PNL**

a lui **Gh.Brătianu** , pentru că și-ar pierde pozițiile - **dorește "mazilirea" lui Dinu Brătianu** .

Încercaseră o " lovitură" și la **consfătuirea de la TG.Jiu** (23 august) ,

dar acțiunea a fost dejucată de Brătianu , care a trimis prin **dr.Costinescu** cunoscuta

"Scrisoare " de solidaritate , care , citită , s-a transformat în triumful lui Brătianu .

Încercaseră și o **remaniere de guvern**, încât **să nu mai rămână nici un partizan**

dinist ! Dar șeful partidului a dejucat și această manevră .

/ **Grupul H** , cere lui Brătianu să proclame pe **Gh.Tătărescu vicepreședinte PNL**.

Familia Brătianu și amicii erau împotriva acțiunilor **Grupului H** .*

/ **ing.N.Teodorescu** ceruse cu insistență să i se aprobe demisia de la ministerul Industriei ;

/ **Alexandru Mavrodi** ** (subsecretar de stat la președinție) - decedase ;

Notă* ---

Tineretul liberal, grupul H , avusese o **consfătuire la Sânicolaul Mare** (Banat) .

Accolo , erau fruntași liberalii **Imbroane și dr.Nistor** (prefect)

Cu acel prilej, la banchet, **Iamandi** spusese :

" Mai întâi trebuie să se știe **suntem monarhici** prin tradiție , **apărători ai Coroanei**,

prin politica de trei sferturi de veac a partidului liberal , care își dă seama că **Suveranul este simbolul permanent al unității neamului** , stând deasupra tuturor fluctuațiilor și vicisitudinilor , ca **purtător al destinului** . **Geneza acțiunii** întreprinsă de **gruparea H** , pentru a risipi orice îndoială , stă în **preocupări de înalt ordin general** , pentru **apărarea intereselor țării** și , mai ales , pentru a da **suflu nou de viață și de afirmare partidului însuși** . "

lamandi /

▣ Autobiografie politică

Este cunoscut că , în deobște , o **acțiune politică reprezintă persoane cari urmăresc** , în majoritatea cazurilor , **satisfacții de ordin individual personal** .

Mie acest lucru nu mi s-ar putea reproșa , fiindcă în toată activitatea de peste 20 de ani ce am desfășurat , **am fost călăuzit de o credință adâncă , permanentă și hotărâtoare** , **independentă de interese personale** .

Dacă urmăream ambiții personale , atunci **găseam alte câmpuri** cu ascensiuni mai rapide decât acolo unde , în calea drumului spre culmi , există dificultăți dintre cele mai grele .

" **Acțiunea la care m-am angajat activ și hotărât** , a început în clipa când **partidul liberal se părea ostracizat** față de **popularitatea unică a generalului Averescu** - pulverizată la scurt timp - așa că , în 192 ? , abia am putut obține **6 reprezentanți în Parlament** . Deci în condiții grele , **parcurgând drumul de la satul** ca unitate de sector electoral și cu o propagandă treptată , care **în 1922 mi-a adus primul mandat de deputat** , recunoaștere poate a unui merit , din partea **primului meu îndrumător politic , Gh.Mârzescu** .

" Să mi se ierte scurta autobiografie și spovedania pe cari le fac , pentru risipirea oricărui echivoc și înlăturarea aprecierilor cu caracter îndoielnic , fiindcă , după cei 15 ani , **am fost ales în 5 legislaturi consecutive** , îndeplinind roluri de primă ordine , chiar sub Vintilă Brătianu , **eu ieșeam la suprafață din rândurile anonime , fără blazon sau avere** .
[-----] **Cauzele mari ridică indivizii** . [-----]

lamandi / retro.'30

▣ Uzurparea lui Gh.Brătianu

la Iași , atunci când se producea **actul de felonie și încercarea de destrămarea a partidului [Gh.Brătianu]** și prin aceasta a **vieții politice a țării** , **în 1930** , când **rămăsesem în stradă** , iar **în jurul meu aproape nimeni , am pornit înainte** cu o singură convingere că reprezentam **cauza dreaptă** .

Pe ruinele trădării aceleia [Gh.Brătianu] ce a purtat **un nume scoborât în noroi** , **Vintilă Brătianu** , **adânc mâhnit** dar cu sclipitul fosforescent al ochilor săi , **m-a încurajat în lupta morală** angajată **contra uzurpatorului** , stând în calea tuturor tentativelor de a se **uzurpa o situație** , de a se **distruge o tradiție** și de a se **înmormânta o glorie** . "
lamandi /

▣ Gruparea H

▣ Tinerii liberali

" Astăzi este necesară **regruparea forțelor pe teren** , **potolind isteria unor ariviști ce încearcă a transforma viața țării în câmp de plasare a ambițiilor personale** . Revendicăm pentru partidul liberal **monopolul tineretului cinstit** care **nu și-a deformat conștiința și nu a scoborât tradițiile** .

" **Biruința** este a acelor care **știu să transforme datoria individuală în una colectivă** și invers . În exemplificarea obligațiilor tineretului față de imperatiile zilei , numesc pe marele cugetător Fichte care a reușit , în opera de educație a poporului german , să transforme conștiințele .

" **Rostul grupării H** , care poartă **denumirea simbolică** împrumutată din terminologia militară , adică **ora în care se va indica sosirea momentului**

pentru **începerea acțiunii decisive** , este **a asigura biruința partidului.**

" **Biruință** cu colaborarea dintre tineret și bătrâni , fiindcă se știe că cea mai înaintată vârstă poate avea cea mai fecundă tinerețe. **Noi** cei de astăzi trecători, **pregătim înlocuitorii care să mențină just echilibrul** , să dea **ritm nou de viață**, și când zările se vor limpezi, cot la cot **să cucerim ultimele cetăți ale unei rezistențe încă explicabile.**
Și atunci , cu drept cuvânt **voi putea spune : biruit-a gândul ! "**

-----Vict.Iamandi -----

Notă ** -

Al.Mavrodi era născut la Dorohoi, în 1881.Absolvent al Conservatorului de declamație de la Iași, artist la Teatrul Național din capitala Moldovei.

A intrat în publicistică în 1889, la "Opinia" (Iași) ; a fost reporter la "Evenimentul " , "Gazeta Moldovei " , " Evenimentul " la Iași ; apoi la " Dimineața " , "Adevărul " , la București.

Apoi a devenit **directorul oficiosului liberal " Viitorul " ;**

președinte al Consil de administrație la **Societatea de radio** ;

În cariera politică , a fost **deputat și senator** , iar în legislatura nouă , a fost **adus la guvern de IG Duca .**

Moartea lui a îndoliat lumea liberală. În Capitală, s-au arborat steaguri în bernă la guvern, club PNL, ziarele unde a lucrat, societatea de radio .-----

PNL / 13-26 sept.'34

24.) Victor Iamandi / Grup H / , discurs programatic, Focșani, duminică, 1 oct.'34

" Mișcarea H , în cadrul partidului liberal și în lumina doctrinei "

/ neoliberalism / monarhie constituțională / democrație / conștiința civică /

("Adevărul " , 2 oct.'34)

[LD :meritoriu în discursul lui Iamandi nu constă atât în explicarea **doctrinei neoliberale** - la un banchet într-un oraș provincial ! - ci în faptul că **încearcă să explice** acelor oameni într-un **limbaj accesibil , esența lui**. Nu-mi pot imagina câtă eficiență putea avea discursul său. dar , repet , **important era demersul.**]

La Focșani, s-a inaugurat **noul club** al partidului și a fost **sărbătorit Victor Iamandi .**

Iamandi /

▣ **Mișcarea H**

"Numai cei care sunt deprinși să vorbească sau sunt tiranizați de spiritul strămt al politicianismului demodat , **au văzut în acțiunea noastră calcule meschine și interesate .**

" **Steagul** ce l-am desfășurat reprezintă pentru noi **nu un divertisment** de circumstanță și nici **un mijloc pentru revendicări personale**, ci **necesitatea de a răscoli energiile active ale partidului, de a le organiza și stimula.**

"Dacă guvernarea liberală realizează punct cu punct programul partidului, este nevoie și de **regruparea într-un ritm de ofensivă** dominante **a democrației liberale.**

" Care sunt țelurile urmărite ?

Neoliberalismul - ca rezultat nu al criticii aduse vechiului liberalism , ci ca **înfățișarea normală și firească a unei dezvoltări de ansamblu a tuturor instituțiilor veacului trecut ,** în mijlocul **nevoilor sociale , economice și politice** ale societății în continuă mișcare .

Monarhia constituțională , ca **formă de guvernământ a statului democrat liberal** , iar **Coroana** ca **simbol permanent** al unității de funcționare a tuturor așezămintelor sale fundamentale și ca **factor esențial de echilibrare** , în spiritul voinței populare , a conducerii politice . "

Regimul democratic nu trece printr-o criză.

Ceea ce se petrece astăzi în unele state din Europa, este consecința unor **neajunsuri locale**. Este generalizarea preconceptută a **defectelor izolate** și a **anomaliilor unora din practicile regimului democratic.**

Democrația înfățișează , ea singura , **toate formele de guvernământ experimentate de-a lungul veacurilor, regimul de libertate , în care toți cetățenii își pot desfășura în voie activitatea lor.**

Nici o conștiință obiectivă nu poate contesta aceasta .

Democrația înfățișează o **superioritate** până la înălțimea căreia **nu se ridică** nici una din teoriile impetuoșilor reformatori de astăzi .

În zădar se străduiesc ei să prefacă în ruină **un patriimoniu moral și politic** dobândit prin **cea mai grea luptă** pe care omenirea civilizată a purtat-o vreodată.

Orice altă formă de guvernământ constituie **o negațiune a libertății** , pe care astăzi nimeni nu o poate primi .

" Forța și fundamentul democrației stă în faptul că toate actele de guvernare sunt supuse controlului opiniei publice ,

precum și adevărului constatat că chiar și **luptele dintre partidele politice ,**

înlătură într-o măsură însemnată , prin însăși existența lor,

erorile pe care , într-un regim de dictatură sau de tiranie, nimeni nu le poate opri. "

Viața economică

" Apologiștii absolutismului învins definitiv acum 150 de ani , prezintă în mod fals și tendențios lucrurile , atunci când **spun că sub regimurile autoritare și despotice s-a dezvoltat o viață economică mulțumitoare .**

" Crearea și organizarea bogățiilor , precum și **împărtășirea avantajilor** corespunzătoare , de către pături sociale cât mai numeroase ,

sunt înfăptuiri care aparțin regimurilor democrației moderne .

Transformările economice și împlinirea revendicărilor în ultimii ani,

s-au realizat în toată lumea **numai după întronarea regimurilor democratice .**

" Lupta deschisă de socialism , dacă n-a răsturnat **statul liberal și burghezia , a dus totuși la esențiale ameliorări în traiul maselor proletare .**

" Ne găsim prin urmare în fața unei dezvoltări a democrației care rămâne **singura formă de cârmuire capabilă de progres. "**

Neoliberalismul românesc

" Mișcarea neoliberală de acum câțiva ani ,

a fost **o tentativă teoretică** din care **n-a mai rămas nimic.**

Neoliberalismul nu avea nevoie de o formulare doctrinară specială,

pentru că **el exista ca atare** și redezvoltase **progresând** în același timp

cu **o întregă operă de reforme a partidului liberal ,**

realizată treptat în cursul ultimelor decenii.

" În această privință, Constituția din 1923 ,

este actul viu de precizare a neoliberalismului .

Vict. Iamndi / 1 oct.'34

▣ Liberalismul social

[**LD : fără să o mai spună, dar măsurile acestea neoliberale ... au un caracter destul de preventiv, de tip "socialist "]**

Le-a vorbit despre **intervenționismul statului,**

despre **concepția nouă în privința proprietății** care devine , din intangibilă ce era ,

o funcție socială.

Despre **acțiunea de " nivelare "** care s-a dus sub diriguirea **neoliberalismului.**

Chestiunea socială a luat **proporții considerabile** în a doua jum.a sec. XIX,

de pe urma **industrializării și mașinismului.**

Astăzi **inechitățile** ce le suferea muncitorimea **au fost înlăturate**

iar **revendicările lor legitime au fost satisfăcute .**

Libertatea muncii, repaosul duminical, 8 ore de muncă, minimum de salariu ,

contracte colective, participare la beneficii, asigurări muncitorești -

toate acestea au fost rezolvate sub regimul capitalisto -burghez ,

a cărui doctrină de bază a fost liberalismul evoluat .

Vict.Iamandi / 1 oct.'34

▣ Stat neoliberal

Între liberalism , sub forma sa de continuă transformare , și națiune, există o desăvârșită armonie.

Oricât liberalismul ar fi , prin caracterul său inițial al ideilor sale , o doctrină universală, - **ca esență organică și ca aplicațiune rămâne național ,** pentru că **națiunea este singura unitate reală** căruia **omul nu i se poate sustrage.**

" În vremurile grele prin care trecem - **neoliberalismul român , ca doctrină , și partidul liberal, ca forță politică organizată ,** constituie **singurele temeieri de existență și de progres ale statului democrat și național.**

" E ușor de înțeles , în fața acestei situații de un realism tranșant , ce valoare poate avea **formula statului țărănesc** , în care **unii din oportunism, și alții dintr-un primejdios daltonism politic ,** voiesc să vadă **un fel de panaceu al tuturor relelor** de care suferă România. "

Vict.Iamandi / 1 oct.'34

▣ Anarhizarea ordinii publice

▣ Conștiința civică

Face apel la **conștiința civică. Avem prea mulți indiferenți . Altfel nu s-ar fi putut produce atâtea manifestațiuni** puse la cale de **oameni fără răspundere** , care a tulburat atât de mult perioada de la război încoace .

" **Dacă păturile sănătoase ale clasei noastre diriguitoare , ar fi ieșit din indiferența lor** față de diversele încercări de **anarhizare a ordinii publice , n-am fi avut nici asasinatul oribil de la Sinaia ,** nici atâtea alte **manifestațiuni primejdioase ale unor aventuri.**

" **O trezire a tuturor conștiințelor oneste** din această țară , **o mobilizare a tuturor forțelor** de creațiune, **se impune** , în acest ceas de adevărată răscruce istorică , fără nici o întârziere .

" În ce ne privește, ne găsim de mult pe acest drum al **ofensivei împotriva răilor "**

Victor Iamandi / 1 oct.'34

25.) Criză de guvern ; remaniere guvernamentală ; , 6 - 9 oct. '34

Remaniere guvernamentală , 6 ? oct.'34

Valer Pop * ministru pentru Minorități

N.Titulescu , acceptă în seara asasinării lui Barthou (Sinaia -București, 9/ 10 oct.'34) (" Universul " , an 51, nr. 278, 11 oct.'34)

[LD : coroborează obligatoriu cu **Amintirile politice** ale lui Valeriu Pop , de la poziția **21.c ; Felul cum a devenit Valer Pop , " omul regelui " , " ardeleanul nr 1 " și rolul lui la " pacificarea " Ardealului, la anihilarea lui Maniu , în Comisia Skoda , etc etc... ;]**

Notă* .Valer Pop

Fost național-ardelean (ramura greco-catolică) ; fost partizan cuzist ; fost independent expectativ ; fost iorghist (Iorga l-a făcut ministru Ardealului) ; fost argetoianist (ministru al Justiției) ; avocat provincial , arivist. După căderea gov.Iorga -Argetoianu , a balansat **între G de F și Maniu și Gh.Brătianu** . După căderea gov.Vaida , și-a depus candidatura ca "independent " pe lista unui văr liberal, ajungând în Parlament . Descoperind jocul "grupului H" , a căutat să-l submineze pe șeful liberalilor ardeleni, Al.Lepădatu ,ca preș al unei șefii . **A izbutit: este ministru de stat !** (Cf. "Parlamentul românesc" , 6 oct.'34)

/ **Gh.Tătăărăscu - Dinu Brătianu** / culise politice :remanierea guvernului / , 16 oct .'34

(Rev."Parlamentul românesc " , an V, nr. 152, 16 oct.'34 , p. 8)

Ce se petrece cu **Dinu Brătianu** e un mister .

Guvernul a demisionat fără d-sa !

Guvernul s-a reconstituit, fără ca d-sa să știe !

Când a venit la București , d-sa a declarat " **Universului** " că nu știe cauzele "crizei " ...
pentru că nu s-a întâlnit cu Tătărescu

26.) Cercul politic-parlamentar "Prin noi înșine !" , 7 nov.'34

Universul " , 7 nov.'34)

[LD : nu știi dacă era opus "grupului H " , dacă era de partea lui Tătărescu sau Brătianu, dacă era gruparea " bătrânilor ... Voi vedea...Aici semnez actul de naștere]

Pentru apărarea vechilor principii liberale, s-a constituit un cerc politic și parlamentar

intitulat "Prin noi înșine" , din care fac parte **toți membrii militanți ai PNL.**

În programul de activitate se prevede lupta pentru **menținerea liniei tradiționale** a partidului

în ce privește **partea economică și partea politică** ,

cât și în ce privește **directivile și disciplina** .

27.) Valeriu Pop , Amintiri politice oct. -dec.'34

Valeriu Pop / 28 oct.'34, București

[LD : ce altceva face Valerian Pop decât de a fi **cureaua de transmisie** a Regelui ?!
și ce altceva face el , decât de a fi cel mai bun "**receptor** " al dorințelor către Rege ?!

Când mă gândesc câte alte fire se țeseau **de la și spre Rege ... am imaginea unei pânze de păianjen pe care a țesut-o Carol, pentru a prinde în ea clasa politică românească. Iată de ce... prefer Jurnalul, nu Memoriile...]**

Îl văd pe **Franasovici** cu care discut Afacerea Skoda. Franasovici este de părere că **formula dării în judecată a întregului guvern Maniu , este rea și extrem de periculoasă.**

[-----]

După masă, la orele 5,30, vine **Bébé Brătianu** și luăm ceaiul împreună.

Discutăm afacerea Skoda, el împărtășește întru toate părerile mele,

este **împotriva dării în judecată a întregului guvern.**

Discutăm situația din partid.

Îmi spune că **Dinu Brătianu e afectat și supărat** de comentariile și campania de presă ce se fac pentru **diminuarea prestigiului său**, în jurul remanierii și în jurul întrunirii de la Iași, că **are dovezi că această campanie e inspirată și pusă la cale de Victor Iamandi.**

Crede că **stăruința pe lângă Dinu Brătianu de a merge la Congresul de la Iași**, este **o nouă umilire**, și , chiar dacă Dinu Brătianu ar ceda, ar rămâne cu sufletul rănit și aceasta ar produce o nouă distanțare de Gh.Tătărescu.

Împărtășesc aceste vederi .

Mă roagă stăruitor să-i vorbesc lui Gh.Tătărescu în acest sens, că singura soluție, pentru moment, este **amânarea congresului de la Iași.**

... **Îi vorbesc de intenția Regelui de a invita pe Dinu Brătianu la o vânătoare și pe urmă de a-l chema în audiență. Îmi mulțumește cu efuziune.**

... **Îi comunic** părerea Regelui despre el. **Este vădit mișcat .**

... **Îi atrag atenția** că **Dinu Brătianu nu poartă decorația conferită de Rege și că nu l-a felicitat de ziua nașterii** . Spune că a fost **o simplă scăpare din vedere** , deoarece Dinu Brătianu e încă puțin familiarizat cu protocolul , dar că pe viitor, astfel de omisiuni și acte nu se vor mai întâmpla.

Îmi spune că **Dinu Brătianu și doamenele din familia Brătianu , nu lucrează pentru întregirea partidului cu Gheorghe Brătianu** , și știrile sunt interesate și fanteziste.

Valeriu Pop / 29 oct.'34, București

▣ **Conflict Iamandi - Dinu Brătianu**

▣ Chestiunea Gh.Brătianu

Vorbesc cu **Tătărescu** cu privire la **Congresul de la Iași**.

Crede că va aranja lucrurile cu bine, vechiul său optimism !

Mă roagă să vorbesc cu Victor Iamandi

și să văd dacă nu ar consimți la amânarea congresului.

Vorbesc după masă cu **Iamandi**, care îmi spune că însăși **Dinu Brătianu** i-a confirmat că duce tratative cu **Gh.Brătianu**. Admite că , între timp, lucrurile s-au schimbat , dar crede că doamnele din familie nu sunt sincere și așteaptă numai momentul oportun de a-l da peste cap pe Gh.Tătărescu . Îi este cu neputință să amâne congresul.

Valeriu Pop / 30 oct.'34, București

▣ Frământări în PNL

Ora 10, la **Tătărescu** : rămâne morțiș la formula de a nu da în judecată pe **Madgearu** .

Caut să-l conving , deoarece formula ar apărea Regelui și opinie publică ca o mușamalizare.

Nu izbutesc. Se vede că trebuie să fie ceva adevărat din ce se zvonește ,

târguiala încheiată cu național-țărăniștii :

scutirea de sancțiuni a oamenilor politici , în schimbul pretinsei destinderi .

Ora 11, 30 , la **Dinu Brătianu** : mă primește cu multă bucurie, chiar cu exuberanță neobișnuită.

Îmi exprimă bucuria sa de a mă vedea ministru, neuitând simpatia lui **Vintilă Brătianu** pentru mine. În ce privește situația din partid, ar vrea

să nu se producă vreo disensiune confesională în partid,

nici frământări în organizațiile din Ardeal.

Ar vrea să mă ocup de liniile mari ale politicii de stat,

și să nu mă amestec în bucătăria mărunta.

Lucruri foarte frumoase, dar care nu cadrează cu politica de partid.

[-----]

Ora 8 seara , la **Tătărescu** : Regele a acceptat formula cu scoaterea lui **Madgearu** din cauză. Mă roagă să convin la această formulă și să dau o mână de ajutor

ca **Raportul** să fie sobru , obiectiv și documentat .

Mă roagă să conving pe **Iamandi** să renunțe la congresul din 4 ,

ceea ce este absolut necesar . [-----]

Valeriu Pop / 1- 14 nov.'34 , Cluj- București- Cluj

▣ "Pacificarea" Ardealului : uniții - ortodocșii

▣ "Împăcarea " liberalilor .

4.Nov.'34 . Plec de la Cluj la București. Pe drum **Valer Roman** îmi spune că

Lupaș l-a informat pe **Lapedatu** că **AGRU de la Lugoj**, a insultat **Biserica Ortodoxă**.

6 nov.'34. Pun la curent pe **Tătărescu** cu **manevrele lui Lapedatu**,

pe care el le taxează ca infame. Trebuie să tranșăm definitiv diferențele cu **Lapedatu**.

7 nov.'34. Dejun la **Tătărescu**. Au loc **explicații între mine și Lapedatu**, care este agitat și emoționat , considerându-se acuzat. Contestă toate manevrele ; mă asigură de simpatia și colaborarea lui ; mă asigură că **dacă se asigură aparenta șefie a lui în Ardeal, nu face nici o picică activității mele** . Conversațiile se termină în **atmosferă de cordialitate** .

9 noiembrie'34 . Dejunul grupului "**Părerii libere** " , în onoarea miniștrilor tineri.

Aznavorian vorbește pentru mine . Răspund arătând legăturile de afecțiune personală ce am avut cu **Vintilă Brătianu și Duca**.

14.nov. '34. Întâlnire cu **Stelian Popescu**. Discutăm **acțiunea antirevizionistă și națională**, în general, și intențiile mele **de a favoriza , cu orice preț, elementul românesc** în cadrul reorganizării serviciilor publice. **Stelian Popescu** îmi oferă tot concursul " **Universului**" . Mulțumesc. [-----]

LD : este evident faptul că **Regele era cultivat de toți și în toate ;**

Franasovici nu vorbește cu Tătărescu , cu Brătianu , ci cu Regele !]

24 nov.'34 . Seara îl vede pe **Franasovici la minister** . Îl pune la curent cu chestiunile mai

importante .Îi comunică , în cea mai strictă confidență , că e grav bolnav de cord,
că pleacă la Paris , va absentă multă vreme și că, probabil , se va retrage din fruntea
ministerului. Nu i-a spus lui Tătărăscu, dar s-a înțeles cu Regele

ca el , Pop, să ia conducerea ministerului , iar el, Franasovici , să rămână ministru
fără portofoliu, în locul lui. Îi spune că poate să-l țină interimatul, fără să fie nevoie să se retragă.
Îi dă mână liberă în conducerea ministerului. [-----]

25 nov.'34 . Parastas la Florica pentru Ion și Vintilă Brătianu.[-----]

26 nov. '34 . Preia Ministerul Comunicațiilor.

Bébé Brătianu îi spune că Dinu Brătianu s-a hotărât definitiv
să-i ofere șefia PNL , la Satu Mare [-----]

28 dec.'34 .Cluj. Conferință ministerială la care el nu fusese invitat .

Tătărăscu îl consacră, din nou, ca șef al Ardealului,
pe Lapedatu, iar pe el îl indică drept succesor.

Lapedatu îl asigură de considerație, prietenie și sinceritate. [-----]

Valer Pop / nov.-dec.'34

28.) Structura organizatorică centrală, județeană, locală , a PNL , nov.'34 / '35

Presa centrală și locală liberală / LD : fișe peștițe /

[LD : acestea sunt fișele mele de "albinuță" în pachetele arhivei de la BCS , deloc prelucrată,
deloc aranjată . Mă interesa, pe atunci , Ion Pillat , Brătienii, dorohoiinii, prietenii părinților,
lumea în care m-am născut. Și ca să pricep de ce , într-un anturaj atât de " liberal"
tata a continuat să fie membru încăpățânat al PNȚ .

Și dacă tot am căutat ... am luat și alte notițe

Aici le dau sub formă de calendar , deloc complet, deloc sistematizat .]

/ 4 ian.'34 - șed. Delegației Permanente a PNL, acasă la Brătianu , la care se discută chestiunea
șefiei. **Dr.C.Angelescu îl propune pe Dinu Brătianu .Acesta are 68 de ani. Primește sarcina .**

/ 2 febr. '34 . Șed. Delegației Permanente a PNL, prezidată de Dinu Brătianu .

Tătărăscu (ocupat cu guvernarea) roagă să predea secretariatul partidului
lui Const Brătianu (Bebe Brătianu ?) Se acceptă.

(Arhiva BCS , fond Saint -Georges, pachet XLI, ds.25)

/ **Presa liberală : "Viitorul "** (n. apr. 1911) .

Liberalul (Ilfov) , Viitorul Vâlcei ; Avântul Argeșului , Viitorul Putnei ,

Gazeta liberă (R.Sărat) , Glasul Mureșului , Viitorul Fălticeniilor , Poporul (Fălcu) ,

Răsunetul (Năsăud) , Astra Ciucului, Tribuna (Mehedinți) , Națiunea Română (Cluj)

Presa (Bacău) , Voința Ialomiței , Lupta (Tulcea) Gazeta Sătmarului ,

Dreptatea (sic ! Hunedoara) , Renașterea (Timiș -Torontal)

/ Diverse procese verbale, rapoarte, informații , privind organizațiile :

(Arhiva BCS , fond Saint -Georges, pachet XLI, ds.16)

1. Dorohoi IIPillat (președ.) N.Stoianovici, GGTomaziu, H.Berijan, I.Franc,

N.Manoliu , C.Cuparencu, Moșe Moscovici, S.Zelman, M.Ghiga, Gr.Racovitză ,

Ion Guțic (**profesorul lui Liviu**) , Michel Leibovici ; Sal Segal, Arm.Calmanovici, Ovidiu Mesinger

Rădăuți -Prut : **înv. V.Halaicu (prieteni buni cu părinții mei) ;**

Lozna : **înv. D.Gafițanu (tatăl Gabrielei și al lui Arcadie) ;**

Crasnaleuca : **înv.V.Tartacan ;**

Miorcani : președ. **Const Gh.Lungu** (funcționar primărie ; **cei mai buni prieteni ai părinților**)

vicepreșed - N.Adăscăliței (gospodar) ; secretar - V.Râmbu (gospodar)

Casier - Ghiță Lungu (dascăl, frate cu CL) ; I.Lungu (?)

M.G.Telișcă (croitor) , Gh.Crihan (dugheană) , VN Ignat (oloerniță)

IGFocșa (dugheană) Ghiță Popovici (perceptor, morar, vecinul nostru)

I.Pillat - venea vara , la conac (foto în "Istoria..." lui George Călinescu)

(Arhiva BCS , fond Saint -Georges, pachet XLVI, ds.1)

(Arhiva BCS , fond Saint -Georges, pachet XLIVI, ds.20)

17. **Bistrița Năsăud** **Laurențiu Onea** - președ. (ex secretar la Alba Iulia, în 1918;
(**I-am cunoscut, am scris despre el la Magazin Istoric**)
C.Nacu (vicepreșed.)

(Arhiva BCS , fond Saint -Georges, pachet CCII , ds. 7)

18. **București. Sector Verde, Bucureștii Noi**, Congrea PNL , sala Marna, 26 mai 1935
Th.Andreescu -Rigo (președ.)
